

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA

Novověké sepulkrální památky na Uherskohradištsku

Bakalářská práce

Olomouc 2024

David Habáň

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA

Novověké sepulkrální památky na Uherskohradištsku

Bakalářská práce

Autor: David Habáň

Vedoucí práce: doc. Mgr. Ondřej Jakubec, Ph.D.

Olomouc 2024

Prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem bakalářskou diplomovou práci na téma: „*Novověké sepulkrální památky na Uherskohradištsku*“ vypracoval samostatně pod odborným dohledem vedoucího práce a uvedl jsem v ní všechny použité podklady a literaturu.

V Olomouci dne.

Podpis

Poděkování

Rád bych na tomto místě především poděkoval vedoucímu mé práce prof. Mgr. Ondřeji Jakubcovi, Ph.D., za jeho konzultace, podnětné připomínky a trpělivost, se kterou mě při mé práci prováděl. Mé poděkování patří také všem muzejním pracovníkům a správcům, ať už duchovním či laickým, kteří mi laskavě umožnili studovat památky v prostorách jimi opatrovaných kostelů a depozitářů, a kteří byli v mnoha ohledech mému snažení nesmírně nápomocní. Za bezbřehou podporu děkuji také mým rodičům a prarodičům, především mé babičce Františce za důvěru, kterou do mne celý můj život vkládá. Velké poděkování také patří mé přítelkyni, která mi pomohla s dokumentací památek.

Obsah

Úvod.....	1
1. Přehled bádání.....	9
2. Historie regionu.....	14
3. Sepulkrální památky a jejich struktura.....	17
3.1 Formální typologie.....	17
3.2 Sociální příslušnost, genderové aspekty zemřelých.....	19
3.3 Materiál.....	19
3.4 Datování náhrobků.....	19
3.5 Epigrafika a paleografie.....	20
4. Pohřební strategie.....	22
5. Katalog náhrobků.....	25
5.1 Dochované náhrobní kameny.....	26
5.2 Nechované náhrobní kameny.....	105
5.3 Špatně určené náhrobní kameny.....	120
Závěr.....	126
Seznam použitých pramenů.....	127
Seznam použité literatury.....	128
Seznam obrazové přílohy.....	132

Úvod

„Mějte se na pozoru, bděte, neboť nevíte, kdy ten čas přijde.“

Marek 13:35

Překročení prahu pozemského života (při narození a smrti) a s ním spjatá sepulkrální a memoriální kultura obklopuje všechny náboženské kultury i s jejich specifickými rituály přechodu. Stejně tak tomu je i v křesťanství a jeho různých konfesí, které byly po celý středověk a novověk majoritním vyznáním obyvatel střední Evropy a jejichž hmotná sepulkrální kultura bude hlavním zájmem této práce. Pod pojem sepulkrální památky můžeme z uměleckohistorického hlediska v principu zahrnout široké spektrum uměleckých, řemeslných i architektonických děl, které jsou nějakým způsobem fyzicky a funkčně spojeny s pohřbem konkrétní osoby či osob. V nejširším pojetí sem můžeme zahrnout nejen náhrobky všeho druhu, ale i pohřební výbavu, drobnou i monumentální pohřební architekturu, funkčně i tematicky relevantní díla nástěnného a závěsného malířství apod. Autor této práce se soustředí především na téma náhrobků, ačkoliv je to obecný pojem, který autor práce v této kapitole používá s vědomím, že jej lze formálně i funkčně členit. Toto členění bude naznačeno v následujících kapitolách, v praxi ale přináší řadu problémů, tedy celoevropskou neustálenost terminologie počínaje a obtížnou identifikací jednotlivých kategorií náhrobků konče, zejména pak v případě velmi častého vytržení z prostorového a funkčního kontextu.¹ Tento problém můžeme uvést na příkladu prostého výrazu „památka“ a jejímu vztahu k epitafu. Pojem „památka“ má dvojí základní význam, podobně jako latinský (*monumentum*) či německý (*Denkmal*) ekvivalent. Vztahuje se k imaginární vzpomínce na osobu či událost, ale označuje taky hmotný objekt. Ve slovnících 16. století to můžeme sledovat právě u slova *monumentum*, kterým byly přímo označovány i epitafy. *Monumentum* bylo jako „památka“ vysvětlováno i tehdy jak ve hmotném, tak nehmotném slova smyslu. V novověku byl výraz „epitaf“ jedním z ekvivalentům v širokém spektru označení vztahujících se k sepulkrálním objektům a mohl asociovat různé představy, významy a objekty. Je dobré mít tedy na paměti, že mezi historickým označováním epitafu v 16. – 18. století a dnešní uměleckohistorickou kategorií nemusí být vždy úplná shoda.² U mnoha náhrobků nelze s jistotou říci, zda se jedná o epitaf, náhrobek nebo náhrobník kvůli jejich sekundárnímu přemístění. Jako epitaf autor označuje takové sepulkrální památky, které se vztahují ke smrti a pohřbu určitého jedince či skupiny lidí, ale záměrně neoznačuje hrobové

¹ Jiří Roháček, *Epigrafika v památkové péči*, Praha 2007, s. 6.

² Ondřej Jakubec, *Kde jest, ó smrti, osten tvůj? Renesanční epitafy v kultuře umírání a vzpomínání raného novověku*, Praha 2015, s. 20.

místo. Epitaf je totiž doplňkovou pohřební památkou, který vedle vlastního náhrobku vytvářel další způsob, jak si připomenout zemřelého, a ideálně trvale zviditelnit jeho památku ve veřejném prostoru.³ Jako náhrobník autor této práce označuje kamennou desku, která byla původně určena k horizontálnímu krytí hrobového místa. V případě, že jeho původní poloha není známá nebo je kámen osazen ve zdi (a nejedná se o epitaf), užívá autor termínu náhrobek nebo náhrobní kámen.

Práce je rozdělena do čtyř hlavních kapitol a katalogu dochovaných, nedochovaných a špatně určených sepulkrálních památek. Nedochovaným kamenem se rozumí takový náhrobek, který byl zaznamenán v primární literatuře⁴ nebo pramenech⁵ a buď dosud nebyl nalezen nebo byl během staletí zničen. První kapitola se bude zabývat přehledem pramenů a literatury, které souvisí s daným tématem práce. Druhá kapitola se věnuje historii regionu, šlechtickým rodům a jejich rodinným a majetkovým vazbám. Třetí kapitola se pak pokusí nastínit základní vymezení z hlediska typologie, způsobu zobrazování a ikonografie na konkrétních případech dochovaného fondu památek. Analýza fondu náhrobků bude také provedena z hlediska jednotlivých historických disciplín, materiálu a jejich datování. Poslední, čtvrtá kapitola, bude pojednávat o pohřebních strategiích a kultuře umírání v raném novověku ve sledované oblasti.

Samostatnou kapitolou bude katalog, který byl zhotoven na základě podrobného výzkumu literatury, pramenů, a především terénní práce autora v sledované oblasti, kde byly na jednotlivých místech památky zkoumány a vyfotografovány. Autor kvůli zdokumentování sledovaného fondu památek navštívil tyto města a obce: Bojkovice, Buchlovice, Hluk, Uherské Hradiště, Uherský Brod, Uherský Ostroh, Velehrad a Vlčnov. Z časových důvodů se bohužel nepodařilo navštívit obec Nezdenice a z jiných důvodů pak klášter v Uherském Brodě. Autor této práce bádá také v muzejních institucích, archivech a sakrálních objektech. Památky jsou zpracovány do katalogových hesel podle lokality řazené abecedně. V rámci konkrétní lokality jsou potom památky řazené chronologicky podle orientačního data vzniku památky (podle data uvedeného na náhrobku), číslo v katalogu bude sloužit pro lepší orientaci v následujících kapitolách.

³ Ondřej Jakubec, *Kde jest, ó smrti, osten tvůj? Renesanční epitafy v kultuře umírání a vzpomínání raného novověku*, Praha 2015.

⁴ Leopold Berchtold, *Vergangenheit und Gegenwart der Herrenburg Buchlau im Mährischen Marsgebirge*, Brno 1893; Alois Jašek, *Dějiny a popis farního chrámu sv. Vavřince v Bojkovicích*, Bojkovice 1937; Anna Štroblíková, *Epigrafické památky v díle Bartoloměje Paprockého (diplomová práce)*, Brno, 1973; Řehoř Tomáš Volný, *Kirchliche Topographie von Mähren, meist nach Urkunden und handschriften. II. Band Olmützer Erzdiöcese*, Brünn 1857.

⁵ Petr Cerroni, Fond I–79 a I–97; Vítězslav Houdek, Fond G 50, k. 3.

Memoriální a sepulkrální umění spadá mezi skupinu památek ke kterým musí badatel přistupovat nejen z formálně uměleckého hlediska, ale interdisciplinárně – při svém bádání badatel využije etnicko-kulturních znalostí, epigrafiky, genealogie či heraldiky, jež jsou samostatné specializované disciplíny. Často bývají tyto památky jednou z mála či úplně jedinou hmatatelnou vzpomínkou na konkrétní osobu či rod, žijící stovky let před námi. Autor této práce si dal za úkol zpracovat dochovaný i nedochovaný fond, v pramenech zdokumentovaných, raně novověkých náhrobků v uherskohradištském okrese. Od konce 15. století vede poměrně souvislá řada až do konce 16. století, jedná se především o náhrobky zaznamenané v pramenech a literatuře. Století 17. je zastoupeno torzovitě a další souvislá řada se utváří počátkem 18. století. Právě v 18. století utrpěla skupina náhrobků, kdy byly používány k přestavbě kostelů. Autor se kvůli rozsahu zpracovaného materiálu a zvýšenou míru produkce sepulkrálních monumentů v 19. století se autor zaměřil především na období raného novověku, tedy časové rozmezí začínající nástupem Habsburků na český trůn v roce 1526, až po konec 18. století, kdy už vedeny v praxi reformy Josefa II., které byly předzvěstí nástupu moderního věku. Datem nejstarší sepulkrální památka v katalogu je autorem této práce antedatovaný epitaf pro nejmenovaného otce Jana Nepomuka Hoffmana (1805) v Hluku. Sepulkrálie mladšího data jako například v Bojkovicích a v kapli sv. Barbory v Buchlovicích budou zmíněny pouze v poznámkovém aparátu. Stejně tak budou zmíněny jen okrajově náhrobky uložené v kostele Zvěstování Panny Marie a na nádvoří Galerie Slováckého muzea v Uherském Hradišti.⁶ Konkrétně se jedná o figurální náhrobky Mikuláše Hrdého z Klokočné (1508) a varadinského biskupa Jana Filipce (1509) nebo erbovní náhrobník Jana Urbana (1513), které by z čistě historického hlediska spadaly do počátku raného novověku na Moravě, avšak jejich stylový charakter je pozdně gotický, velmi konzervativní s nízkou kvalitou dílenské produkce. Z tohoto důvodu jsou autorem práce zařazeny mezi sepulkrálie pozdně středověké a nebudou tedy také zahrnuty do katalogu náhrobků.

⁶ Uherskohradištský fond náhrobků obsahuje ještě několik figurálních a znakových románských monumentů, uložených v lapidáriu pod velehradskou bazilikou, a také několik pozdně gotických náhrobníků nalezených na různých místech v Uherském Hradišti. Tyto památky budou kvůli obsáhlosti sledovaného období společně s jinými mladšími náhrobky v textu zmíněny jen okrajově.

1. Přehled bádání

Sepulkrální památky jsou historickým pramenem, ke kterému je potřeba přistupovat interdisciplinárně. Tyto historické artefakty mají zvláštní význam, zejména pro disciplíny jako genealogie, heraldika, epigrafika a paleografie. Jsou klíčové pro studium historie aristokracie a měšťanstva, z hlediska jejich začlenění do konkrétních sociálních skupin v politickém, majetkovém a náboženském kontextu. Epigrafický doprovod nalezený na těchto artefaktech často vyjadřuje myšlenky zemřelých nebo jejich rodinných příslušníků týkající se víry, Boha, smrti a spásy. Tyto texty mohou být také zkoumány z lingvistického hlediska, včetně použitých jazyků a častých frází. Význam sepulkrálních památek v dějinách módy může poskytnout další informace pro určení datace a sociálního postavení jednotlivce podle jeho oděvu. Zobrazení erbu spolu s jménem a společenským postavením osob na těchto artefaktech jsou často jedinými historickými důkazy o existenci zemřelého a jeho rodu. Tento historický materiál bohužel nebyl na území České republiky doposud celistvě zpracován.

Primární literaturou, která se týká těchto památek na území Moravy hlavně z hlediska společenského a genealogického je *Zrcadlo Čech a Moravy* od Bartoloměje Paprockého z Hlahol a Vůle,⁷ u šlechticů je zde uvedené jejich společenské a majetkové postavení, dosažené funkce, rodinné vazby a v některých případech i umístění jejich náhrobků.

Z rukopisných prací, uložených v Moravském Zemském Archivu v Brně, je na prvním místě jmenovat dílo Jana Petra Cerroniho, moravského badatele a sběratele. Jde o práce *Monumenta sepulchralia et inscriptiones in Moravia*⁸ a *Sammlung von Grabschriften*.⁹ Ceroniho dílo poskytuje obsáhlé informace o nápisech a umístění monumentů. Jeho nedostatkem je to, že je poměrně kusý na podobu sepulkrálií, které většinou označuje pouze jako „Stein“.

Další rukopisnou práci uloženou v MZA Brno je soupis náhrobních kamenů autorů Vítězslava Houdka a Augustýna Kratochvíla. Oblast bývalého okresu byl zpracována Vítězslavem Houdkem,¹⁰ který podává poměrně přesné znění nápisů a jejich případné překlady do češtiny. V některých případech je znění nápisů v jeho soupisu uvedené, bráno za výchozí.

⁷ Bartoloměj Paprocký z Hlahol a Vůle, *Zrcadlo Slawného Markrabstw Morawského: W kterémž geden každý Staw dáwnost, wzáctnost y powinnost swau vhléda*, Olomouc 1593.

⁸ MZA Brno, fond G12, inv. č. 79, karton č. I, Jan Petr Ceroni, *Monumenta sepulchralia et inscriptiones in Moravia*, 1799.

⁹ MZA Brno, fond G12, inv. č. 97, karton č. I, Jan Petr Ceroni, *Sammlung von Grabschriften und Inschriften im Margschafft Mähren und dem Kaiserlichen Anteil Schleisen*.

¹⁰ MZA Brno, fond G50, karton č. 3, Augustýn Kratochvíl – Vítězslav Houdek.

Přínosnou byla i Houdkova publikace *O vývoji náhrobků moravských po stránce umělecké*,¹¹ ve které shrnuje charakter zachovaných náhrobních památek od dob románských až po 18. století. Nebo také jeho publikace *Moravské vývody erbovní*,¹² ve které se věnuje dochovanému fondu moravských heraldických náhrobků.

Při katalogizování uherskohradištského fondu bylo důležitých několik nepublikovaných prací věnující se moravské epigrafice. První takovou je diplomová práce Marcely Svobodové *Příspěvky k soupisu moravských náhrobních kamenů*,¹³ která se pokouší zachytit všechny dostupné náhrobky na Moravě do jedné práce. Ve své práci se obrací k primární literatuře a pramenům, tzn. Houdek – Kratochvíl, Ceroni a Paprocký, ze kterých budou nadále čerpat i dále zmínění autoři, včetně autora této práce. K dílu Bartoloměje Paprockého se ve své diplomové práci obrací také Anna Štroblíková,¹⁴ která ve své práci obsáhla veškeré epigrafické památky z tohoto historického díla. Avšak nejzásadnější prací byla diplomová práce Blanky Rašticové *Epigrafické památky okresu Uherské Hradiště do roku 1800*,¹⁵ která ve svém díle podchytila prakticky všechny sepulkrální památky sepsané v katalogu této bakalářské práce. Na práci Blanky Rašticové v poněkud zúženějším měřítku, avšak pracemi neméně významnými, navázali Nikol Sedlářová¹⁶ a Martin Žižlavský,¹⁷ jehož zjištění byla pro autora této práce velmi přínosná.

Autor této práce také pracoval s literaturou, která pojednává o historii jednotlivých panství – v některých jsou letmo zmíněny i sepulkrálie. Jednou z takových je kniha Řehoře Tomáše Volného *Kirchliche Topographie von Mähren*,¹⁸ která pojednává o sakrálních stavbách a mimo jiné i o náhrobcích v olomoucké arcidiecézi. K buchlovskému fondu byly podnětné publikace Johann Müllera¹⁹ a Leopolda Berchtolda,²⁰ k fondu bojkovickému pak práce Aloise Jaška²¹ a

¹¹ Vítězslav Houdek, *O vývoji náhrobků moravských po stránce umělecké*, Brno 1915.

¹² Vítězslav Houdek, *Moravské vývody erbovní*, Brno 1917.

¹³ Marcela Svobodová, *Příspěvky k soupisu moravských náhrobních kamenů* (diplomová práce), Filozofická fakulta Univerzity Jana Evangelisty Purkyně, Brno 1972.

¹⁴ Anna Štroblíková, *Epigrafické památky v díle Bartoloměje Paprockého* (diplomová práce), Filozofická fakulta Univerzity Jana Evangelisty Purkyně, Brno 1973.

¹⁵ Blanka Rašticová, *Epigrafické památky okresu Uherské Hradiště do roku 1800* (diplomová práce), Filozofická fakulta Univerzity Jana Evangelisty Purkyně, Brno 1976.

¹⁶ Nikol Sedlářová, *Epigrafické památky mikroregionu Ostrožsko do roku 1900* (diplomová práce), Ústav pomocných věd historických a archivnictví FF MU, Brno 2015.

¹⁷ Martin Žižlavský, *Katalog epigrafických a heraldických památek na území katastru městyse Buchlovice* (bakalářská diplomová práce), Katedra historie FF UP, Olomouc 2015.

¹⁸ Řehoř Tomáš Volný, *Kirchliche Topographie von Mähren, meist nach Urkunden und handschriften. II. Band Olmützer Erzdiöcese*, Brünn 1857.

¹⁹ Johann Müller, *Die Herrenburg Buchlau im gesegneten Marchlande*, Prag 1837.

²⁰ Leopold Berchtold, *Vergangenheit und Gegenwart der Herrenburg Buchlau im Mährischen Marsgebirge*, Brno 1893.

²¹ Alois Jašek, *Dějiny a popis farního chrámu sv. Vavřince v Bojkovicích*, Bojkovice 1937.

Karla Doliny.²² Uherskohradištským dějinám se věnovali Jindřich Erazim Vitásek,²³ Bohumil Fišer,²⁴ později Jiří Čoupek,²⁵ uherskobrodským pak Jakub Balhar,²⁶ Bohumil Fišer,²⁷ Ferdinand Prager²⁸ a Metoděj Zemek.²⁹ Dějinami Velehradu a jeho památkami se zabývali Jan Vychodil³⁰ a Karel V. Slavík³¹ a donedávna také Miloslav Pojzl.³² Dějiny a územní vývoj celého Uherskohradištska se ve své publikaci snažil pojmut Vladimír Nekuda.³³

Moravským sepulkrálním památkám se ve své práci dlouhodobě věnoval Ivo Hlobil. Šířením a zdomácněním nového umění, tedy renesance, v první polovině 16. století se zabývá v knize *Humanismus a raná renesance na Moravě*.³⁴ V sepulkrální tvorbě se podrobně zaměřuje na období 20. – 50. let 16. století, a hlavně na tvorbu monogramistů PH a H. Pozdější práce Jana Miliče v 60. letech označuje jako předěl mezi ranou a pozdní renesancí ve vývoji sepulkrálního umění na Moravě. Katalog výstavy *Od gotiky k renesanci ve čtyřech dílech* (Úvod,³⁵ Brno,³⁶ Olomoucko,³⁷ Opava³⁸) utváří průřez výtvarnou kulturou gotiky a rané renesance na Moravě a ve Slezsku. Ivo Hlobil zde popisuje vývoj sepulkrálního sochařství na Moravě.³⁹

Roku 2014 vyšla na téma figurálního sepulkrálního sochařství kompletní práce Hany Myslivečkové *Mors ultima linea rerum*,⁴⁰ která shrnuje a podrobněji rozpracovává její

²² Karel Dolina, *Kronika Bojkovic*, Bojkovice 2004.

²³ Jindřich Erazim Vitásek, *Dějiny a místopis král. města Uh. Hradiště*, Uherské Hradiště 1879.

²⁴ Bohumil Fišer, *Paměti hradištské*, Valašské Meziříčí 1920; tentýž, *Uherské Hradiště I. Topografie*, Uherské Hradiště 1921.

²⁵ Jiří Čoupek, *Uherské Hradiště – Klášter františkánů a kostel Panny Marie*, Velehrad 2010, také Jiří Čoupek (ed.), *Uherské Hradiště: Královské město na řece Moravě*, Uherské Hradiště 2007.

²⁶ Jakub Balhar, *Popis okresního hejtmanství Uhersko-Brodského*, Uherský Brod 1908.

²⁷ Vilibard Růžička, *Dolní kostel*, Uherský Brod, 1949; tentýž, *Zaniklé kaple v Uherském Brodě*, Uherský Brod 1946; tentýž, *Uherský Brod. Průvodce městem Komenského*, Uherský Brod 1968.

²⁸ Ferdinand Prager, *Turistický průvodce po Uherském Brodě a okolí*, Brno 1930.

²⁹ Metoděj Zemek – Josef Bartoš – Ladislav Hosák et al., *Uherský Brod, minulost i současnost slováckého města*, Brno 1972.

³⁰ Jan Vychodil, *Popis obnovené svatyně velehradské*, Uherské Hradiště 1882; tentýž, *Popis velehradských památek*, Velehrad 1925.

³¹ Karel V. Slavík, *Průvodce po Velehradě a okolí*, Napajedla 1885.

³² Miloslav Pojzl, *Středověké sepulkrální památky na Velehradě*, in: *Archaeologia historica*, 1985, 10, číslo 1, s. 423-438.

³³ Vladimír Nekuda (ed.), *Uherskohradištsko*, Brno 1982.

³⁴ Ivo Hlobil – Eduard Petrů, *Humanismus a raná renesance na Moravě*, Praha 1992.

³⁵ Ivo Hlobil – Marek Perůtka et al., *Od gotiky k renesanci: výtvarná kultura Moravy a Slezska 1400-1550. I., Úvodní svazek*, Olomouc 2002.

³⁶ Kaliopi Chamonikola (ed.), *Od gotiky k renesanci: výtvarná kultura Moravy a Slezska 1400-1550. II.* Brno, Brno 1999.

³⁷ Ivo Hlobil – Marek Perůtka (edd.), *Od gotiky k renesanci: výtvarná kultura Moravy a Slezska 1400-1550. III. Olomoucko*, Olomouc 1999.

³⁸ Kaliopi Chamonikola et al., *Od gotiky k renesanci: výtvarná kultura Moravy a Slezska 1400-1550. IV. Opava*, Brno 1999.

³⁹ Ivo Hlobil, *Sepulchrální skulptura*, In: Marek Perůtka – Ivo Hlobil, *Od gotiky k renesanci: výtvarná kultura Moravy a Slezska 1400-1550. III. Olomoucko*, Olomouc 1999, s. 366-384.

⁴⁰ Hana Myslivečková, *Mors Ultima Linea Rerum*, Olomouc, 2014.

dosavadní badatelskou činnost⁴¹ a obsahuje bohatou obrazovou přílohu. Tato publikace byla autorovi této práce velmi nápomocna k bližšímu pochopení situace sepulkrálního sochařství na Moravě a v českém Slezsku.

Dalším velkým přínosem současného bádání je dlouhodobá práce Ondřeje Jakubce zabývající se epitafy a kulturou umírání, mimo jiné v publikacích „*Ku věčné památce: malované renesanční epitafy v českých zemích*“⁴² a „*Kde jest, ó smrti, osten tvůj? Renesanční epitafy v kultuře umírání a vzpomínání raného novověku*“⁴³ ve kterých se pokouší vyjmout tyto památky z kategorií formálně-stylové analýzy dějepisu umění a zasadit je do konceptu, ve kterém se o nich bude přemýšlet jako o vzpomínkových artefaktech a médiích komunikace, čímž znovu zvedá téma kultury smrti a vzpomínání na povrch badatelské činnosti.

Tématem novověkého člověka, jeho každodenního života a rituálům přechodu, se v našem prostředí ve svých publikacích *Člověk českého raného novověku*⁴⁴ a *Smrt a pohřby české šlechty na počátku novověku*⁴⁵ věnuje Pavel Král.

Obecněji se sepulkrálnímu sochařství v Čechách ve svých publikacích *Sepulkrální skulptura jagellonského období v Čechách*⁴⁶ a *Monumenta mortis et memoriae*⁴⁷ věnují Jan Chlíbec a Jiří Roháček. Právě tato publikace byla autorovi této práce vzorem především při tvorbě katalogové části. Roháček také vydal metodickou publikaci *Epigrafika v památkové péči*⁴⁸ jako pomůcku pro další badatele zabývající se sepulkrálními památkami a epigrafikou. V posledních letech (2009-24) vychází sborníky příspěvků ze zasedání k problematice sepulkrálních památek, pořádaných Ústavem dějin umění AV ČR, pod názvem *Epigraphica & sepulcralia*, kde jsou uveřejňované nejnovější poznatky a studie v tomto oboru.

Ze zahraniční literatury, která se zabývá uměleckohistorickým a typologickým vývojem sepulkrálních sochařských památek, je třeba zmínit knihu *Tomb sculpture* Erwina Panofského

⁴¹ Hana Myslivečková, *Humanistický náhrobek portrétní na Moravě* (disertační práce), Olomouc 1992. (Uložena na FF MU Brno)

⁴² Ondřej Jakubec, *Ku věčné památce: malované renesanční epitafy v českých zemích*, Arcidiecézní muzeum Olomouc, Olomouc 2007.

⁴³ JAKUBEC, Ondřej: *Kde jest, ó smrti, osten tvůj? Renesanční epitafy v kultuře umírání a vzpomínání raného novověku*, Praha 2015.

⁴⁴ Václav Bůžek – Pavel Král (edd.), *Člověk českého raného novověku*, Praha 2007.

⁴⁵ Pavel Král, *Smrt a pohřby české šlechty na počátku novověku*, České Budějovice 2004.

⁴⁶ Jan Chlíbec – Jiří Roháček, *Sepulkrální skulptura jagellonského období v Čechách: figura a písmo*, Ústav dějin umění Akademie věd, Praha 2011.

⁴⁷ Jan Chlíbec – Jiří Roháček, *Monumenta mortis et memoriae: Sepulkrální skulptura ve výtvarné kultuře českého středověku*, Ústav dějin umění Akademie věd, Praha 2022.

⁴⁸ Jiří Roháček, *Epigrafika v památkové péči*, Praha 2007.

z roku 1992,⁴⁹ ve které se autor zabývá funerálními památkami od období starověkého Egypta až po barokní sochařskou tvorbu Berniniho. Panofsky posuzoval vývoj sepulkrálních objektů z formálního hlediska, učinil pokusy o nastolení terminologie a nabídl bohatou obrazovou přílohu. Kniha však využívá velmi omezený poznámkový aparát a výběrovou bibliografii. Také geografické regiony Evropy nejsou ve studii zastoupeny proporčně. Samotný fotografický doprovod je poměrně obtížný na orientaci, neboť se nachází až za textem a monumenty jsou někdy uvedeny poněkud nesouvisle, především bez datace a bližších specifikací. I když je kniha současným posunem v bádání již překonána, je stále potřeba ji zmínit jako zlomovou v bádání o funerální kultuře.

Stejně tak zlomovou se pro funerální kulturu stala kniha *Dějiny smrti*⁵⁰ Philipa Arièse, která se zaobírá proměnami evropské mentality ve vztahu ke smrti. Dílo, které v rovině pohřebních monumentů v podstatě vychází z Panofského, uchopilo téma smrti a její kultury komplexněji optikou širšího společenského kontextu. Arièsova syntéza dějin funerální kultury pomohla problematiku vidět jako fenomén historický i kulturní a učinit z přístupu ke smrti zástupce kolektivního myšlení. Na základě vybraných historických pramenů zkoumá vývoj pohřebního rituálu, dějiny hřbitovů a jejich proměny, typologii náhrobků a jeho epigrafického doprovodu, vztah člověka k mrtvému tělu a představy o posledním soudu a posmrtném životě, ke kterým v průběhu staletí došlo.

⁴⁹ Erwin Panofsky, *Tomb sculpture: four lectures on its changing aspects from Ancient Egypt to Bernini*, London 1992.

⁵⁰ Philippe Ariès, *Dějiny smrti* I, Praha 2000.

2. Historie regionu

Sledované území v naší práci bylo odjakživa periferní oblastí českého království, které se nacházelo na hranicích Moravy a Uherského království. V 1. polovině 15. století si prošla ničivými husitskými válkami a v 2. polovině válkami česko-uherskými. Zatímco hospodářská pozice velehradského kláštera upadala a vizovický klášter se ocitnul na pokraji zániku, Hradiště své hospodářské a společenské postavení značně posílilo.⁵¹ Biskup Jan Filipec z Prostějova zde založil františkánský klášter, ve kterém byl později také pochován a kde se dodnes nachází jeho náhrobní kámen.⁵² Došlo také k změnám v držbě feudálních panství, zatímco Brod jako město upadal, byly položeny základy majetkových držav pánů z Vlčnova a Kunovic.⁵³ Hrozba vpádu tureckých vojsk přinutila moravský sněm roku 1527 k rozhodnutí zřídit čtyři a později pět obranných zemských jednotek. Hranice krajů nebyly zpočátku nijak pevně vymezeny, ale už roku 1541 byla země rozdělena na čtyři kraje (jičínský, olomoucký, brněnský a hradištský)⁵⁴ Usnesením zemského sněmu roku 1529 byly pohraniční oblasti Moravy povinny nově opevnit města a hrady a osadit je silnými vojenskými posádkami.⁵⁵ Vojenským velitelem a představeným každého z těchto krajů byl hejtman, přesněji řečeno hejtmani, protože zemský sněm zvolil vždy dva pro každý kraj (jednoho šlechtice a jednu osobu rytířského stavu). Nejvyššími úřady v městě byly: úřad kraj. hejtmana a velitele pevnosti. Obydlení úřadů pevnostního velitele i krajského hejtmana bylo svěřováno jednotlivcům buď pro jejich vynikající schopnosti, nebo pro jejich šlechtický původ. Právě proto v Uherském Hradišti po celou dobu žila šlechta, která často zastávala tyto úřady a vlastnila zde nemovitosti. Kromě této šlechty zde však žije i šlechta z okolních oblastí, která v dobách nebezpečí hledala útočiště ve svých domech pod ochranou městských hradeb. Prvními hradištskými hejtmany byli Jan z Kunovic a rytíř Jan Tetour z Tetova.⁵⁶ Kromě neustálé hrozby tureckých vpádů spojovala předbělohorský uherskohradištský kraj tolerance vyznání a nadkonfesijnost místní šlechty.⁵⁷ Konkrétně to byli Zástřizlové na Buchlově, na panství Světlov pánové z Vlčnova, Tetourové z Tetova a Serényiové. Pánové z Kunovic a po nich Kounicové seděli na Uherském Brodě, které se roku 1559 stalo městem poddanským.⁵⁸ Náboženské napětí a nespokojenost stavů s vládou Ferdinanda II. kulminovaly ve stavovském povstání, které vedl Ladislav Velen z Žerotína. V

⁵¹ Vladimír Nekuda (ed.), *Uherskohradištsko*, Brno 1982, s. 200.

⁵² Bohumil Fišer, *Paměti Hradištské*, Uherské Hradiště 1920, s. 85-86.

⁵³ Vladimír Nekuda (ed.), *Uherskohradištsko*, Brno 1982, s. 200.

⁵⁴ Josef Válka, *Dějiny Moravy díl 2. Morava reformace, renesance a baroka*, Brno 1996, s. 10.

⁵⁵ Vladimír Nekuda (ed.), *Uherskohradištsko*, Brno 1982, s. 201.

⁵⁶ Bohumil Fišer, *Uherské Hradiště I. Topografie*, Uherské Hradiště 1921, s. 60-61.

⁵⁷ Josef Válka, *Dějiny Moravy díl 2. Morava reformace, renesance a baroka*, Brno 1996, s. 15.

⁵⁸ Jan Kučera, *Paměti královského města Uherského Brodu*, Brno 1903, s. 93.

regionu Hradištska mělo toto povstání silnou podporu. Většina obyvatel měst byla evangelického vyznání, přičemž významné sbory tvořili Čeští bratři a novokřtění. Jedním z vůdců povstání se stal Jan Bernard z Kunovic, hodně se také angažovali Kounicové, kteří odkoupili uherskobrodské panství. Do povstání se přidal světlovský pán Ferenc Serényi a sympatizovala s ním buchlovská paní Eliška Kotvrdovská z Olešničky, vdova po Zikmundovi Prakšickém ze Zástřizl. V Uherském Brodě byla městská rada evangelická, ale v Hradišti, jehož měšťané byli převážně evangelíci, bylo nutné sesadit děkana Václava Kulíška a purkmistra Albrechta Kremera. Velehradskému klášteru hrozil úplný zánik. Jeho opat, první katolický prelát Moravy po olomouckém biskupovi, byl uvězněn v Brně direktory a roku 1619 klášter propadl konfiskaci. Klášter a sedm vesnic následně koupila Eliška Kotvrdovská a přidružila je ke svému panství, přičemž se zavázala udržovat zbývající řeholníky. Klášter byl po bělohorské bitvě obnoven a částečně odškodněn z konfiskací.⁵⁹ Po bitvě na Bílé Hoře se evangelická strana pokusila zorganizovat na Moravě novou frontu s pomocí krnovského vévody Jana Jiřího a Bethléna Gábora. Ve stavovské obci však převládla touha po dohodě s císařem. Ladislav Velen musel uprchnout z prosincového brněnského sněmu a koncem roku 1619 začala Moravu bez odporu obsazovat vojska císařského generála Bukvoje. Z Uher se na Moravu pokusilo proniknout vojsko Bethléna Gábora, které obsadilo levé Pomoraví. Strážnice, Skalice a Uherský Ostroh nekladly Uhrům odpor, kdežto Veselí se zmocnili bojem a vypálili jej. Už v lednu však Bukvojova armáda vytlačila Uhry za hranice Moravy a do Hradiště a do ostatních opevněných míst ustálila své posádky.⁶⁰ Porážka stavovského povstání přivedla hluboké změny ve všech vrstvách společnosti a ve státní organizaci. Nastalo omezování moci šlechty a upevňování panovnického absolutismu. Stranou nezůstal ani úřad zemských hejtmanů. Působnost krajských úřadů upravila nová zemská ústava, tzv. Obnovené zřízení zemské. Panovník pro krajské úřady vydal postupně na konci 17. a začátkem 18. století také řadu instrukcí, které přesně vymezily kompetence, územní rozsah i způsob úřadování.⁶¹ Na Hradištsku po bitvě na Bílé Hoře končí doba vlády rodu Kunoviců, kteří byli v okolí hlavní oporou evangelictví.⁶² Také uherskobrodské panství, majetek Kouniců, bylo ohroženo konfiskací. S podporou kardinála Dietrichštejna však dostal panství třetí ze synů Oldřicha z Kounic, Maxmilián, který byl v době povstání příliš mladý a na studiích v cizině. Ten se však evangelické víry vzdát nechtěl, a tak se roku 1627 odstěhoval do Skalice a panství připadlo

⁵⁹ Vladimír Nekuda (ed.), *Uherskohradištsko*, Brno 1982, s. 708.

⁶⁰ *Ibidem*, s. 231.

⁶¹ Josef Válka, *Dějiny Moravy díl 2. Morava reformace, renesance a baroka*, Brno 1996, s. 104–105.

⁶² Vladimír Nekuda (ed.), *Uherskohradištsko*, Brno 1982, s. 236.

nejmladšímu z Kouniců, jezuitskému odchovanci Lvu Vilémovi, jehož potomci nahromadili obrovské majetky a v 18. století utvářeli evropskou politiku.⁶³ Také světlovští Serényiové zachránili rodové majetky přestupem ke katolicismu a zaujali v 17. a 18. století významné místo mezi moravskou šlechtou. Smrtí Miloty ze Zástřizl v roce 1644, syna Zikmunda Prašického ze Zástřizl a Elišky Kotvrdovské z Olešničky, končí na Buchlově vláda tohoto významného bratrského rodu. Také Milota zachránil rodový majetek přestupem ke katolicismu, ale po jeho smrti přešel Buchlov sňatkem jeho sestry Kunky na rod Petřvaldských z Petřvaldu, který zde seděl až do druhé poloviny 18. století.⁶⁴

Jihovýchodní Morava trpěla za třicetileté války a snad v celém 17. století snad nejvíce z celé země, neboť se na jejím území střetaly armády postupující ze všech světových stran: z jihovýchodu sem pronikali uherští vzbuřenci, ze severu vojska slezská, polská, dánská a švédská, od západu a od jihu pak císařští. Během této války velmi utrpěl velehradský klášter, zejména tím, že byl roku 1623 vypleněn uherskými vojsky, 1624 odrazil útok plenícího pomocného polského vojska, ale kolem roku 1626 byl znovu vyplundrován valašskými povstalci.⁶⁵ Na jihovýchodní Moravě však netrvala válka jen 30 let, ale s kratšími či delšími přestávkami celé století: od vpádu Bočkajovců roku 1605⁶⁶ a 1683⁶⁷ do nájezdu Kuruců Jiřího II. Rákocziho roku 1704.⁶⁸ Dalšími ranami osudu byly časté požáry ve městech a morové rány v letech 1680 a 1715.⁶⁹

⁶³ Jan Kučera, *Paměti královského města Uherského Brodu*, Brno 1903, s. 240.

⁶⁴ Vladimír Nekuda (ed.), *Uherskohradištsko*, Brno 1982, s. 236–237.

⁶⁵ *Ibidem*, s. 708.

⁶⁶ Jan Kučera, *Paměti královského města Uherského Brodu*, Brno 1903, s. 111–112.

⁶⁷ *Ibidem*, s. 300.

⁶⁸ *Ibidem*, s. 336–339.

⁶⁹ *Ibidem*, s. 350.

3. Sepulkrální památky a jejich struktura

3.1 Formální typologie

V souboru zdokumentovaných památek lze z hlediska funkce rozlišit několik typů sepulkrálních památek:⁷⁰

Náhrobník – spojuje funkce fyzického krytu hrobového místa spolu s funkcí individualizace toho místa a zachování memorie zemřelého. Typický náhrobník má podobu desky v přibližně životní velikosti zemřelého, která byla zapuštěna buď v úrovni podlahy nebo byly určeny k umístění na stěnu nad hrobem. Pokud se vyskytuje obvodový nápis, je obvykle obrácen patou písma dovnitř desky. Ve střední Evropě rozlišujeme podle převažující ikonografie dva základní typy náhrobníků: figurální a znakový. V současné době se většina náhrobníků nachází v sekundárním uložení. Důvodem je uvolňování hrobových míst a stavební úpravy interiérů.

Epitaf – jeho funkcí je zachování věčné památky zemřelého, ale záměrně nezdůrazňuje místo hrobu, jelikož slouží jako sekundární památka vedle náhrobku. Epitaf má různé formy, od prosté nápisové desky či na stěně malovaného nápisu po monumentální trojrozměrné artefakty s bohatým obrazovým a epigrafickým programem. Často má téměř identickou podobu s náhrobníkem včetně nápisu a Anno domini formuláře. Bez znalosti původního umístění, a tím i funkce, je pak rozlišení obtížné a je nutné přihlížet ke všem faktorům včetně stavu dochování. Evidentní sešlapání svědčí o původním umístění v podlaze, a tím pro náhrobník, na druhé straně není v žádném případě dobré dochování či vysoký reliéf důkazem pro funkci epitafu – i náhrobníky v podlaze mohly být umístěny mimo komunikační osy či chráněny mříží. Epitafům s nápisem okolo desky občas chybí spodní okraj, kde je umístění nápisu z hlediska čtení u vertikálně stojících artefaktů nevýhodné.

Náhrobek – je v širším pojetí obecný pojem pro sepulkrální památku, v užším pojetí při stěně či volně stojící trojrozměrný sepulkrální artefakt. Vyskytuje se jak v interiéru, tak především v exteriéru. Může stát nad hrobovým místem či v rámci jednoho prostoru mimo něj.

Sarkofág – je druh sepulkrální památky, vyskytující se zejména v pozdní antice a raném středověku. Dutý artefakt ve tvaru truhly či rakve obsahuje ostatky zemřelého, tím se liší od jím inspirované tumbly, která pouze kryje hrobové místo.

S výše typologickým uvedeným dělením souvisí i dělení typů pohřebních míst:

⁷⁰ Jiří Roháček, *Epigrafika v památkové péči*, Praha 2007, s. 14–15.

Krypta – představuje podzemní či polopodzemní prostory, sloužící vesměs k opakovanému pohřbívání, méně ke kultu světců. Na rozdíl od hrobky je součástí architektury kostela. Krycí deska vstupu do krypty často nese nápis.

Hrobka, krycí deska hrobky – je stavebně upravené hrobové místo, určené k opakovanému pohřbívání, to však nevyklučovalo jediný pohřeb. Krycí deska hrobky se někdy problematicky rozlišuje od náhrobníku. Jednoznačným vodítkem jsou zasazené kruhy pro zvedání či stopy po nich.

Většina zachovaných památek ze zdokumentovaného fondu má charakter znakové a nápisové desky. Velmi vzácnou výjimkou je snad sarkofág Karla Zikmunda z Petřvaldu [kat. č. 7], uložený v rodové hrobce v kapli sv. Barbory u Buchlova. Jedinou ženskou figurální sepulkrálií je náhrobek Johanky z Kornic s její dcerou Maruší [kat. č. 4]. Z novověkých rytířských figurálních náhrobků byl v uherskohradištském okrese dochován jen náhrobek Janka Janoura ze Strachnova [kat. č. 23], díky Jaškovi víme ještě o nedochovaném figurálním náhrobku Jana Buriana Světlovského [kat. č. 49]. Ikonograficky zajímavý je motiv Krista vítězícího nad hříchem a smrtí, který nese náhrobník brodského měšťana Mikuláše Lipenského [kat. č. 28]. Fragmentárně zachovaný fond 16. a 17. století se omezil především na erbovní náhrobky s nápisovou částí. V 1. polovině 18. století jsou pozorovány především cechovní náhrobní desky, které zdobí reliéfní kříž [kat. č. 1-3], tyto náhrobky během času čím dál víc přebírat podobu samotného kříže [kat. č. 14-16]. Hrob s křížem, původně vynalezený pro světské a duchovní hodnostáře, se tehdy stal hrobem nižších společenských vrstev, a později, když na individuální hrob získali nárok i chudí, stal se hrobem chudých. Tento vývoj úzce souvisel s proměnou společenského postavení těch, kdo se nechávali pochovat pod širým nebem.⁷¹ Symbol vanitas, tedy lidskou lebku se zkříženými hnáty, můžeme spatřit na třech dílech [kat. č. 28, 29 a 35]. Erbovní náhrobky byly zachovány v kapli sv. Barbory u Buchlova [kat. č. 6], v kostele sv. Martina [kat. č. 10–12] v Buchlovicích, kostelích v Uherském Brodě [kat. č. 24, 25 a 27] a na Velehradě [46]. Velmi významnou památkou z heraldického hlediska je náhrobek Maxmiliána z Kounic [kat. č. 25], který je pravděpodobně jediným pětierbovním náhrobkem na Moravě.⁷²

⁷¹ Philippe Ariès, *Dějiny smrti I*, Praha 2000, s. 330.

⁷² Vítězslav Houdek, *Moravské vývody erbovní*, Brno 1917, s. 40.

3.2 Sociální příslušnost, genderové aspekty zemřelých

Podle sociální příslušnosti jsou na Uherskohradištsku zastoupeny náhrobky rodů příslušící k vyššímu panskému stavu (pánové ze Zástřizl, Kounicové, Petřvaldští z Petřvaldu), k nižšímu stavu rytířů a vladků a také stavu měšťanskému (cechovní náhrobky a zastánci městských či jiných úřadů). Uherskohradištský fond dochovaných památek je významný rozsahem městských a cechovních sepulkrálií. Konkrétně jsou ve fondu hojně zastoupeni mlynáři [kat. č. 5, 15, 37], velitelé pevnosti [kat. č. 54, 55, 56, 57], purkmistři a jejich rodinní příslušníci [kat. č. 20, 21, 26, 28, 32, 36, 40.], ale také šlechtické rody [kat. č. 5-8, 10-13, 23-25 atd.]. Značný počet novověkých šlechtických sepulkrálií obsahuje v pramenech a terénu dochovaný fond v Buchlovicích, Uherském Brodě a v Bojkovicích. Cechovních náhrobků a okruhu jejich zadavatelů se nejvíce dochovalo v Bojkovicích a v Uherském Brodě. Většina z nich měla podobu obdélné rustikálně zpracované pískovcové desky s reliéfem či rytinou kříže a epigrafickým doprovodem. Zajímavou výjimkou je kamenicky kvalitně zpracovaný a zdobný náhrobek kloboučníka Jana Rosynského [kat. č. 35]

Samostatné náhrobky byly pořizovány i pro děti, přičemž někdy jde o náhrobní desku pro více jedinců a jindy o separátní náhrobky dětí [kat. č. 2–3] nebo společných náhrobků zesnulé matky s dětmi [kat. č. 20–21] - společné náhrobky dětí s otcem se v katalogu nevyskytují. Mužských náhrobků se ve fondu dochovalo kolem 35, ženských asi 15, dalších 13 sepulkrálních památek nebylo blíže specifikováno.

3.3 Materiál

Z hlediska použitého materiálu je většina zaznamenaných kamenných náhrobků v regionu z pískovce. Dochovaly se ale i některé náhrobky z bílého [kat. č. 31, 35, 46], šedého [kat. č. 21] a červeného [kat. č. 20] mramoru. V Cerroniho spisech⁷³ je doloženo ještě několik nedochovaných monumentů vytvořených taktéž z mramoru [kat. č. 54-57]. Byly zaznamenány i náhrobky kombinující mramor a pískovec [kat. č. 8, 58]. Ojedinělý je epitaf Jana Zikmunda Hájka [kat. č. 26], který je vytvořen z černé žuly.

3.4 Datování náhrobků

Problémem datování náhrobků je, že chybí písemné prameny např. objednávací smlouvy, korespondence apod. Také datování podle použitých výtvarných prostředků bylo problematické, vzhledem k jejich nízké úrovni provedení a skoro úplné absenci stylového

⁷³ MZA Brno, fond G12, inv. č. 79, karton č. I, f. 177–78, Jan Petr Cerroni, *Monumenta sepulchralia et inscriptiones in Moravia*, 1799.

charakteru některých památek. Datování památek proto autor této práce provádí podle roku úmrtí uvedeného v epigrafickém doprovodu. U náhrobku Zikmunda Prakšického ze Zástřizl [kat. č. 11] se setkáváme s datací dvojí, tedy přesný den jeho úmrtí (ve kterém se kameník dokonce dopustil chyby) a pravděpodobné datum vytvoření epitafu, které se nachází také na náhrobku jeho bratra [kat. č. 12], který zemřel o rok později. Zpětně byl vytvořen epitaf Jiřího Zikmunda Prakšického [kat. č. 13], který nechala pravděpodobně vytvořit jeho vzdálená příbuzná, Marie Eleonora Petřvaldská, žijící o 150 let později. Stejně tak byl vytvořen epitaf nejmenovaného otce Jana Nepomuka Hoffmana [kat. č. 18], z jehož epigrafického doprovodu vyplývá, že byl vytvořen až poté, co byl jeho syn kanovníkem lvovským. Jeho přesná datace byla zjištěna díky práci s matrikami. Matriky posloužily také k dataci náhrobků, které dřívějšími badateli byly určeny neúplně nebo vůbec. Byli jimi například náhrobník manželky mlynáře Kateřiny Pavlacké [kat. č. 5] nebo náhrobek velitele uherskohradištské pevnosti Františka Norberta Walthera [kat. č. 54].

3.5 Epigrafika a paleografie

Z hlediska epigrafiky je cílem autora této práce především zpřístupnění těchto nápisů a typové určení písma, popřípadě některých zvláštností. Autor této práce se u přepisu snažil o použití transliterace, tedy fonetického přepisu zachovávajícího ortografické zvláštnosti nápisového doprovodu. Nápis v sobě spojuje snahu jedince nebo rodu po reprezentaci a touhu po věčné památce s náboženskou pokorou a očekáváním posmrtného života po vzkříšení („*WESELEHO. WSKRISSENI OCZEKAWAGE*“). Náписы mohly být provedeny přímo sochařem nebo jinou osobou, která se v rámci dílny specializoval na provedení nápisu. Z tohoto důvodu se možná liší epigrafický doprovod na náhrobcích bratrů Prakšických ze Zástřizl z roku 1582 [srovnej kat. č. 11 a 12]. Nejčastěji používaným formulářem ve středoevropských i českých náhrobních nápisech byl od 13. až do 18. století tzv. anno domini formulář.⁷⁴ Struktura nápisového fondu se většinou skládá z formuláře „*Letha panie*“ / „*Anno*“, následuje letopočet úmrtí – rok a den nejčastěji podle církevního kalendáře (*w stredu po trech Kralich*) nebo může nápis začínat informací přímo o úmrtí (*zde odpociwa, usnul v pánu / hic quescit / hier ruhet*). Epigrafický doprovod může také odkazovat přímo na hodinu smrti (*mezi dvacátou první a druhú hodinou / prwnij hodinu na noc*). Často následují údaje o sociálním postavení, skutcích a úřadech zemřelého (*Pani Pani / vrozeny vladyka / slowutny muz*). Dále nápis obsahuje údaje o místě pohřbu a také zbožnou formuli související s vírou ve spasení. V tomto ohledu je ukázkový náhrobek Zuzany Meneanové a dětí [kat. č. 21], který udává již modernějším průběžným

⁷⁴ Jiří Roháček, *Epigrafika v památkové péči*, Praha 2007, s. 49.

datováním i hodinu úmrtí: „*LETHA PANIE 1639: 5. DNE FEBRVARY MEZY II A 12 HODIN V NOCZY VMRZE/LA ZVZANA MANZIELKA SLOWVTNEHO PANA IANA WACZLAWA MENEANA PRYMATORA ... A 8. DNE FEBRVARY ... TV PRZY ZDI POD KAMENEM POCHOWANA LEZI A ODPOCZIWA SMILVG SE PAN BVH NAD DVSSY PROSYM MODLETE SE ZANI*“. Přísné rozlišení umírajícího těla a nesmrtelné duše si můžeme prezentovat na epigrafickém doprovodu nedochovaného náhrobku Magdaleny z Boskovic [kat. č. 62]: „*Létha Paně 1551 w Středu před Swatau Alžbětau prwnij Hodinu na noc, Urozena Panij Panij Mandaléna z Bozkowic, skončila wěk swũg ostatnij: kteréžto Dussy Pan Bůh rač dáti wěčné odpočinutij...*“ Na některých náhrobcích jsou životopisná data rozvedena a uvádí se zde věk, rodiče, povolání aj. Příkladem může být náhrobek Ludmily z Kounic [kat. č. 23], kde se kromě životopisných údajů a identifikace manžela uvádí jako jeho druhá manželka a také počet dětí, které spolu počali. Jako velmi výmluvný považoval Vítězslav Houdek⁷⁵ náhrobek Maxmiliána z Kounic [kat. č. 25], který v devíti slovech „*HVLARICOR FILI ET NEPOS PETRI PRONEPOS HVLDARICI SENIORIS ABNEPOS*“ obsahuje údaje o patero pokolení. Z jazykového hlediska je nejvíce sepulkrálií označeno nápisy v českém jazyce, jedná se o 31 památek. Latina je použita u 8 památek. Jediný dvoujazyčný náhrobek se nachází na Velehradě [kat. č. 47], zde se jedná o kombinaci němčiny a češtiny. Téměř na všech sepulkráliích se dochovaly ryté nebo reliéfní (tesané) nápisy. Na památkách lze také pozorovat několik typů písma: gotická minuskula, fraktura a humanistická kapitála.

⁷⁵ MZA Brno, fond G50, karton č. 3, Augustýn Kratochvíl – Vítězslav Houdek.

4. Pohřební strategie

Kultura pohřbívání zásadním způsobem mění ve středověku, kdy pohřbívání přestalo být rodinnou záležitostí a stalo se monopolem církve, tj. věcí kolektivní odpovědnosti. Obliba pohřbů ad sanctos, tedy v blízkosti ostatků svatých a mučedníků se, mimo jiné i v souvislosti pohřbů ad sanctos se přeměnila v pohřbívání ad ecclesia, tj. v posvěcené půdě kolem kostela, kde se od raného středověku vytvářely hřbitovy, nejlépe pak ve vlastním sakrálním interiéru.⁷⁶ Kolem každého farního kostela v regionu byl hřbitov (v Bojkovicích je tomu dosud). Nad lacinějším pohřbem na hřbitově ale převažovala obliba pohřbů v kostele, která souvisela s vírou ve vzkříšení a s tím snahu o umístění náhrobku co nejbliže oltáři, tedy „ohnisku spasení.“⁷⁷ V období 15. století a v 1. čtvrtině 16. století probíhala v utrakvistickém prostředí kritika pořizování nákladných náhrobních děl.⁷⁸ Kritika, která se týkala hlavně nákladných a honosných sepulkrálií, vedla k oblíbenosti jednodušších nefigurálních desek s erbem zemřelého, který symbolizoval příslušnost k rodu, a byl doplněn jednoduchým, málomluvným nápisem. Od počátku 16. a zejména 17. století dochází, k první vlně přesunů „morových“ hřbitovů mimo města. Tato tendence je podpořena protestantskou eschatologií oddělování živých a mrtvých, teologickým popíráním smysluplnosti aktivního jednání pozůstalých ve prospěch zemřelého (přímluvy), uctívání relikvií a možnost zprostředkování svatých.⁷⁹ Avšak i přes výše uvedené okolnosti zůstal prostor presbytáře obecně prestižním a žádaným pohřebním místem. V období raného novověku patřil ve šlechtické společnosti pohřeb společně se křtem a svatebním obřadem k nejdůležitějším přechodovým rituálům, které byly ovlivněny náboženskými a etickými normami, tradicí a sociálním postavením. Tyto rituály oddělovaly jednotlivé životní cykly a měly veřejnou povahu.⁸⁰ Šlechtické hrobky mívaly své místo také v pohřebních rodových hrobkách, které byly často přistavěné jako samostatná jednotka ke starší stavbě kostela.⁸¹ Takto se pochovávalo ve starém Bratrském sboru⁸² (Zástřizlové) a kapli sv. Barbory⁸³ (Petřvaldové) v Buchlovicích, v bývalém kostele sv. Jiří v Bojkovicích, kde se nacházela krypta, ve které byli uloženi světlovští páni z Vlčnova.⁸⁴ V hrobkách a kryptách se

⁷⁶ Jiří Roháček, *Epigrafika v památkové péči*, Praha 2007, s. 9.

⁷⁷ Jan Chlíbaec – Jiří Roháček, *Sepulkrální skulptura jagellonského období v Čechách: figura a písmo*, Ústav dějin umění Akademie věd, Praha 2011, s. 29.

⁷⁸ *Ibidem*, s. 30-31.

⁷⁹ Jiří Roháček, *Epigrafika v památkové péči*, Praha 2007, s. 10.

⁸⁰ Pavel Král, *Smrt a pohřby české šlechty na počátku novověku*, České Budějovice 2004, s. 25-26.

⁸¹ Jan Chlíbaec – Jiří Roháček, *Monumenta mortis et memoriae: Sepulkrální skulptura ve výtvarné kultuře českého středověku*, Ústav dějin umění Akademie věd, Praha 2022, s. 35

⁸² Alois Kučík, Starý bratrský kostelík v Buchlovicích, in: *Vlastivědný sborník okresu uh. hradištského. Uh. Hradiště: Vlastivědná sekce okresní osvětové rady*, Uherské Hradiště 1949, s. 19.

⁸³ Karel Jaroslav Obrátil, *Průvodce po Buchlově*, Uherské Hradiště 1907, s. 51.

⁸⁴ Alois Jašek, *Dějiny a popis farního chrámu sv. Vavřince v Bojkovicích*, Bojkovice 1937, s.40.

pohřbívalo také v bazilikálním kostele na Velehradě. Zde se však dochovaly pouze náhrobky sarkofágy z období středověku. Ve sledovaném období se na Velehradě dochovalo náhrobků jen velmi poskrovnu, což by mohlo odpovídat přísnému cisterciáckému přístupu ke sepulkrální skulptuře a pohřbívání v kostelech.⁸⁵ Ve všech sledovaných sakrálních stavbách bylo běžné, že se ostatky zesnulých pohřbívaly buď do krypty nebo do podlahy chrámu. Kromě kostelů na svých panstvích využívaly šlechtické rodiny také možnost pohřbů v hrobkách v kláštorech (páni z Kunovic). Vzhledem k ekonomickému růstu měšťanského stavu v 16. a 17. století, si kromě donátorů, církevních hodnostářů a šlechticů mohli funerální památku v kostele zaplatit i měšťané. Tomu odpovídají i zachované náhrobky kostele Zvěstování Panny Marie v Uherském Hradišti. V 17. a 18. století si zámožní a vážení měšťané obstarávali své místo k spočinutí nejen v kostelích, ale i v rodinných hrobkách na hřbitově, jak tomu bylo například v Bojkovicích⁸⁶ a Uherském Brodě.⁸⁷ Právě v Uherském Brodě se během velkých morových ran pohřbívalo především v bývalém českobratrském Sboru, ale také u bývalého kostela sv. Jana Křtitele (tento hřbitov byl v kronikách nazýván „communitatis hortis“), ve vinicích na Lysé Hoře, v lese Nákladech. Mnoho mrtvých bylo v Brodě pohřbeno ve dvou lazaretech.⁸⁸ Jako poděkování za odvrácení moru nechal děkan Jan Trchalík v Brodě zřídit kapli Nejsvětější Trojice, do které nechal pohřbít svou matku a ostatky svého otce.⁸⁹ Právě již zmíněné „společné zahrádky“, tedy návrat k hřbitovům, začínaly být nápadnou novinkou v oboru pohřbívání. Mnozí vysoce postavení lidé, kteří by se v 16. století nebo začátkem 17. století nechali pohřbít v kostele, si na přelomu 17. a 18. století zvolili hřbitov pod širým nebem.⁹⁰ Počátkem 18. století, za velkého moru roku 1715, byly rozpoznány nevýhody hřbitova ve městě a v Uherském Hradišti vznikl hřbitov u zdi hradební a zdi koleje a zahrady jezuitů, nyní asi v místech uherskohradištské obchodní akademie. Vcházelo se k němu asi dnešní ulicí Růžovou. Zde ale nebyla do budoucna pro hřbitov výhodná pozice a koncem století, za josefínských reforem, které zakazovaly pohřbívání v kostelních hrobkách a hřbitovech (1782, s výjimkou členů císařské rodiny a arcibiskupů), se během rušení kláštera uvažovalo nad mařatským hřbitovem, jenž vyrostl kolem kostelíka založeným Václavem Kulíškem roku 1613. Pomníky z okolí kláštera přeneseny do Mařatic a rozestavěny kolem kostelíka. R. 1796 již tu byl pohřben kraj. hejtman František

⁸⁵ Miloslav Pojsl, Středověké sepulkrální památky na Velehradě, in: *Archaeologia historica*, 1985, 10, číslo 1, s. 423-438.

⁸⁶ *Ibidem*, s. 42.

⁸⁷ Vilibard Růžička, *Dolní kostel*, Uherský Brod, 1949, s. 137.

⁸⁸ Vilibard Růžička, *Zaniklé kaple v Uherském Brodě*, Uherský Brod 1946, s. 9.

⁸⁹ *Ibidem*, 26-29.w

⁹⁰ Philippe Ariès, *Dějiny smrti I*, Praha 2000.

Zikmund Žádkovský ze Žádkovic [kat. č. 58], jemuž zde postavila pískovcový pomník jeho příbuzná hraběnka z Waffenbergu.⁹¹

⁹¹ Bohumil Fišer, *Uherské Hradiště I. Topografie*, Uherské Hradiště 1921, 162–164.

5. Katalog náhrobků

S mapováním a postupnou celistvou katalogizací sepulkrálních památek jsme v České republice stále na úplném začátku, a proto pro badatele dává smysl volit si menší územní celky, které se budou prací budoucích badatelů postupně skládat jako mozaika.

V uherskohradištském okrese leží 81 samosprávných obcí a z toho v 9 obcích bylo buď v pramenech a literatuře zaznamenáno, nebo v terénu zachováno 63 sepulkrálních památek a 3 památky, které byly za sepulkrálie označovány. Všechny fotografie sepulkrálií (až na jednu) byly pořízeny autorem této práce na digitální fotoaparát.

5.1 Dochované náhrobní kameny

[1] Náhrobník Mikuláše Gurece (1719)

Umístění: Zasazen v pilíři brány u kostela sv. Vavřince v Bojkovicích

Materiál: Pískovec

Rozměry: 158 x 63 cm

Nápisy: Nápis ve 4 řádcích; kapitála; nápisovým jazykem je čeština.

„L: P: 1719 / DNE 9 OCTOBRIS / USNUL VPANU P: MIKULASS / GURECS W: S: 35“

Prameny: HOUDEK G 50, k. 3.

Literatura: JAŠEK 1937, s. 42; RAŠTICOVÁ 1976, s. 20; SVOBODOVÁ 1972, s. 18.

Mikuláš Gurec (* asi 1684; + 9. října 1719 ve věku 35 let, Bojkovice)⁹² byl soukeník z Bojkovic, který byl pohřben na hřbitově u kostela sv. Vavřince. Vítězslav Houdek ve svých záznamech uvádí že se jedná o „náhrobník Mikuláše Jurečky(?)“ a Alois Jašek uvádí jméno „Jurča“, Svobodová jméno „Guersc“. Autor této práce se přiklání k užití termínu náhrobník, jelikož Alois Jašek také zmiňuje, že rodina „Jurčů“ měla společně s jinými rodinami na hřbitově své hrobky, které kryly náhrobní desky a které byly v roce 1926 zazděny do pilířů hřbitovní zdi. Na náhrobníku je vyobrazen plastický kříž a ve spodní části je nápis napsaný humanistickou kapitálou, který je dnes těžko čitelný. Přírodní podmínky negativně ovlivňují stav náhrobníku.

⁹² Moravský zemský archiv Brno. Sbírká matrik. Bojkovice, MZ 11328, s. 78.

[2] Náhrobník Mikuláše Zikmundíka (1725)

Umístění: Zasazen v pilíři brány u kostela sv. Vavřince v Bojkovicích

Materiál: Pískovec

Rozměry: 93 x 48 cm

Nápisy: Nápis v 6 řádcích; kapitála; nápisovým jazykem je čeština.

„L: P: / 17. 2. 5 / D: 24: AP: DOKONAL / ZIVOT. SW: S [...] [MI]KVLA / MIKV:
ZIKMUNDIK [...] AL / SKO: W II NED:“

Prameny: HOUDEK G 50, k. 3.

Literatura: RAŠTICOVÁ 1976, s. 20; SVOBODOVÁ 1972, s. 18.

Mikuláš Zikmundík ml. (* asi 1714, + 25. dubna 1725 v 11 letech, Bojkovice)⁹³ byl synem Mikuláše Zikmundíka st. a jeho manželky Anny. Houdek správně usoudil, že se jedná o jeho syna, zatímco Rašticová připisuje tento náhrobek Mikuláši staršímu. Mikuláš Zikmundík st. přišel v roce 1696 do Lidečka, kde byl už v roce 1697 poprvé v matrice zmíněn jako lidečský rektor. V Lidečku také s Annou přečkali Rákócziho povstání. Naposledy je Mikuláš zmíněn v matrikách koncem prosince 1729, Anna zemřela ve věku 62 let roku 1738. Z jejich manželství vzešlo několik dalších dětí. Z pramenů známe například dceru Annu, která se v roce 1716 provdala za klobouckého měšťana Jiřího Hladkého, a také syna Františka, který se v roce 1715 oženil s Annou, dcerou Mikuláše Matáše. Pozoruhodným dokladem aktivit Mikuláše Zikmundíka staršího je rukopisný kancionál datovaný rokem 1696.⁹⁴

⁹³ Moravský zemský archiv Brno. Sbirka matrik. Bojkovice, MZ 11328, s. 118.

⁹⁴ Petr Odehnal, *Lidečko*, Lidečko 2001, s. 154.

Houdek označuje tuto památku jako náhrobník, zatímco Rašticová jako náhrobek. S ohledem na blízkou podobnost s náhrobkem Mikuláše Gurece [kat. č. 1], autor práce usuzuje, že by se mohlo jednat o náhrobník, tedy že tato náhrobní deska kryla hrobové místo. Náhrobník tvoří mělce vyhloubené pole s reliéfně tesaným křížem s jetelovitým zakončením ramen stojícím na podstavci. Nápis je na mnoha místech poškozen. Náhrobní deska byla dle Jaška v roce 1926 vsazena do hřbitovní zdi v pilíři brány vpravo. Stav náhrobníku velmi negativně ovlivňují přírodní podmínky.

[3] Náhrobník Ignáce Zikmundíka (1727)

Umístění: Zasazen v pilíři brány u kostela sv. Vavřince v Bojkovicích

Materiál: Pískovec

Rozměry: 92 x 46 cm

Nápisy: Nápis po bocích plastického kříže; kapitála; nápisovým jazykem je čeština.

„L: P: 1727 / DNE 17 IVNY / VSNVL W PANV / [SI] NACZ (EK) / [...] ZIKMVNDIK [...] / [...] RECTORA [...] / [...] WIE: 3: L“

Prameny: HOUDEK G 50, k. 3.

Literatura: RAŠTICOVÁ 1976, s. 20; SVOBODOVÁ 1972, s. 18.

Ignác Zikmundík (* 10. červenec 1726⁹⁵, + 17. červen 1727, Bojkovice⁹⁶) byl synem Mikuláše Zikmundíka st. a jeho manželky Anny. [kat. č. 2]. Blanka Rašticová udává pouze jako „syn Mikuláše Zikmundka“.

Náhrobník zdobí mělce vyhloubené pole s reliéfně tesaným křížem s jetelovitým zakončením ramen stojícím na podstavci. Deska byla vsazena do hřbitovní zdi nad náhrobek svého bratra dle Jaška v roce 1926. Nápisy jsou dnes již velmi těžko čitelné, epigrafický přepis byl převzat z Houdka. Náhrobník je v pravém dolním rohu mechanicky uražen. Přírodní vlivy negativně ovlivňují stav náhrobku.

⁹⁵ Moravský zemský archiv Brno. Sbírká matrik. Bojkovice, MN 11302, s. 266.

⁹⁶ Moravský zemský archiv Brno. Sbírká matrik. Bojkovice, MZ 11328, s. 78.

[4] Náhrobek Johanky z Kornic s dcerou Maruší (1539)

Umístění: Lapidárium muzea Bojkovice⁹⁷

Materiál: Pískovec

Rozměry: 197 x 85 cm

Nápisy: 1) část nápisu nahoře na okraji, gotická minuskula; 2) část vpravo na okraji, gotická minuskula; nápisovým jazykem je čeština.

1) „Leta 1.5.39. w autery. (przed). / matku. bozy w puostie / (umrzela) g(es)t. pani. Johanka z Kornicz. [...]“

2) „Dczera. pana. Burgana. Swietlowskego. Z Wlcznowa. Pan Buoh [dussym gegich milostiv byti racz]“

Prameny: HOUDEK G 50, k. 3.

Literatura: JAŠEK 1937, s. 6 a 40; MYSLIVEČKOVÁ 2014, s. 93; RAŠTICOVÁ 1976, s. 21; SVOBODOVÁ 1972, s. 17.

Dvojitý náhrobek nese reliéfní obraz Johanky z Kornic (* ?, + 1539) a její dcery Maruše. Johanka byla dcerou Sobka Bělíka z Kornic a Kateřiny z Kravař a manželkou pána Jana Buriana Světlovského, majitele Světlovského panství v letech 1516–1549. Tento pán Burian po sobě zanechal tři dcery, z nichž nejstarší Alena byla provdána za Buriana Schellendorfa z Hornšperka, Kateřina byla manželkou Adama z Lomnice a na Brumově a Magdalena ženou Václava Tetoura z Tetova a na Malenovicích.⁹⁸ Johanka společně s její dcerou Maruší spočinuly v hrobce pod bývalým kostelem sv. Jiří. Tento kostel stával na místě dnešního farního kostela, nejstarší zmínky o něm pochází z doby husitské. Kostel byl průběžně opravovaný majiteli světlovského panství Tetourů z Tetova (1563-1594) a až v letech 1651–1656 byl nahrazen novým, zasvěceným sv. Vavřinci.⁹⁹

⁹⁷ Lapidárium je dnes zřízeno v jedné ze dvou zachovalých pětibokých věží. Těchto věží bylo původně více, stávaly u kostela ve čtyřech rozích, ohraničovaly prostor hřbitova a splňovaly defenzivní funkci tohoto návrší, kde se lidé v případě nebezpečí mohli opevnit. V lapidáriu se nacházejí i jiné, mladší náhrobky: Johana Jacklová (+ 1826), Antonín Jackel (+ 1836) a fragment náhrobku s plastickým křížem.

⁹⁸ Tento náhrobek se dnes nachází v kostele sv. Mikuláše v Malenovicích u Zlína. Na pískovcové desce se nachází plastická postava rytíře ve zbroji, v levé ruce drží meč, pravou se opírá o štít.

⁹⁹ Alois Jašek, *Dějiny a popis farního chrámu sv. Vavřince v Bojkovicích*, Bojkovice 1937, s. 13.

Na náhrobku jsou ve vyhloubeném poli reliéfně vytesány dvě výškově odlišné, překrývající se ženské postavy v tříčtvrtečním natočení s rukama sepjatýma k modlitbě. Postavy jsou oděny do hustě řasených a zdobených šatů a plášťů. Pravá část desky chybí, hlavy žen jsou osekány, v rozích jsou poškozené erbovní štítky, ze kterých byl zachován jen erb pánů z Kornic (3 stupně, na nich ramena v podobě T). Nad arkádou, umístěnou nad hlavami a po pravém boku zemřelých, byla umístěna obdélná nápisová deska. Nápis byl vytesán reliéfně a vyplňoval nejen nápisovou tabuli, ale obíhal i podél obruby náhrobku. Na mnoha místech je nečitelný a jeho značná část chybí, Houdek udává jeho pokračování. Nápis podává pouze základní informace o datu a původu zemřelých. Jašek uvádí, že se náhrobek se původně nacházel v kostele sv. Jiří v Bojkovicích, kde byly současně pohřbíváni páni z Vlčnova, majitelé světlovského panství v letech 1517-63. Odtud byl vynesena obrazem dolů položen před hlavní kostelní vchod nově vybudovaného kostela sv. Vavřince v roce 1656. Dnes je náhrobek umístěn v provizorním lapidáriu v jedné z věží zvané „Tetaurka“. Kromě mechanického poškození, které tato náhrobní deska utrpěla během staletí, se zdá stav památky celkem zachovalý.

[5] Náhrobník Kateřiny Pavlacké (1773)

Umístění: Lapidárium muzea Bojkovice

Materiál: Pískovec

Rozměry: 135 x 78 cm

Nápisy: Nápis v 5 řádcích; kapitála; nápisovým jazykem je čeština.

„LETA 177[3] ZESNULA W PA / NU: KATERZINA / MANZELKA / MA[RTINA]
[P]AWLACKE / [HO ...] [APRILE]“

Prameny: HOUDEK G 50, k. 3.

Literatura: RAŠTICOVÁ 1976, s. 21; SVOBODOVÁ 1972, s. 18.

Kateřina Pavlacká, rozená Švehla (*asi 1718, + 25 duben 1773 v 55 letech, Bojkovice)¹⁰⁰, manželka mlynáře Martina Pavlackého, kterým šli na svatbu za svědky Matyáš Pavlacký a Matyáš Šlupka.¹⁰¹ Bojkovice měly od nepaměti pouze dva mlýny: horní a dolní. Horní mlýn stával nad městečkem již od 16. století, kdy ho v roce 1636 koupil Martin Pavlacký za 400 zlatých moravských. Zvláštních svobod dosáhl v roce 1702 jistý Martin Pavlacký od hraběte Karla Antonína Serenyiho. Mlynáři tohoto mlýna nevykonávali robotu a nemuseli odvádět osyp z pozemku a podsedku mlýna. Museli odvádět pouze naturální dávky v podobě drůbeže a vajec. Z osypů a roboty se vykupovali penězi. Zeměpanské daně a peníze gruntovní museli odvádět jako jiní poddaní.¹⁰² Díky práci s matrikami se autorovi práce podařilo dohledat přesný rok úmrtí a další prosopografické údaje zemřelé osoby.

¹⁰⁰ Moravský zemský archiv Brno. Sběrka matrik. Bojkovice, MZ 11328, s. 446.

¹⁰¹ Moravský zemský archiv Brno. Sběrka matrik. Bojkovice, MO 11317, s. 187.

¹⁰² Karel Dolina, *Kronika Bojkovic*, Bojkovice 2004.

Náhrobník zdobí vyhloubené mělké pole s reliéfem kříže s jetelovitým zakončením ramen. Pravá horní část a celá spodní část náhrobní desky chybí – dle Houdka byla původní výška náhrobku 150 cm. Dnes již těžko čitelný nápis je umístěn pod patou plastického kříže. Náhrobek je nyní připevněn k vnější zdi „Tetaurky“ a negativně na něj působí přírodní vlivy.

[6] Náhrobek Anny Švíkové z Lukonos (1580)

Umístění: Kaple sv. Barbory v Buchlovicích¹⁰³

Materiál: Pískovec

Rozměry: 145 x 71 cm

Nápisy: Nápis v 7 řádcích; kapitála; nápisovým jazykem je čeština.

„Leta pane 1580 Wstrze / du po nedeli [M]ISERIKOR(DIA) / pan Buh powolati raci[l] /
Vrozenou pani annu sw / ikownu z lukonos manzelku / pana Yaroslawa walkona / z adlaru
polozeno telo w tomto“

Prameny: Nezaznamenáno

Literatura: PAVLŮ 1985, s. 1-5; RAŠTICOVÁ 1976 s. 48; ŽIŽLAVSKÝ 2015, s. 53-54.

Druhotně umístěný heraldický náhrobek patří Anně Valkounové z Adlaru, rozené Švíkové z Lukonos (* ?, + 20. dubna 1580), která byla dcerou Jana staršího z Lukonos, úředníka v Litomyšli a v Dačicích. Byla manželkou Jaroslava Valkouna z Adlaru (+ 1594?), nižšího šlechtice a úředníka, který vlastnil majetek ve vsi Stříbrnicích.¹⁰⁴

Obdélný kámen je dnes umístěn na kamenném podstavci, držen kovovými držáky při zdi. V horní části náhrobku je v mělkém zahloubeném oválu vytesán reliéfní erb Anny Švíkové z Lukonos. Tento erb patřil členům rodu, kteří často užívali ještě druhé příjmení „Levinský“.¹⁰⁵ V polském štítu jsou vyobrazeny dva svisle postavené kozlí rohy, dole spojené a v horní části zahnuté od sebe. Rohy přidržují z krajních stran štítu dvě uťatá račí klepítka, ramínky směřující ke spodní straně štítu. Okraj štítu je obkroužen jednoduchým lemem. Na štítu se nachází turnajový helm s bohatými akantovými přikryvadly, lehce natočen na pravou stranu. Na helmu je točenice a z ní vychází klenot totožný se znamením ve štítu. V rozích vedle heraldického motivu jsou vytesány čtyři heraldické růže. Horní dvojice květů je symetrická, spodní

¹⁰³ Byla vystavěna jako rodová hrobka v letech 1672–1673 za Hanuše Zikmunda Petřvaldského. Na jejím místě stával až do poloviny 17. století starý gotický kostelík. Za baronů Petřvaldských z Petřvaldu sloužila stavba jako rodová hrobka, v níž byli pohřbeni i poslední majitelé panství, hrabata Berchtoldové z Uherčic. Hrobky pánů z Petřvaldu najdeme pod bočními oltáři, hrobky Berchtoldů pod hlavním oltářem a sakristií. Pod stavbou byly vybudovány čtyři hrobky, které nahradily do této doby používanou kryptu pod kostelem sv. Alžběty v Buchlovicích. Za hlavním vstupem najdeme zapuštěnou kamennou desku, která kryje vstup do hrobky.

¹⁰⁴ Josef Pilnáček, *Staromoravští rodové*, Kroměříž 1930, s. 92.

¹⁰⁵ Miroslav Pavlů, Buchlovský náhrobek Anny Švíkové z Lukonos – erb a osudy Levinských Švíků na Moravě, in: *Zpravodaj Klubu genealogů a heraldiků Ostrava Domu kultury ROH VŽSKG*, Ostrava 1985, s. 2.

asymetrická. Nápisová oblast je umístěna na vystouplé plastické obdélné ploše. Na horní i dolní straně nápisové plochy uprostřed jsou vytesány poloočka, jimiž jsou provlečeny cípy nápisového pole. Písmo je reliéfní. Samotný nález této funerální památky vyvolává otázku jejího původního umístění, tedy zda byla památka původně umístěna v bratrském sboru v Buchlovicích, či ve starém gotickém kostelíku na vrchu Modla, který byl pod správou buchlovského loveckého práva. Do stejného obvodu náležela také ves Stříbrnice, kde manžel zemřelé, Jaroslav Valkoun z Adlaru držel svobodný dvůr.¹⁰⁶ Náhrobek byl nalezen v roce 1969 při výkopových pracích za účelem vybudování vodovodu na nádvoří hradu Buchlova, před vchodem do sklepa bývalé hradní sýpky. Následně byl skladován na druhém nádvoří hradu Buchlova¹⁰⁷ a nyní se nachází v kapli sv. Barbory.

¹⁰⁶ Vladimír Nekuda (ed.), *Uherskohradištsko*, Brno 1982.

¹⁰⁷ Miroslav Pavlů, Buchlovský náhrobník Anny Švikové z Lukonos – erb a osudy Levínských Šviků na Moravě, in: *Zpravodaj Klubu genealogů a heraldiků Ostrava Domu kultury ROH VŽSKG*, Ostrava 1985, s. 1.

[7] Sarkofág Karla Zikmunda z Petřvaldu (1751)

Umístění: Kaple sv. Barbory v Buchlovicích

Materiál: Pískovec

Rozměry: Neznámé

Nápisy: Nápis v 6 řádcích; kapitála; nápisovým jazykem je čeština.

„VSNVL / W PANV WISSO(CE) VROZ(ENY) / P: P: SIGMVND CAR(EL) PETER / SWALDSKY LET(A) PA: 1751 / DNE 14. IAN: WEKV / SWE(HO) 59 ROKV“

Prameny: Nezaznamenáno

Literatura: BERCHTOLD 1893, s. 167; RAŠTICOVÁ 1976, s. 40; ŽIŽLAVSKÝ 2015, s. 92-93.

Karel Zikmund Gustav z Petřvaldu (* 1. června 1692¹⁰⁸, + 14. ledna 1751, Buchlovice¹⁰⁹), majitele buchlovského panství v letech 1734-1751. Jeho rodiči byli Jan Dětrich Petřvaldský z Petřvaldu a Anežka Eleonora, rozená z Colonna-Fels. Je znám svým rozsáhlým sporem o majetek se svým bratrem Milotou Antonínem, sídlícím na zámku ve Střílkách. Pobýval často střídavě v Brně, kde mu manželka Marie Krescencie, rozená ze Schrattenbachu, porodila dvě dcery a jednoho syna, a střídavě na hradě Buchlově, který si k letním pobytům nechal stavebně upravit. Během první slezské války (1740–1742), kterou proti sobě vedli Fridrich II. a Marie Terezie, vpadli Prusové na Moravu a téměř celou ji obklíčili. Ušetřen nezůstal ani Buchlov, který vyplatil oblehatelům výkupné 3000 zlatých. V době Karla Zikmunda došlo k další důležité události, tedy zrušení středověkého loveckého práva císařským výnosem. Posledním souzeným byl jistý Josef Anděl z Moravan, který byl za krádež držen v hladomorně ve věži, které se od té doby říká „Andělka“. Karel Zikmund zemřel náhle a bez závěti v lednu 1751.¹¹⁰

Za baronů Petřvaldských z Petřvaldu sloužila kaple sv Barbory jako rodová hrobka, v níž byli pohřbeni i poslední majitelé panství, hrabata Berchtoldové z Uherčic.¹¹¹ Kartuše s nápisem na

¹⁰⁸ Moravský zemský archiv Brno. Sběrka matrik. Buchlovice, MN 11444, s. 200.

¹⁰⁹ Moravský zemský archiv Brno. Sběrka matrik. Buchlovice, MZ 11462, s. 113.

¹¹⁰ Leopold Berchtold, *Vergangenheit und Gegenwart der Herrenburg Buchlau im Mährischen Marsgebirge*, Brno 1893, s. 157–167.

¹¹¹ V hrobkách pod kaplí odpočívají: Josef (1606-1673), generální komisař trinitářského řádu, rodem Španěl, Hanuš Zikmund Petřvaldský (1626-1688), stavitel nové kaple sv. Barbory, Anna Marie Petřvaldská, rozená Serényiová (+1678) s třemi dětmi, Anežka Eleonora Petřvaldská, rozená z Collony-Felsu (1672-1716), Jan

krytu rozměrného pískovcového sarkofágu v hrobce pod epištolním oltářem svatého Zikmunda. V hlavách krycí desky sarkofágu se nachází reliéfní latinský kříž s jetelovitým zakončením ramen, plynule vyrůstající z hory. Pod ním se nachází reliéfní kartuše s vystouplým lemem a vtesaným nápisem. V nohách krycí desky sarkofágu v oválné kartuši s bohatým lemem je znak svobodných pánů Petřvaldských z Petřvaldu, nad ním je listová koruna, vše reliéfní. Hrubě zpracovaná kartuše s volutami, kterou zdobí oválné polcené pole. Přes obě pole stojící páv se složeným ocasem a křídly a korunkou na hlavě, tvořenou trojicí pírek, stojící na kosmé skalnaté půdě. Kartuše je korunována listovou korunou, jejíž páska je osázena třemi oválnými drahokamy, prostrádanými dvěma rourovitými kameny. Zakončena je trojicí listů, tvořených trojlístky, které jsou prostřídány špicemi, zakončenými perlami. Hrobka byla v posledních desetiletích několikrát neoficiálně otevřena. Při této příležitosti byla přítomnými osobami situace hrobky částečně fotograficky zdokumentována a byl pořízen přepis nápisu ze sarkofágu. Rozměry sarkofágu a písma nebyly zaznamenány.¹¹² Dle Berchtolda bylo tělo Zikmunda Karla z Petřvaldu pohřbeno ve velké kamenné rakvi v hrobce kaple. Rašticová uvádí, že se v jejím podání náhrobek, nedochoval. Martin Žižlavský uvádí, že se jedná o sarkofág.

Dětrich Petřvaldský (1658-1734), Zikmund Karel Petřvaldský (1693-1751), Marie Krescencie Petřvaldská, rozená Schrattenbachová (1700- 1755), Bernard Jan Nepomuk Petřvaldský (1734-1763), Marie Terezie Berchtoldová, rozená Petřvaldská (1727-1768), Leopold František Xaver Berchtold (1759-1809), Walburga Hartigová, rozená Berchtoldová (1829-1856), Antonín Berchtold (1801-1864), Zikmund I. Berchtold (1799-1869), Ludmila Berchtoldová, rozená Vratislavová z Mitrovic (1808-1869), Josefina Gabriela Berchtoldová, rozená Trauttmansdorfová Weinsberg (1835-1894), Zikmund II. Samuel Corsin Berchtold (1834-1900), Adalbert Berchtold (1895- 1906), Leopold II. Berchtold (1863-1942).

¹¹² Popis převzat z Martin Žižlavský, *Katalog epigrafických a heraldických památek na území katastru městyse Buchlovice* (bakalářská diplomová práce) Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, 2015, s. 92–93.

[8] Náhrobní nápisová deska (po roce 1763)

Umístění: Kaple sv. Barbory v Buchlovicích

Materiál: Pískovec a Mramor

Rozměry: 78,5 x 71 cm

Nápisy: Nápis v 10 řádcích; kapitála; nápisovým jazykem je latina.

„+ / VIATOR / MORARE PAVLVM! / QUIESCIT HIC GENS ILLUSTRISSIMA / PETERSWALDSKY DE PETERSWALD / QVAE PER VNVM SAECVLVM / RESIDAVIT IN BVCHLAV ET ZIERAWITZ / HONORATA A PRINCIPE, / DILECTA A POPVLO / IN MASCVLIS EXTINCTA A(NNO) D(OMINI) / MDCCLXIII“

Prameny: Nezaznamenáno

Literatura: RAŠTICOVÁ 1976, s. 40; ŽIŽLAVSKÝ 2015, s. 94.

Náhrobní nápisová deska svobodných pánů z Petřvaldu na epištolní straně boční kaple u oltáře sv. Zikmunda. Deska se odkazuje na vymření rodu Petřvaldských po meči, stalo se tak roku 1763 smrtí Bernarda Johana Petřvaldského.¹¹³ Je možné, že se jednalo o další památku, jejíž objednavatelkou byla Marie Eleonora Petřvaldská [více kat. č. 13] nebo někdo z hrabat Berchtoldů. Pískovcový

rám, znázorňující plasticky dva putti stojící na podestě, kteří drží osmihrannou ozdobnou lištu, v níž je zasazena mramorová deska s vtesaným křížem a latinským nápisem. Podle drobnějšího poškození podesty andělů a okraje plastiky lze usuzovat, že byla součástí většího sepulkrálního celku.

¹¹³ Leopold Berchtold, *Vergangenheit und Gegenwart der Herrenburg Buchlau im Mährischen Marsgebirge*, Brno 1893.

[9] Krycí deska hrobky (1767)

Umístění: Kaple sv. Barbory v Buchlovicích

Materiál: Pískovec

Rozměry: 93 x 94 cm

Nápisy: Nápis ve 2 řádcích; kapitála.

„1767 / F. I M P“

Prameny: Nezaznamenáno

Literatura: RAŠTICOVÁ 1976, s. 40; ŽIŽLAVSKÝ 2015, s. 94–95.

V kryptě je pravděpodobně pohřben generální komisař trinitářského řádu známý jen jako Josef (1606-1673), původem ze Španělska. Generální komisař Josef byl patrně původcem myšlenky vybudování malého trinitářského kláštera v sousedství kaple sv. Barbory. Další jednání s majiteli panství barony Petřvaldskými se odehrálo kolem roku 1705. Stavba kláštera byla započata, ale došlo jen k vybudování základů. Ze stavby tak sešlo, a to nejspíše z důvodu absence pitné vody na vrcholu kopce.¹¹⁴ Krypta byla nadále pravděpodobně využívána k pohřbívání františkánských mnichů, starajících se o údržbu kaple v 18. a 19. století. Krycí deska hrobky se nachází v dlažbě kaple u vchodu. Vchod do hrobky kryjí dvě pískovcové desky, ve středu každé z nich zapuštěn kovový čep. Deska blíže ke středu kaple nese tesaný obraz zkřížených rukou a latinského kříže z nich vystupujícího, tedy atributu františkánů. Pod tímto obrazem je vytesána datace a nápis. Deska je dnes tak ošlapána, že nápis skoro vymizel.

¹¹⁴ Foltýn Dušan. *Encyklopedie moravských a slezských klášterů*, Praha 2005, s. 256-257.

[10] Náhrobek neznámé osoby z rodu Valkounů z Adlaru (1581)

Umístění: Kostel sv. Martina v Buchlovicích¹¹⁵

Materiál: Pískovec

Rozměry: 158 x 67 cm

Nápisy: Nápis 1) Vryt v hlavě kartuše, kapitála; nápis 2) Umístěn ve spodní části náhrobku, fraktura; nápisovým jazykem je čeština.

1) „ZW¹¹⁶[.]Z“

2) „Leta panie 1581 [...] / [...] pan / Bu(h) [...] / [...] / [...] / [...] / [...]“

Prameny: Houdek G 50 k. 3.

Literatura: RAŠTICOVÁ 1976, 33; SVOBODOVÁ 1972, s. 32; ŽIŽLAVSKÝ 2015, 34-35; ŽIŽLAVSKÝ 2012, s. 98

V horní polovině náhrobku se nachází reliéfní zapuštěná kartuše s erbem rodiny Valkounů z Adlaru. S identifikací si nevěděli rady Houdek (uvádí letopočet 1553) ani Rašticová. Bořek Žižlavský uvádí, že se jedná o náhrobek Elišky ze Žerotína, toto později opravuje Martin Žižlavský, který erb identifikoval jako znak pánů z Adlaru. Tím byla v polském štítu rozkřídlená orlice en-face s hlavou natočenou vpravo. Na štítu je turnajský helm s točenicí, lehce natočený vpravo a jeho klenotem jsou tři pštrosí pera. Pozadí heraldického motivu tvoří bohatá akantová přikryvadla. V hlavě této kartuše se nachází nápis 1). V dolní polovině náhrobků je umístěn nápis 2), ohraničen obdélným vtesaným rámem, na jehož stranách jsou patrna ozdobná očka – tento motiv se opakuje i u jiných náhrobků buchlovského fondu [kat. č. 6 a 12]. Písmo je reliéfní. Náhrobek je poškozen patrně dřívější manipulací a rozlomen na tři části. Praskliny jsou zaretušovány novodobou maltou. Tímto způsobem je poškozena kartuše s heraldickou výzdobou a také zčásti nápis 2). Náhrobek je celý silně poškozen povětrnostními vlivy a patrně i ošlapáním. Text 1) je částečně poškozen prasklinou, text 2) je z velké části nečitelný. Byl druhotně zazděn do zdi na epištolní straně kostela sv. Martina. Původně byl umístěn v interiéru bratrského sboru v Buchlovicích, pod kterým byl vyhlouben klenutý prostor, který patrně od počátku existence budovy sboru sloužil jako pohřebiště majitelů buchlovického

¹¹⁵ Byl založen Milotou ze Zástřizl v letech 1640–1643.

¹¹⁶ Zde je nápis rozdělen klenotem erbu.

panství. Po jeho zrušení a vysvěcení na kostel sv. Alžběty zazděn snad do venkovní zdi tohoto objektu a po přeměně kostela sv. Alžběty na skladiště byl společně s ostatními sepulkrálními památkami položen v blízkosti objektu, kde se nacházel až do dvacátých let 20. století. Při tehdejší přestavbě a rozšíření farního kostela sv. Martina je farář Jaroslav Zatloukal nechal zazdít dovnitř na své aktuální místo.

[11] Náhrobek Zikmunda Prakšického ze Zástřizl (1582)

Umístění: Kostel sv. Martina v Buchlovicích

Materiál: Pískovec

Rozměry: 164 x 68 cm

Nápisy: Nápis 1) vyryt do kamene nahoře, kapitála; nápis 2) umístěn ve spodní části náhrobku, fraktura; nápisovým jazykem je čeština.

1) „1582“

2) „Leta pan¹¹⁷e 1[581] / W [e strzedu den 12] / mage¹¹⁸ Vrozeni Pan / zigmund Prakssiczki / z zastrzilz bil gest proboden gehoz telo w tom / to miste gest polozeno. / w(eseleho) w(zkrzissen) o(cekawage)“

Prameny: HOUDEK G 50, k. 3.

Literatura: BERCHTOLD 1893, s. 108; JAŠEK 1927, s. 74; KUČÍK 1946, s. 162; MÜLLER 1837, s. 35; PŘIKRYL 1907, s. 285; RAŠTICOVÁ 1976, s. 34; SVOBODOVÁ 1972, s. 33; ŽIŽLAVSKÝ 2012, s. 98; ŽIŽLAVSKÝ 2015, s. 56-57.

Sekundárně přenesený náhrobek Zikmunda Prakšického ze Zástřizl (* ?, + 12. dubna 1581) staršího syna Jiřího Prakšického ze Zástřizl a Anny, rozené Kropáčové z Nevědomí. Zikmund se ujal buchlovského panství mezi lety 1572 až 1581. Byl zabit v Brně v souboji s Janem Šemberou Černoorským z Boskovic a jeho ostatky byly pohřbeny v rodové hrobce nebo kryptě pod bratrským sborem v Buchlovicích, dnešní kostel sv. Alžběty.

V horní polovině náhrobku se nachází reliéfní kartuše s erbem rodiny Zástřizlů. V kartuši zdobené rolverky se nachází v polském štítu přepásaná lilie. Na štítu turnajský helm en-face s točenicí a bohatými akantovými přikryvadly. Klenotem jsou tři pštroší pera. V hlavě náhrobku jsou reliéfně v pískovci znázorněny kruhové úchyty desky a vtesaný nápis 1), který znázorňuje datum zhotovení náhrobku [srovnej kat. č. 12]. V dolní části náhrobku se po obou stranách nachází lví maskarony držící kruhové úchyty v tlamě a další zploštělá reliéfní oválná kartuše, taktéž zdobená rolverky, v jejímž mírně zahloubeném nápisovém poli se nachází nápis 2). Náhrobek je poškozen patrně dřívější manipulací a rozlomen na čtyři části. Praskliny jsou

¹¹⁷ Berchtold v opisu uvádí slovo panie

¹¹⁸ Měsíc květen je na náhrobku uveden chybně, Zikmund Prakšický zemřel v dubnu.

zaretušovány novodobou maltou. Náhrobek je zazděn do zdi na epištolní straně kostela sv. Martina. Původně byl umístěn v interiéru bratrského sboru v Buchlovicích, po jeho zrušení a vysvěcení na kostel sv. Alžběty zazděn snad do venkovní zdi tohoto objektu a po přeměně kostela sv. Alžběty na skladiště uložen společně s ostatními sepulkrálními památkami v blízkosti objektu, kde se nacházel až do dvacátých let 20. století, kdy byl při přestavbě a rozšíření farního kostela sv. Martina umístěn na stávající místo.

[12] Náhrobek Jindřicha Prakšického ze Zástřizl (1582)

Umístění: Kostel sv. Martina v Buchlovicích

Materiál: Pískovec

Rozměry: 158 x 85 cm

Nápisy: Nápis 1) vyryt do kamene nahoře, kapitála; nápis 2) umístěn ve spodní části náhrobku; kapitála; nápisovým jazykem je čeština.

1) „1582“

2) „LETA. PANĚ. 1582 / W STRZEDV. DEN. SWATIHO. / GAKVBA. VROZENI. PAN. GINDRZ / ICH PRAKSSICZKI Z ZASTRIZL / BIL. GEST. PROBODEN GEHO TEL(O) / W TOMTO MISTE. GEST. POLOZENO / WESELEHO. WSKRISSENI O /. CZEKAWAGE.“

Prameny: CERRONI I 79, f. 396; HOUDEK G 50, k. 3.

Literatura: BERTCHTOLD 1893, s. 108; BUCHLOVAN (ed.) 1935, s. 104; MÜLLER 1837, s. 35 a 107; OBRÁTIL 1907, s. 11; RAŠTICOVÁ 1976, s. 34; SVOBODOVÁ 1972, s. 33; ŽIŽLAVSKÝ 2012, s. 99-100; ŽIŽLAVSKÝ 2015, s. 55-56.

Sekundárně přenesený náhrobek Jindřicha Prakšického ze Zástřizl (* ?, + 25. července 1582), mladšího syna Jiřího Prakšického ze Zástřizl a Anny, rozené Kropáčové z Nevědomí. Panství se ujal po bratrově smrti. Jeho manželkou byla Kateřina, dcera zemana Zikmunda Rájeckého z Mírova a Anny Kralické z Kralic. Někdy počátkem roku 1582 se narodil jejich syn Jiří Zikmund. Jindřich Prakšický byl zabit téhož roku v bitce s jistým Vilémem Rymem a jeho ostatky byly pohřbeny v rodové hrobce nebo kryptě pod bývalým bratrským sborem. Na místě jeho domnělé smrti nechala Marie Eleonora Petřvaldská vystavit pomník.¹¹⁹ Tento pamětní kámen s křížem se do roku 1998 nacházel v údolí Smraďavka v blízkosti potoka Dlouhá řeka. V současnosti se památník nachází na druhém nádvoří hradu Buchlova, na původním místě byla umístěna kopie. V horní polovině náhrobku se nachází reliéfní kartuše s erbem rodiny Zástřizlů.

¹¹⁹ Nápis převzat z Martin Žižlavský, *Katalog epigrafických a heraldických památek na území katastru městyse Buchlovice* (bakalářská diplomová práce) Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, 2015, s. 96: „A) STEHE WANDERER / VND LESE / ALLHIE ENDIGTE SEINE / LAUFBAHN HEINRICH PRAK / SSICZKY VON ZASSTRIZL / DA ER VON SEINEM WAFFEN / TRAGER MIT EIGENEM DEGEN / MEUCHLERISCH ERSTO / CHEN WORDEN 1582 DEN 25. / IULI NUN GEHE FLIEHE DAS / LASTER LIEBE DIE TUGEND / VND WÜNSCHE IHM DAS / EWIGE LICHT
B) ERNEUERT / DURCH DIE WOHLHÄ / TIKEIT DER LETZTEN / IHRES NAMENS HOHE / N HERIN MARIA / ELEONORA FREIIN VON / PETERSWALD 1782“.

Kartuše je zdobena rolverky a probíjeným ornamentem, prolnta motivem liliového kříže. V oválném poli kartuše je úplný erb, složený z kartuše ve tvaru polského štítu v jejímž oválném poli reliéfní přepásaná lilie. Na kartuši je posazen mřížkový helm mírně natočený vlevo. Na helmu je točenice a klenotem jsou tři pštrosí pera. Pozadí je zdobeno akantovými přikryvadly. V hlavě náhrobku jsou reliéfně v pískovci znázorněny kruhové úchyty desky a vtesaný nápis 1). V dolní části se nachází další zploštělá reliéfní oválná kartuše taktéž zdobená rolverky, v jejímž mírně zahlubněném nápisovém poli se nachází nápis 2). Náhrobek je v polovině poškozen prasklinou, vyplněnou novodobou maltou. Náhrobek je zazděn do zdi na evangelijní straně kostela sv. Martina. Původně byl umístěn v interiéru bratrského sboru v Buchlovicích, po jeho zrušení a vysvěcení na kostel sv. Alžběty zazděn snad do venkovní zdi tohoto objektu a po přeměně kostela sv. Alžběty na skladiště uložen společně s ostatními sepulkrálními památkami v blízkosti objektu, kde se nacházel až do dvacátých let 20. století, kdy byl při přestavbě a rozšíření farního kostela sv. Martina umístěn na stávající místo.

[13] Epitaf Jiřího Zikmunda Prakšického ze Zástřizl (1794)

Umístění: Kostel sv. Martina v Buchlovicích

Materiál: Pískovec

Rozměry: 92 x 77 cm

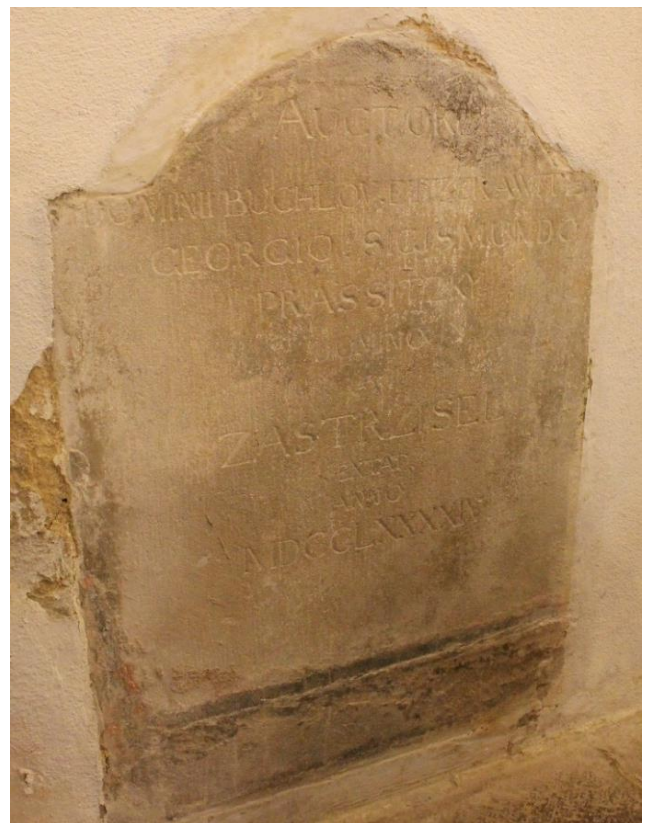
Nápisy: Nápis v 9 řádcích, kapitála, nápisovým jazykem je latina.

„AUCTOR / DOMINII BUCHLOV. ET ZERAWITZ / GEORGIO. SIGISMUNDO / PRASSITZKY. / DOMINO / ZASTRISEL / EXITAT. / ANNO / MDCCLXXXIV.“

Prameny: HOUDEK G 50, k. 3.

Literatura: RAŠTICOVÁ 1976, s. 36; SVOBODOVÁ 1972, s. 33; ŽIŽLAVSKÝ 2012, s. 103-104; ŽIŽLAVSKÝ 2015, s. 97-98.

Epitaf Jiřího Zikmunda Prakšického ze Zástřizl (* 30. ledna 1582, + po roce 1619), syna Jindřicha Prakšického ze Zástřizl a Kateřiny, rozené Rájecké z Mírova. V dětství byl jeho poručníkem Václav Morkovský ze Zástřizl. Navštěvoval bratrskou školu v Ivančicích, studoval na univerzitě v Basileji a pobýval v Ženevě, kde se seznámil s Kalvínovým pokračovatelem Theodorem Bezou, od nějž zakoupil knihovnu v ceně 600 dukátů. Další studijní cesty jej vedly do Německa, Francie i Anglie. Na cambridgeské univerzitě obdržel čestný doktorát. Dne 26. srpna 1602 se oženil s Alžbětou Kotvrdovskou z Olešničky, z jejichž manželství se narodilo šest dětí, z nichž pouze dvě se dožily dospělého věku.¹²⁰

¹²⁰ Leopold Berchtold, *Vergangenheit und Gegenwart der Herrenburg Buchlau im Mährischen Marsgebirge*, Brno 1893, s. 108–133.

Zadavatelkou byla s největší pravděpodobností Marie Eleonora Petřvaldská z Petřvaldu (* 10. prosince 1725, + 15. června 1800),¹²¹ která byla poslední členkou petřvaldského rodu. Zůstala neprovdána. Když v roce 1763 zemřel bez potomků její bratr Bernard Jan Nepomuk Petřvaldský a roku 1768 její sestra Marie Antonie, provdaná Berchtoldová, stala se majitelkou celého buchlovského panství, které před smrtí odkázala svému synovci Leopoldu I. Berchtoldovi. Smrtí Marie Eleonory vyhynul rod Petřvaldských i po přeslici. Jedná se o pískovcovou desku s obloukovitou horní stranou a vyrytým nápisem. Dle letopočtu byl epitaf pořízen zpětně, pochází patrně z doby pánů z Petřvaldu a touto souvislostí se podobá jinému památníku ze Smrad'avky [srovnej v poznámkovém aparátu kat. č. 12], který je o dvanáct let starší a na kterém stojí, že jej nechala postavit právě Marie Eleonora Petřvaldská. Kameník se ve jméně dopustil chyby, zkomolil příjmení Jiřího Zikmunda Prakšického. V textu by tato pasáž v transkripci zněla Prašitzký, respektive Prašický, nikoliv Prakšický, jak by tomu mělo být správně. Epitaf byl do kostela sv. Martina přemístěn společně ostatními sepulkrálními památkami ve dvacátých letech 20. století. Původní umístění epitafu není známo, je ale pravděpodobné, že se deska nacházela v blízkosti kostela sv. Alžběty. Dnes je deska zazděna v hlavní lodi kostela svatého Martina, ve stěně na evangelijní straně.

¹²¹ Berchtold na s. 186 uvádí, že se v hrobce kaple sv. Barbory nacházela plechová destička označující rakev Marie Eleonory Petřvaldské. Není jisté, zda se destička dochovala. Nápis převzat z Berchtolda: „*Hier ruhet in Gott die / Hochgeborne Fräule / Maria Eleonora Herrin Peterswaldsky Freyin von Peterswald / die Letzte / dieses Stammes und Namens / Starck an Glaube standhafter Hoffnung insbrünstig in der Liebe zu Gott / darum / empfängt sie auch wegen Wahrheit, Sanftmuth und Gerechtigkeit die / Krone der Sterblichkeit / Sie 102 entschlief sanft und ruhig den 15. Junius 1800 ihres Alters 75 Jahre / Gehe Wanderer und lerne des Todes der Gerechten und der Jungfrauen / zu sterben!*“

[14] Náhrobek neznáme osoby (1742)

Umístění: Vnitřní strana ohradní zdi u Kostela sv. Martina v Buchlovicích

Materiál: Pískovec

Rozměry: 79 x 46,5 cm

Nápisy: Nápis 1) je umístěn na křížení ramen kříže, kapitála; nápis 2) dnes již není čitelný, kapitála.

1) „IHS“¹²²

2) „1742“¹²³

Prameny: Nezaznamenáno

Literatura: RAŠTICOVÁ 1976, s. 36; ŽIŽLAVSKÝ 2015, s. 85;

Náhrobek ve tvaru kříže s jetelovitým zakončením ramen. S největší pravděpodobností druhotně vezděn do vnitřní strany ohradní zdi kolem kostela napravo od hlavního vstupu. Reliéfně tesaný a doposud dobře čitelný nápis 1) je umístěn na křížení ramen kříže, nápis 2) se nachází na podstavci kříže a dnes již není čitelný.

¹²² Rašticová uvádí jako „IE(SU)S“.

¹²³ Text nápisu doplněn podle Rašticové.

[15] Náhrobek Jana Pluskoty (1748)

Umístění: Vnitřní strana ohradní zdi u Kostela sv. Martina v Buchlovicích

Materiál: Pískovec

Rozměry: 90 x 60 cm

Nápisy: Nápis 1) je umístěn na křížení ramen kříže, kapitála; nápis 2) v podstavci kříže, kapitála; nápisovým jazykem je čeština.

1) „IHS“¹²⁴

2) „USNVL V PANU / IAN. PLVSKOTA. DNE / 24. MAR. ODPOCINUTI / LECHKE. DEG
MU PANE / A SWETLO. WECNE / SWET MU. NA WEKI / AMEN. 1748“¹²⁵

Prameny: Nezaznamenáno

Literatura: RAŠTICOVÁ 1976 s. 36; ŽIŽLAVSKÝ 2015, s. 89-90.

Náhrobek náleží mlynáři z vodního mlýna Sovín, Janu Pluskotovi (* asi 1675, + 24. 5. 1748 ve stáří 73 let), který byl pohřben u kostela sv. Martina v Buchlovicích a nad jehož hrobem byl vztyčen kamenný náhrobek s křížem a nápisem.¹²⁶ Jeho otec byl pravděpodobně Václav Pluskota, pokřtěn v Osvětimanech 17. srpna 1655. Václavovi rodiče byli Lukáš Pluskota a Margareta, kmotry Martin Blanař z Ježova a Kateřina Mlynářka z Hruškovic.¹²⁷ Na následující více jak půlstoletí se stopa Pluskotů v archiváliích ztrácí. Až 24. září roku 1716 bylo v Buchlovicích pokřtěno dítě jménem Karel, jehož otcem byl Johann Pluskota a matkou Barbora. Oba z Buchlovic.¹²⁸ Malý Karel zemřel 15. října roku 1717 a pochován byl na hřbitově

¹²⁴ Rašticová uvádí jako „IE(SU)S“

¹²⁵ Text doplněn podle Rašticové.

¹²⁶ Moravský zemský archiv Brno, Sběrka matrik, Buchlovice MZ 11462, s. 97.

¹²⁷ Moravský zemský archiv Brno, Sběrka matrik, Ježov MN 5383, s. 4.

¹²⁸ Moravský zemský archiv Brno, Sběrka matrik, Buchlovice MN 11444, s. 390.

u kostela sv. Martina.¹²⁹ O rok později, 14. prosince 1717 se týmž rodičům Johannovi a Barboře narodil syn Kryštof.¹³⁰ Ani tento syn se nedožil dospělého věku. Zemřel 22. prosince 1721 a pochován byl u kostela sv. Martina. Johann Pluskota je v matričním zápisu již psán jako mlynář na sovínském mlýně.¹³¹ Dalšími dětmi Johanna a Barbory Pluskotových byli Terezie (*5. května 1719),¹³² Viktorie (*30. ledna 1721),¹³³ Barbora (*30. července 1728)¹³⁴ a opět Barbora (*3. dubna 1731).¹³⁵ Dne 15. srpna 1731 se Johann Pluskota podruhé ženil a za manželku si bere Annu, vdovu po Krystiánu Fertnerovi z Buchlovic. Stále je uváděn jako mlynář na Sovíně.¹³⁶ Manželství však nevydrželo dlouho. Vdova Anna brzy zemřela a mlynář Pluskota se oženil do třetice, a to 7. května 1732, kdy si za manželku vzal opět Annu, dceru po zemřelém Tesaříkovi z Buchlovic.¹³⁷ Dne 28. dubna 1733 se jim narodila dcera Anna,¹³⁸ která však zemřela 17. listopadu téhož roku a pochována byla u kostela sv. Martina.¹³⁹ Oba manželé jsou 14. října 1744 zmíněni jako kmotři při křtu Havla Růžičky, syna Martina Růžičky a jeho manželky Kateřiny z Buchlovic.¹⁴⁰

Kámen byl druhotně vezděn do vnitřní strany ohradní zdi kolem kostela napravo od hlavního vstupu. Náhrobek má podobu kříže s jetelovým zakončením ramen. Nápis 1) je umístěn na křížení ramen, nápis 2) v jednoduché oválné kartuši ve spodní, rozšířené části kříže, spočívající na podstavci, který se již částečně nachází v půdě. Nápis 1) je vtesaný a doposud dobře čitelný, nápis 2) je v současnosti nečitelný.

¹²⁹ Moravský zemský archiv Brno, Sběrka matrik, Buchlovice MZ 11461, s. 199.

¹³⁰ Moravský zemský archiv Brno, Sběrka matrik, Buchlovice MN 11444, s. 400.

¹³¹ Moravský zemský archiv Brno, Sběrka matrik, Buchlovice MZ 11461, s. 216.

¹³² Moravský zemský archiv Brno, Sběrka matrik, Buchlovice MN 11444, s. 412.

¹³³ Ibidem, s. 423.

¹³⁴ Ibidem, s. 484.

¹³⁵ Ibidem, s. 513.

¹³⁶ Moravský zemský archiv Brno, Sběrka matrik, Buchlovice MO 11456, s. 194.

¹³⁷ Moravský zemský archiv Brno, Sběrka matrik, Buchlovice MO 11457, s. 151.

¹³⁸ Moravský zemský archiv Brno, Sběrka matrik, Buchlovice MN 11445, s. 14.

¹³⁹ Moravský zemský archiv Brno, Sběrka matrik, Buchlovice MZ 11462, s. 12.

¹⁴⁰ Moravský zemský archiv Brno, Sběrka matrik, Buchlovice MN 11447, s. 129.

[16] Fragment náhrobku neznámé osoby (polovina 18. stol.)

Umístění: Vnitřní strana ohradní zdi u Kostela sv. Martina v Buchlovicích

Materiál: Pískovec

Rozměry: Nezaznamenáno

Nápisy: Kapitála.

„IE(SU)[S]“

Prameny: Nezaznamenáno

Literatura: Martin ŽIŽLAVSKÝ 2015, s. 85.

Torzo náhrobku ve tvaru kříže s jetelovitým zakončením ramen. Sekundárně zadrženo do vnitřní strany ohradní zdi kostela napravo od hlavního vchodu. Reliéfní nápis se nachází na křížení ramen kříže. Pískovcový náhrobek je silně poškozen manuálně a přírodními vlivy.

[17] Náhrobek Jana Pošivala (1796)

Umístění: Hřbitov u kostela sv. Alžběty v Buchlovicích

Materiál: Pískovec

Rozměry: 50 x 40 cm

Nápisy: Kapitála; nápisovým jazykem je latina.

„STA [...]TO [...] / ET / LEGE / HIC / IACET / IOANNES POSSIVAL / PAROCHUS
BUCHLOVICENSIS / MORTUS XXV APRILIS ANNO MD[CCIVC]a / MAGNUS [...] O
[...] / [...]RS [...]“¹⁴¹

Prameny: HOUDEK G 50, k. 3.

Literatura: ŽIŽLAVSKÝ 2015, s. 99.

Náhrobek patřil Janu Pošivalovi (* asi 1738, Hradec Králové; + 25. duben 1796, Buchlovice) Byl členem jezuitského řádu a přednášel matematiku na olomoucké univerzitě. V roce 1766 byl vysvěcen na kněze a v Buchlovicích nastoupil v roce 1774. Zemřel 25. dubna 1796 na zápal plic.¹⁴² Náhrobek byl nalezený v roce 1999 na hřbitově v Buchlovicích a už tehdy byla deska ve špatném stavu. Náhrobek byl odvezen a uschován na zastřešeném místě, rozpad a zvětrávání kamene ale nezadržitelně postupoval dál. Z osobního rozhovoru s Bořkem Žižlavským se autor této práce dozvěděl, že náhrobek není neznámý, jak se domníval Martin Žižlavský. Po několika letech byla deska převezena ze hřbitova u kostela sv. Alžběty do Muzea Podhradí v Buchlovicích, ale již v podstatně horším stavu. Tam je dodnes uložena v depozitáři.

Foto: Náhrobek Jana Pošivala, osobní archiv Bořka Žižlavského, 1999

¹⁴¹ Přepis převzat z Žižlavský Martin, *Katalog epigrafických a heraldických památek na území katastru městyse Buchlovice* (bakalářská diplomová práce), Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, 2015, str 99.

¹⁴² Moravský zemský archiv Brno. Sběrka matrik. Buchlovice, MZ 11463, s. 189.

[18] Epitaf pro otce Johanna Nepomuka Hoffmana (1805)

Umístění: Ve stěně kolem kostela sv. Vařince v Hluku¹⁴³

Materiál: Pískovec

Rozměry: 51 x 44 cm

Nápisy: Nápis v 9 řádcích, fraktura, nápisovým jazykem je čeština.

„Z powinné Wdiečnostj / Otcy swému Roku 1770 ho = zemřelému / Johann Nepom. Hoffmann / kanownik Lwowsky / tutuo Pamatku zustawil / žádagic o nábožné / zasvou y geho / Dussy zpomentutj“

Prameny: Matrika zemřelých města Hluk.

Literatura: RAŠTICOVÁ 1976, s. 60; RAŠTICOVÁ 2011, s. 572; SEDLÁŘOVÁ 2015, s. 32-33.

Epitaf náleží nejmenovanému otci (* ?, + 26. dubna 1770, Hluk)¹⁴⁴ Johanna Nepomuka Hoffmana. Objednavatelem náhrobku byl jeho syn, již zmíněný Johann Nepomuk František Hofmann (*1753, Kelč u Vsetína, + 21. prosince 1831, Lvov), moravský vzdělanec a k závěru života opat kláštera v Žovkvě. Po základní škole ve Strážnici, navštěvoval gymnázium v Uherském Hradišti a Mikulově, a poté studoval filozofii a teologii na olomoucké univerzitě. Roku 1776 ve Vídni získal kněžské svěcení. V roce 1778 odešel jako katecheta a ředitel školy do Lvova, kde se roku 1784 stal scholastikem kapituly při katedrále Nanebevzetí Panny Marie. Jako doktor teologie byl v roce 1805 jmenován do funkce řídicího teologické fakulty univerzity v Krakově, kde se později stal rektorem, poté infulovaným opatem, farářem a arciknězem.

¹⁴³ Byl postaven v letech 1740–1742.

¹⁴⁴ Moravský zemský archiv Brno, Sběrka matrik, Hluk MZ 11503, s. 265.

Později se stal opatem kláštera v Žovkvě a tento úřad si udržel až do své smrti. Hofmann byl velký lidumil a zanechal po sobě významný odkaz v podobě mnoha dobročinných nadací. Ve Lvově založil sirotčinec s kapitálem 5000 zlatých. Jako hlavního dědice svého značného jmění, více než 200 000 zlatých, stanovil ve své poslední vůli Lvovský chudinský ústav, do kterého poté přibýlo dalších více než 80 000 zlatých od dobrovolných dárců. Kromě několika dalších menších nadací pro chudé, byl mezi jeho odkazy také příspěvek na kostel v jeho rodišti, nebo na kostel svaté Markéty ve Vídni. Také významný příspěvek 30 000 zlatých pro Lvovskou kapitolu a 7000 zlatých, na podporu odsouzených a propuštěných ze Lvovské káznice. Roku 1826 ve Vídni Hofmann oslavil v kostele svaté Markéty 50. jubileum svého kněžského vysvěcení. Zemřel několik let poté, roku 1831 ve Lvově ve věku 78 let.¹⁴⁵ Dle matričního záznamu byla tato památka zhotovena 15. června roku 1805.¹⁴⁶ Epitaf má podobu obdélné desky s epigrafickým doprovodem s rytými kruhy v rozích. Dnes je zazděn v obvodní zdi kostela sv. Vavřince v Hluku.¹⁴⁷

no. adnotatis ad 26 April 1770 Mortuorum
 Joannes Nepomucenus Praec. Hofmannus Eub. Juris Doctor
 Leopoldo Regio et Galic. Majestatis Consiliarius Me.
 ropolitanus Capituli Leopoldensis Depositus, Archiep.
 episcopi Vicarius Generalis et Officiarius, Cracoviae Insuper
 Sacerdos Archiepiscopatus, et ibidem Scholasticus Sacerdos
 Dralis, nec non Leop. Reg. Studii Theologici in Uni-
 versitate Cracoviensi Director, ex Galicia 15to Julii
 1805. sub Parentibus Hlucii sepultus pietatis
 suffragia daturus parochiam hanc invitet, me-
 moriamq. boni parentis renovari ad aram cupiens
 annuum anniversarium atq. fundationem pro et
 censibus pauperibus testamentis erigere fuit pol-
 licitus Hofmannus

Moravský zemský archiv Brno, Sbíрка matrik, Hluk MZ 11503, s. 265.

¹⁴⁵ Constant von Wurzbach, *Biographisches Lexikon des Kaisertums Österreich – Neunter Teil*, Wien 1863, s. 160

¹⁴⁶ Moravský zemský archiv Brno, Sbíрка matrik, Hluk MZ 11503, s. 265.

¹⁴⁷ Opodál se ve zdi nachází jiný, podobný náhrobek, s textem „Zde odpočívá w pokogi a očekává w nadziegi Buducího Wskřísení wiečného potěssení Franz Nekarda Usnul w Panu dne 1[.] Ledna Roku 1811“.

[19] Náhrobek neznámé osoby (?)

Umístění: Ve zdi kostela sv. Petra a Pavla v Nezdenicích¹⁴⁸

Materiál: Pískovec

Rozměry: 42 x 56 cm

Nápisy: Kapitála; nápisovým jazykem je čeština.

„[...] KONAL ŽIVOT SV [...]“

Prameny: Nezaznamenáno

Literatura: RAŠTICOVÁ 1976, s. 60

Náhrobek je zazděn do zdi vedle bočního vchodu do kostel vsazena patrně pískovcová deska. Při opravě kostela byla zaomítnuta. Nápisová část je prakticky nečitelná. Autorovi práce se z časových důvodů nepovedlo památku navštívit, text a popis převzat z Rašticové.

¹⁴⁸ Původně gotický kostel byl přestaven v letech 1762–1770.

[20] Náhrobek Juliany Kulíškové a dětí (1615)

Umístění: Kostel Zvěstování Panny Marie v Uherském Hradišti¹⁴⁹

Materiál: Červený mramor

Rozměry: 39 x 78 cm

Nápisy: Nápis v 7 řádcích; kapitála; nápisovým jazykem je čeština.

„LETA. 1615 4. DNE MARTY. / JVLIANA. MANZELKA, SL. PANA. / WACLAWA. KVLISCHKA. ZMORAWICZAN. PRI: /MATORA. A. PISARZE. RADNIHO. M: HRADISSTE / SE TRZEMI. SYNY. A. Z GEDNAV. DCERAV. TV / PRZI ZDY. POCHOWANA. LEZI A ODPOCZIWA. SMILVG. SE. PAN. BVH. NAD DVSCHJ. / . PROSYM. MODLETE SE ZANY.“

Prameny: HOUDEK G 50, k. 3.

Literatura: ČOUPEK 2010, s. 28; RAŠTICOVÁ 1976, s. 120; SVOBODOVÁ 1972, s. 315.

Náhrobek náleží Julianě Kulíškové (* ?, + 4. březen 1615, Uherské Hradiště), manželce Václava Kulíška z Moravičan a jejich dětem. V roce 1593 vykonával funkci městského písaře a brzy se stal vůdce katolické menšiny. Kulíšek plně stál za protireformačními úmysly olomouckého kardinála Ditrichštejna. Stal se kardinálovým oblíbencem a za jeho pomoci ovládl městskou radu. Velmi zbohatl, v roce 1612 se stal primátorem a knězem byl vysvěcen roku 1613, až když doživotně zaopatřil svou dceru Zuzanu, které dal více než 2000 zl. mor. jako věno na svatbu s jistým měšťanem Janem Českým. Po smrti manželky rezignoval na primátorský úřad, působil nejprve jako farář v Mařaticích a od roku 1618 jako hradištský děkan. Jako katolický farář byl v Uherském Hradišti výraznou osobností protireformace. Ve svém počítání byl valně podporován kardinálem, který na žádost Kulíškovu posílal jezuitské

¹⁴⁹ Kostel společně s klášteřem byl založen v roce 1491 správcem olomouckého biskupství a biskupem varadinským Janem Filipcem, který je zde pochován a nachází se zde jeho náhrobek (1509). Ještě před dokončením klášteřa, v době vrcholící luterské reformace ve městě v letech 1542-1544, byli mniši donuceni opustit objekt, který zůstal prázdný až do konce 16. století. K novému osazení klášteřa došlo na počátku 17. století po vypuknutí povstání Štěpána Bočkaje v Uhrách. Tehdy se do Uherského Hradiště uchýlili mniši z blízkého klášteřa ve Skalici na Slovensku a generální kongregace řádu Menších bratří v Brně dokonce roku 1611 přičlenila zdejší klášteř k uherské provincii. V roce 1646 byl požárem ve městě zasažen i klášteř, o rok později došlo vlivem vichřice k dalšímu poškození objektu. K obnově dochází velmi pomalu, a navíc byl klášteř znovu zničen při požáru města v roce 1681. Teprve na počátku 18. století byla dokončena jak výstavba klášteřa, tak jeho barokní úprava. Pod podlahou kostela bylo odkryto několik pozdně gotických náhrobků: Václav z Vojslavic, Mikuláš Něpr z Vojslavic (1499), Sobek z Kornic a synové (1506), Brigita z Kunovic (1507), Mikuláš Hrdý z Klokočné (1508), Koniak Chiba (1510).

kazatele do Hradiště. Ale právě kvůli nevoli protestantů musel brzy Kulíšek z města uprchnout do Vídně, kde se stal sekretářem kardinála Ditrichštejna, jehož přízně již dříve užíval za poctivost v úřadování a velkou oddanost ke katolické církvi. Po svém návratu počal s ještě větším zápalem proti protestantům Velká část obyvatelstva, dílem z přesvědčení, většinou ale ze strachu, se vrátila ke katolické víře a ti kteří v protestantské víře setrvali, stěhovali se na radu Kulíška do Uher. 17. března 1626 založil děkan Kulíšek chrám P. Marie v Mařaticích. Umírá 17. července 1638 a jeho nástupcem se stal Michal Prokop, farář ve Vranovicích.¹⁵⁰

Obdélná ležící deska zazděná v sakristii kostela napravo od vchodu. V rozích této desky se nachází diamantové zdobení. Nápisové pole umístěno v oválném vyhloubeném poli uvnitř desky. Dle Houdka zde můžeme pozorovat pozoruhodné stopy vlivu němčiny na tehdejší český pravopis ve městě Uherském Hradišti, zvláště tedy při psaní hlásky „š“ po německém způsobu „sch“. Houdek přichází s hypotézou, že by mohl být kameník německého původu. Z nápisu můžeme vyrozumět, že zde při zdi byla pochována manželka Juliana s jejich třemi syny a jednou dcerou. Jméno Václava Kulíška nese také plastická kartuše z červeného pískovce v kostele v Mařaticích, umístěná za hlavním oltářem.¹⁵¹

¹⁵⁰ Jindřich Erazim Vitásek, *Dějiny a místopis král. města Uh. Hradiště*, Uherské Hradiště 1879, 106–107.

¹⁵¹ Tato deska nese uprostřed znak primátora Kulíška a nese nápis 1) „WACZLAW. KVLISCHEK. Z MORA / WICZAN. AETATIS SVAE. 30. ANNO.“ 2) „ANNO. 1610. A. 1611. ZGRVNTV. WYSTA / WIEL NESOBIE. NEZ. KOMV. BVOH. PRZE / GE. TOBIE. MORS. VLTIMA. LINEA. / RERVM.“ Viz: Rašticová Blanka, *Epigrafické památky okresu Uherské Hradiště do roku 1800* (diplomová práce), Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, Filozofická fakulta 1976, s. 132.

[21] Náhrobek Zuzany Meneanové a dětí (1639)

Umístění: Kostel Zvěstování Panny Marie v Uherském Hradišti

Materiál: Šedý mramor

Rozměry: 44 x 86 cm

Nápisy: Nápis v 8 řádcích, kapitála, nápisovým jazykem je čeština.

„LETHA PANIE 1639: 5. DNE FEBRV/ARY MEZY II A 12 HODINV W NOCZY VMRZE/LA ZVZANA MANZIELKA SLOWVTNEHO / PANA IANA WACZLAWA MENEANA PRYMATORA / MIESTA HRADISSTE A 8. DNE FEBRVARY ZE 3 DC/ERAMI A I SYNEM TV PRZY ZDI POD KAMENEM / POCHOWANA / LEZI A ODPOCZIWA SMILVG SE / PAN BVH NAD DVSSY PROSYM MO/DLETE SE ZANI“

Prameny: Houdek G 50, k. 3.

Literatura: FIŠER 1921, s. 154; PILNÁČEK 1972 s. 230; RAŠTICOVÁ 1976, s. 120; SVOBODOVÁ 1972, s. 315–316.

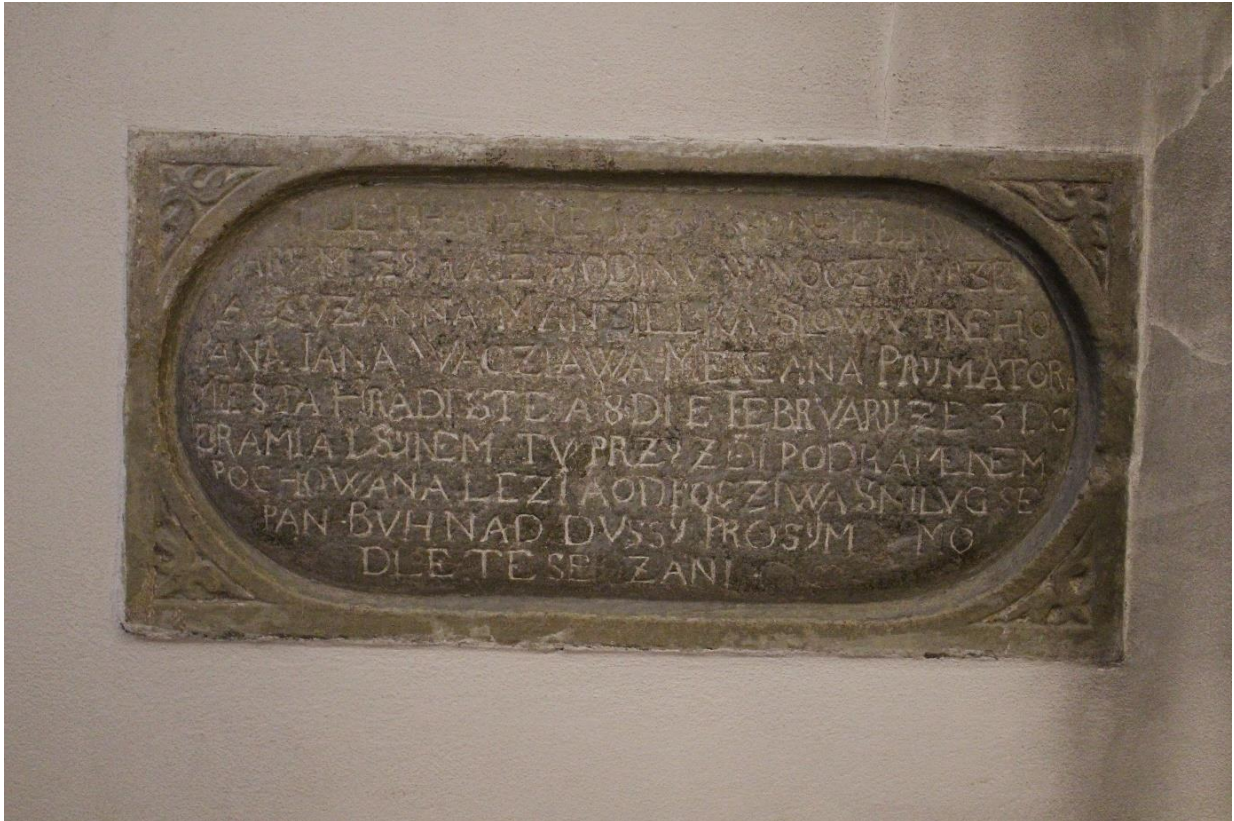
Náhrobek Zuzany Meneanové (* ?, + 5. února 1639, Uherské Hradiště), manželce Jana Václava Menana, a jejich dětem. Jan Václav byl primátorem města Uherské Hradiště a pocházel z novoštitného rodu žijícího na Moravě v Uh. Hradišti. O tomto rodu se ví jen velmi málo. Mezi nejstarší zmiňované předky patřil Linhart Menean, který držel velkoměšťanský dům v Josefské ulici a zemřel r. 1603.¹⁵² Zmíněný Jan v dokumentech figuruje jako sirotek zmíněného Linharta. V pozdějších letech se Jan Menean (nebo také Jan Václav) objevuje jako majitel jiného domu, stal se členem městské rady a v letech 1634-1638 byl primátorem. Jeho syn Jan Menean z Kvitemberku nebo Cvitenberku se stal 1639 knězem a v letech 1641-1653 byl farářem v Derfli (dnešní čtvrť Sady) a v Kunovicích. Toto jméno je v Hradišti naposledy zmiňován v roce 1650, zemřel v Kunovicích roku 1653.¹⁵³¹⁵⁴

¹⁵² Bohumil Fišer, *Topografie král. města Uherské Hradiště*, Uhersko Hradiště 1921, s. 190.

¹⁵³ Giorgoni Cadorini, *Cramárs, furlanští a italští obchodníci v Českých zemích 2*, Praha 2003, s. 46–47.

¹⁵⁴ Bohumil Fišer, *Topografie král. města Uherské Hradiště*, Uhersko Hradiště 1921, s. 223 – Jana Meneana z Kvitemberku uvádí jako jeho syna

V lodi kostela vpravo od vchodu do zdi zasazena obdélniková deska. V rozích této desky se nachází florální zdobení. Nápisové pole umístěno v oválném vyhloubeném poli uvnitř desky. Z nápisu můžeme vyrozumět, že zde při zdi pod tímto kamenem, tedy na epištolní straně františkánského kostela, byla dne 8. února pochována Zuzana Meneanová se třemi dcerami a jedním synem. Náhrobek je velmi podobný náhrobku Juliany Kulíškové [srovnej kat. č. 20].

[22] Fragment náhrobku Jana Františka Korvína (1724)

Umístění: Nádvoří Galerie Slováckého muzea v Uherském Hradišti

Materiál: Bílý mramor

Rozměry: Nezaznamenány

Nápisy: „Hic quiescit / Qui LXXI annis laboravit / non tam suae publice / Saluti providens / Annis XII „Physicus Disctrictus Hradistensis / sane / Non Solux in Scientia excellentissimus / Sicut et / in officio Consulatus Consultissimus / per annos XXXIV / D: Joannes Franciscus Corvinus / Qui ANNO MDCCXXIV / die XXVIII. Semptembris / dum pluribus bene / Sibi tamen optime consuluit / E temboralibus ad aeterna desideria / cui pie precare ut / post hos labores / requiescat in pace“¹⁵⁵

Prameny: CERRONI I 79, f. 277; HOUDEK G 50, k. 3

Literatura: RAŠTICOVÁ 1976, s. 111; SVOBODOVÁ 1972, s. 317.

Náhrobek městského lékaře Jana Františka Korvína (*1649 / 1653; + 28. září, Uherské Hradiště),¹⁵⁶ původně snad zvaného Havránek. Pocházel z nekatolické rodiny, neboť sám ve svých pamětech zmiňuje, že rektor Daniel Virga, známý i v Hradišti, kalvínský kazatel, kterým byl ovlivněn jeho praděd, Ladislav Corvin, který byl 38 let církevním správcem v Starči u Třebíče. Lékařství studoval na univerzitě v Bologni, pak začal působit jako lékař na Moravě. Ovládaje dobře český i německý jazyk, dostal roku 1684 místo zemského fyzika v hradištském kraji a roku 1687 si zakoupil v Hradišti dům (č. 108 ve Vodní ulici) a dům ve Starém Městě. Korvín se těšil jako měšťan vážnosti. V Uherském Hradišti dosáhl významného postavení v městské radě a na počátku 18. století se stal primátorem města.¹⁵⁷ Za jeho úřadu byla schválena výstavba morového sloupu na „Velkém rynku“ (dnešní Mariánské náměstí), který měl být zasvěcen sv. patronům Františkovi Xaverskému, Karlu Boromejskému, Petru z Alkantary, Florianovi a Rosalii. Na tento mor, který se rozmohl v Olomouci a Mikulově se v Hradišti udržoval od 21. července 1715 do konce února 1716.¹⁵⁸ Napsal paměti hradištské „*Notala de civitate Hradistio in Moravia*“, které později doplnil a k vydání připravil jiný Hradišťan Jan Petr Cerroni r. 1777. Záznam o Korvínově činnosti se nám zachoval v podobě aktů, které poslal

¹⁵⁵ Celé znění nápisu převzato z Houdka.

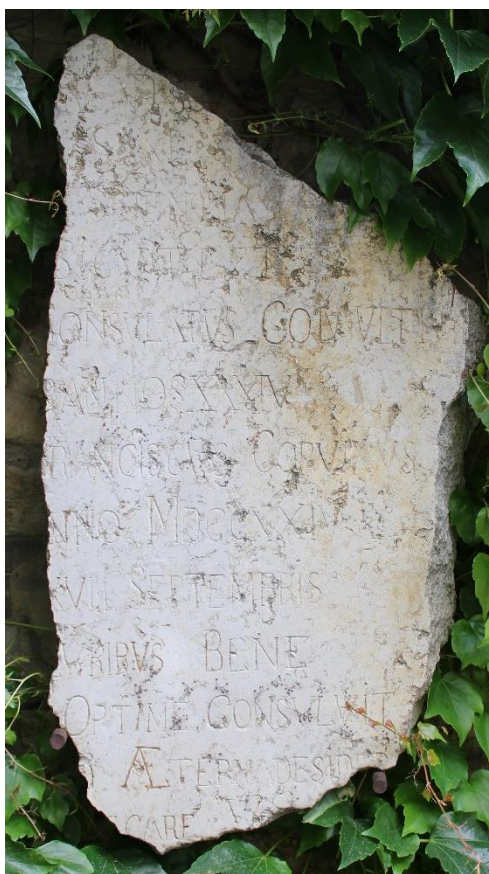
¹⁵⁶ Moravský zemský archiv Brno. Sběrka matrik. Uherské Hradiště, MZ 12086, s. 22 udává, že byl pohřben 30. listopadu (k datu přikreslen křížek). Dle matričního zápisu mu bylo 75 let.

¹⁵⁷ Bohumil Fišer, *Paměti Hradištské*, Uherské Hradiště 1920, s. 85-86.

¹⁵⁸ Bohumil Fišer, *Uherské Hradiště I. Topografie*, Uherské Hradiště 1921, s. 56–57.

zemskému hejtmanu (10. ledna 1705) o stavu jakési nákazy v kraji, která se začala šířit nejprve mezi zemskou milicí, poté ve Strážnici, ve Veselí nad Moravou a Uherském Ostrohu, a při které nakažení většinou ohluchli a následně zemřeli. Tato epidemie velmi zasáhla Hradiště a Uherský Brod, ve kterém bylo pohřbíváno až 7 lidí denně, sám Korvín přišel o ženu a jeho čtyři děti stěží zachránil. Jednalo se zřejmě o epidemii spály, která měl za následek úmrtí a ohluchnutí mnoha dětských pacientů. Corvinus se snažil nařídít lékárnám, aby si zajistily léčiva, a poučoval lazebníky, jak se mají při této nemoci chovat. Hlavním zájmem státu v oblasti veřejného zdravotnictví byly především protiepidemické povinnosti, které ve funkci krajského fyzika Corvinus vykonával. Když se měla při stavovské akademii zřídit lékařská fakulta, ucházel se zde o profesuru. Jeho syn, stejného jména, se roku 1715 ucházel o místo zemského lékaře v Olomouci.¹⁵⁹

Fragment náhrobku z bílého mramoru dnes nese pouze některé části epigrafického doprovodu. Původně se nacházel uprostřed bývalého kostela sv. Jiří¹⁶⁰ před presbytářem u oltáře sv. Jana Nepomuckého, kde byl Korvín dle matričních záznamů pohřben. Dnes je náhrobek připevněn k vnitřní zdi nádvoří Galerie Slováckého muzea.

¹⁵⁹ Bohumil Fišer, *Paměti Hradištské*, Uherské Hradiště 1920, s. 85-86.

¹⁶⁰ Byl postaven na přelomu 15 a 16. století, zrušen a rozbořen roku 1779. V kostele se nacházela nejméně jedna hrobka.

[23] Náhrobek Janka Janoura ze Strachnova a Nedachlebic (1579)

Umístění: Kostel Neposkvrněného početí Panny Marie v Uherském Brodě¹⁶¹

Materiál: Pískovec

Rozměry: 185 x 100 cm

Nápisy: Nápis na obrubě kolem celé desky; fraktura; nápisovým jazykem je čeština.

„Letha panie. 1. 5. 7. 9. Na [den] [Sw]ateho / Fabiana a Ssebestiana Vmrzel Gest Vrozeny Wladika Pan Lacze[k] [Janaur z Strachnova a tuto g(es)t] [Poch] / owan ten Pondiely po Pamatcze Obraczeni sw. Pawla nawiru Krzestianskau“

Prameny: Houdek G 50, k. 3.

Literatura: BALHAR 1908 s. 58; KUČERA 1903 s. 9, 156–157; PILNÁČEK 1972, s. 469; PRAGER 1930, s. 23; RAŠTICOVÁ 1976, s. 139; RŮŽIČKA 1968, s. 19; SPATHOVÁ 1997, s. 4; SVOBODOVÁ 1972, s. 320; TOMEČEK 2002, s. 91.

Náhrobek náleží vladykovi Jankovi Janourovi ze Strachnova (* ?, + 1579), jenž je dochován jako majitel Nedachlebic v roce 1574.¹⁶² Janourové ze Strachnova byli stará Moravská rodina, která se snad zvala ze Stachňovic, též ze Strachňova a mezi nejstarší předky patří Jan ze Strachňova 1480 – 1497, též zvaný Jan Janauer ze Strachňova, který byl buď úředníkem nebo držitelem drobného zboží, jsa ženat s Annou, dcerou Joachima Zoubka ze Zdětína.¹⁶³ Jiný člen rodu tohoto jména, který sídlil na Žandovicích se oženil s Bohunkou ze Zástřizl.¹⁶⁴ Roku 1576 zvolili stavové komisi, jejímž účelem bylo přesné vymezení a vztyčení krajů. Za hradištský kraj byl do této komise zvolen Jetřich z Kunovic jako reprezentant panského stavu a za stav rytířský Janek Janour ze Strachnova.¹⁶⁵ Jan Kučera a po něm Houdek uvádí, že byl Janek Janour pochován ve sklípku kaple, kterou nechal postavit a vysvětit,¹⁶⁶ avšak v Bartoškově kronice a následně v publikaci Ferdinanda Pragera¹⁶⁷ se dočteme, že Janek „na smrtelné posteli žádal,

¹⁶¹ Byl vystaven z podnětu Maxmiliána Ondřeje Kounice v letech 1717–1733 dle návrhu architekta Domenica Martinelliho z let 1703–1704. Také bývá označován jako kostel Dolní, přičemž Horním bylo myšleno klášterní kostel Neposkvrněného početí Panny Marie.

¹⁶² Vladimír Nekuda (ed.), Uherskohradištsko, Brno 1982, s. 584.

¹⁶³ Josef Pilnáček, Staromoravští rodové, Kroměříž 1930, s. 469.

¹⁶⁴ Bartoloměj Paprocký z Hlohol a Vůle, *Zrcadlo Slavného Markrabstwj Morawského: W kterémž geden každý Staw dáwnost, wzáctnost y powinnost swau vhléda*, Olomouc 1593, s. CCCXIa.

¹⁶⁵ Metoděj Zemek, *Vlčnov: Dějiny Slovácké obce*, Brno 1966, str. 53.

¹⁶⁶ Jan Kučera, *Paměti královského města Uherského Brodu*, Brno 1903, s. 156.

¹⁶⁷ Ferdinand Prager, *Turistický průvodce po Uherském Brodě a okolí*, Brno 1930, s. 23.

aby ve Zboru pochován byl a ne v tom sklepe pod tú kaplú, což jest se tak stalo“.¹⁶⁸ Vdova po Lackovi, Kateřina ze Železného, se v roce 1583 vdala za majitele sousedního Částkova Václava Hřivína z Újezda.

Z formálně typologického hlediska se autor této práce přiklání k užití termínu náhrobek, tedy že náhrobek stál ve vertikální poloze nad hrobem zemřelého.¹⁶⁹ Náhrobek tvoří v obdélně vyhloubeném poli reliéfně tesaná postava rytíře oděná v hladké renesanční plátové zbroji. Dekorativní působení zbroje zvyšuje okružní kolem krku a vrapované manžety na zápěstí. Postava se mírně natáčí ke své levici, již svírá jílec meče, který je zavěšen na řemínku kolem

pasu. Pravicí drží rolverky zdobený štít s rodovým erbem, na němž je ležatá ostrev o šesti sucích, provázená třemi hvězdami nahoře a třemi hvězdami dole. Na obou botách má ostruhy. U levé nohy leží helm se zdviženým hledím, zdobený pery. Na zvýšené obrubě desky obíhá nápis s vtesanou frakturou s majuskulními písmeny na začátku některých slov. Nápis je na mnoha místech nečitelný, text byl převzat z Houdka. Dříve se tato náhrobní deska nacházela ve hřbitovní kapli u bratrského sboru,¹⁷⁰ kterou dal sám Janek vybudovat. nes je zazděna v průčelí kostela Neposkvrněného Početí Panny Marie v Uherském Brodě. Deska byla za staletí mnoho poškozena, chybí spodní část erbu, část malíkové hrany pravé ruky, špičky rytířových bot a některé části obruby s nápisem. Náhrobek je vystaven povětrnostním podmínkám, ale z dochované fotografické dokumentace se zdá, že se jeho stav za sto let nijak zvlášt' nezhoršil.

¹⁶⁸ Petr Zemek (ed.), *Bartoškova kronika*, Uherský Brod 2004, s. 107.

¹⁶⁹ Srovnej s náhrobníkem Vojtěcha z Pernštejna (1534) v Pardubicích. Hrany tohoto náhrobníku jsou skosené a po obrubě vede nápis otočený patou písma ven. Postava je deformovaná, sochař nepředpokládal, že by se na ni dívalo jinak než seshora.

¹⁷⁰ Bratrský sbor byl zbudován v letech 1550–1570 mistrem Mikulášem Lorkem.

[24] Náhrobek Ludmily z Kounic (1626)

Umístění: Kostel Neposkvrněného početí Panny Marie v Uherském Brodě

Materiál: Pískovec

Rozměry: 175 x 84 cm

Nápisy: Nápis v 18 řádcích; kapitála; nápisovým jazykem je čeština.

„MORS. VLTIMA. LINEA / RERVV / MAGNIFICA. DOMINA. DNA. LIDMILLA / WILHELMI. BARONIS. DE. RAVPA / FILIA. HVLDARICI. BARONIS. DE / KAVNIZ / FILIA. HVLDARICI. BARONIS. DE / KAVNIZ. AVSTERLICII. QVONDAM / DOMINI. SECVNDA CONIVNX. SEX / FILIORVM. SEPTEMQVE. FILIARVM / FOECVNDA. MATER. POSTRIDIE / SANCTORVM. PETRI. ET. PAVLI / ANNO. MDLXXX. IN. LVCEM. EDITA / RVRSVS XXIV. MAII. ANNI. MDCXXVI / IN. VIVIS. ESSE. DESIIT. ET. HIC / HONORIFICENTISSIME. SEPVLTATA / QVIESCIT“

Prameny: HOUDEK G 50, k. 3.

Literatura: KUČERA 1903, s. 9-10; PRAGER 1930, s. 23; RŮŽIČKA 1968, s. 19; SPATHOVÁ 1997, s. 4; SVOBODOVÁ 1972, s. 319; TOMEČEK 2002, s. 91.

Náhrobek náleží Ludmile z Kounic (*1580, + 24. května 1626), rozená z Roupova, druhé manželce Oldřicha z Kounic (*1569, + 1617). Byla dcerou pana Viléma z Roupova a jeho manželky Anny Krajířovny z Krajku. Ludmilin manžel Oldřich byl synem pana Oldřicha z Kounic a jeho manželky paní Anežky rozené z Boskovic. Oldřich po roce přišel o otce, byl tak vychováván se svým bratrancem Ladislavem Velenem ze Žerotína, jehož matka Kunhuta byla sestrou Anežky. Později vzděláván v Itálii, především v Padově. Když se vrátil na své rodné panství, ujal se vzápětí statků zděděných po matce a otci – Slavkova a Ždánic. Roku 1593 přikoupil Nový Rousínov s mýtem a později, už jakožto rada a komoří římského císaře a

uherského a českého krále Rudolfa II., koupil Lomnici. Roku 1611 přikoupil ještě od dědiců Arkleba z Kunovic uherskobrodské panství s deseti vesnicemi. První manželkou Oldřicha byla paní Apolonie z Valdštejna, dcera hraběte z Valdštejna a jeho manželky Marie z Valdštejna. Druhou manželkou byla již zmíněná Ludmila, která Oldřichovi porodila třináct dětí. Z prvního manželství Oldřicha přežili Bedřich a Karel, z druhého Maxmilián, Lev Vilém, Anna Helena, Eusebia Beniga a Sidonia Polyxena. Oldřich byl jakožto vůdce a prorektor moravských evangelíků velmi nápomocen bouřlivým událostem doby předbělohorské. Byl jeden z těch, kteří stáli po boku arcivévodovi Matyášovi, když se proti svému bratru císaři Rudolfovi II. vzbouřil. Na jeho zámku v Slavkově se roku shromáždili jeho spojenci a žádali odtud sesazení jím nepohodlného zemského hejtmana pana Ladislava Berky z Lípy. V poselstvu vyslaném z Moravy k arcivévodovi Matyášovi, aby se tu ujal vlády, byl i pan Oldřich z Kounic. Na zemském sněmu v Olomouci drženém roku 1609, když již byla povolena náboženská svoboda, předstoupil pan Oldřich jakožto hlava nekatolického panstva před krále Matyáše a žádal za náboženskou svobodu pro evangelické a bratrské obyvatelstvo královských a biskupských měst. Oldřich z Kounic své majetné panství odevzdal roku 1614 do rukou svému synovi panu Bedřichovi z Kounic. Událostí let 1618–1620, kterým svým počínáním připravoval půdu, se nedočkal, zemřel roku 1617.¹⁷¹

Náhrobek je zazděný v kostele napravo od hlavního oltáře. V horní části náhrobku je vyrytý nápis humanistickou kapítalou, v dolní části erb v mělkém vyhloubeném poli. V barokním štítu dva černé kůly překryté orlicí, dále turnajový helm zdobený akantovými přikryvadly, klenotem je orlice (pánové z Roupova). Náhrobník se původně nacházel v českobratrském sboru, do zdi presbytáře byl zapuštěn po dostavění kostela v roku 1733.¹⁷²

¹⁷¹ Jan Kučera, *Paměti královského města Uherského Brodu*, Brno 1903, s. 124–127.

¹⁷² *Ibidem*, s. 222.

MOB. ULTIMA LINEA
RERV
MAGNIFICA TERIKVTRIS ET VERE
GENEPOSA DOMINA DNA LIDMILA
WILHELM BARONIS DE RAVPA
TEIA FILI DARI CI BARONIS DE
KAVNEZAVSTERLICI PANNO BPODA
ZDANI KONNICTI OVONDAM
DOMINI SECUNDA CONIVNX SEX
FLORVM SEPTEMOVE FILLARVM
FOECANIA MATER POSTRIDIE
JANUORIO SEPTEBRIS ET PAVLI
ANNO MDLXXV IN CEM EDITA
MAYXXV ANNO MDLXXV
HIC EST DEVIIT ET HIC
ONCE GENTISSIME SEPULTA
QVIESCIT

[25] Náhrobek Maxmiliána z Kounic (1632)

Umístění: Kostel Neposkvrněného početí Panny Marie v Uherském Brodě

Materiál: Pískovec

Rozměry: 175 x 88 cm

Nápisy: Nápis ve 14 řádcích je rozdělen, část 1) je nad erbem Kouniců; část 2) je pod erbem, kapitála, nápisovým jazykem je latina.

1) „PRILLVSTRIS. ET / MAGNIFIC. DNS. D / MAXMILIAN / BARO. DE. KAVNIZ. / HVNNO. BRODAE. DNS. HVLARICOR / FILI. ET. NEPOS. PETRI. PRONEPOS / HVLDARICI. SENIORIS. ABNEPOS. EX / LIDMILLA. BARONISSA. DE. RAVPA / WILHELMI. FILIA. A MDCI. DIE. XIV /

2) SEPT. HORA. XI. ANTEMERIDIANA / NATVS. A MDCXXXII. DIE. VI. IVLI. EADEM. HORA. OBIIT ET. HOC / TVMVLO. CONDITVS. RESVRRECTI / ONEM. MORTVORVM. EXPECTAT“

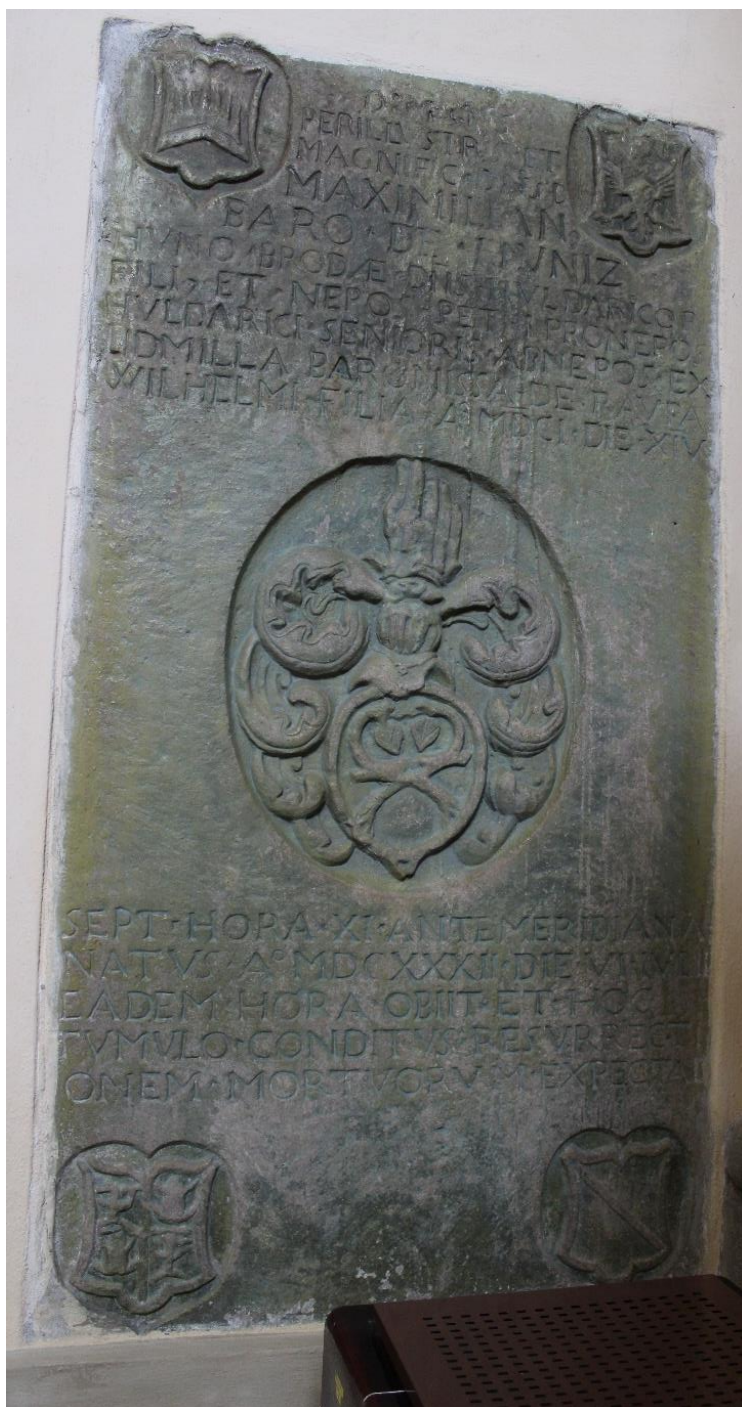
Prameny: Houdek G 50 k. 3.

Literatura: HOUDEK 1917, s. 40-41; KUČERA 1903, s. 10; PRAGER 1930, s. 23; RŮŽIČKA 1968, s. 19; SPATHOVÁ 1997, s. 4; SVOBODOVÁ 1972, s. 319; TOMEČEK 202, s. 91; ZEMEK 1972, s. 111.

Náhrobek náleží Maxmiliánovi z Kounic (* 14. 9. 1601, + 24. května 1626), synovi Oldřicha z Kounic a Ludmily, rozené z Roupova. Když byl jeho bratr Oldřich odsouzen za účast na stavovském povstání a následně mu byl konfiskován majetek, stal se Maxmilián správcem uherskobrodského panství. Jelikož byl sám Maxmilián evangelík a tohoto vyznání se vzdát nehodlal, musel roku 1627 emigrovat za hranice. Maxmilián se na konci dvacátých let uchýlil na Slovensko do Skalice, kde dne 6. července 1632 svobodný umírá. Byl pohřben v českobratrském sboru.

Houdek zmiňuje, že je náhrobek pozoruhodný tím, že se pravděpodobně jedná o jediný jemu známý pětierbovní vývod na Moravě. Stejně tak ho zaujala neobyčejná obsažnost nápisu – v devíti slovech od „HVLDARICOR“ po „ABNEPOS“ je vyjmenováno patero pokolení. Uprostřed náhrobníku se v oválném vyhloubeném poli nachází erb pánů z Kounic. Erb zdobí reliéfní turnajský helm s bohatými akantovými přikryvadly, uprostřed kartuše zkřížená lekna.

Erby nahoře náleží pánům z Boskovic (hřeben o 7 hrotech) a pánů z Roupova (orlice), dole erb Žabků z Limberka (čtvrcený, v 1. a 4. poli střela s polokruhem, ve 2. a 3. poli žába), pátý erb zdobí šikmé břevno. Náhrobek se původně nacházel v českobratrském sboru, do zdi presbytáře byl zapuštěn a jeho ostatky sem byly přineseny po dostavění kostela v roce 1733.

[26] Epitaf Jana Zikmunda Hájka (1737)

Umístění: Kostel Neposkvrněného početí Panny Marie v Uherském Brodě

Materiál: Černá žula

Rozměry: 175 x 88 cm

Nápisy: Nápis v 18 řádcích; střídavě kapitála a minuskula; nápisovým jazykem je latina.

„IOANNI SIGISMUNDO / HAYECK a WALDSTAETTEN / S. R. I. AEquiti / Legationi olim
ad pacem Rysvicensensem Caesareae / dein / consilio Impli Aulico a Secretis / Caesari a Consilys
Aulicis: / Patriae suae / Urbis hujus / ORNAMENTO / Multis in eandem et Rempublicam /
meritis claro / CUI / Prima labentis anni dies / vitae fuit / Partorumque honorum ultima / Pio,
Iusto, Indefesso / PATRI OPTIMO / Viennae denato / HANC / Filialis obsequy tessera / maesti
posuere liberi / Anno Domini / M. D. C. C. X X X. V I I.“

Prameny: CERRONI I 97, f. 164b–165a; Houdek G 50, k. 3.

Literatura: ZEMEK 1962, s. 17; KUČERA 1903, s. 10; PRAGER 1930, s. 23; RAŠTICOVÁ
1976 s. 141; SPATHOVÁ 197, s. 4; SVOBODOVÁ 1972, s. 320; RŮŽIČKA 1968, s. 19

Epitaf náleží Janovi Zikmundovi Hájkovi, rytíři z Waldstätten (* 14. června 1661 v Uherském Brodě, + 1. ledna 1737 ve Vídni), staršímu synovi městského rychtáře Tomáše Hájka, a jeho ženy Kateřiny.¹⁷³ Marcela Svobodová ve své publikaci mylně udává přízvisko „z Valdštejna“. Jeho bratr Pavel Hájek (* 20. ledna 1664, + 24. prosince 1737) zastával od roku 1699 až do své smrti funkci primátora Uherského Brodu.¹⁷⁴ Jan Zikmund se 29. července 1696 oženil s Mariannou Theresií Friderich von Fridstein (* 28. března 1673 ve Vídni; + 6. listopadu 1760 ve Vídni). Manželé žili na panství Kouniců ve Freyungu. Měli 14 dětí, z nichž sedm zemřelo v dětském věku. Jeho syn Tadeáš zemřel 3. února 1714 ve věku 5 let, pravděpodobně u svého strýce, a jeho ostatky byly pohřbeny v kryptě pod kostelem sv. Jana Křtitele.¹⁷⁵ Byl předkem dvou pozdějších baronských linií rodu von Waldstätten. V linii pokračovali dva synové: Dominik Josef Simon Judas, zakladatel starší linie, a Ignác Michael Josef Philipp, zakladatel mladší linie. Během svého života se stal císařským tajným radou, císařským dvorním radou, sekretářem a císařským rytířem. Jan Zikmund studoval u jezuitů v Uherském Hradišti a poté

¹⁷³ Moravský zemský archiv Brno, Sběrka matrik, Uherský Brod MN 12147, s. 61.

¹⁷⁴ O něm viz kat. č. 36.

¹⁷⁵ Moravský zemský archiv Brno, Sběrka matrik, Uherský Brod MZ 12198, s. 344.

vstoupil do služeb budoucího říšského vicekancléře hraběte Dominika Ondřeje Kounice jako jeho osobní sekretář. Doprovázel ho do Holandska jako císařský legační sekretář a tajemník a zasloužil se zejména o uzavření Rijswijského míru (1697).¹⁷⁶ V roce 1700 se stal císařským dvorním sekretářem latinské expedice. Do starého rytířského stavu Říšského byl vyzdvižen 5. září 1701 s přídomkem Waldstätten (Wald = háj).¹⁷⁷ Erb do značné míry odpovídal erbu Fridricha von Fridstein, lišila se pouze pole 3 a 5 (tři duby = les = Hayek). V této době se město Uherský Brod nacházelo více než z poloviny v sutinách, velké opravy potřebovaly především Dolní kostel (dnešní chrám Mistra Jana Husa), radnice a bratrský sbor. Dolnímu kostelu daroval tehdejší majitel uherskobrodského panství pan Dominik Ondřej Kounic (* 1655, + 11. ledna 1705) oltářní obraz Stětí sv. Jana Křtitele a nové hudební nástroje, pan Jan Zikmund daroval obraz sv. Floriána, oba malovány ve Vídni.¹⁷⁸ Ve Vídni Jan také umírá a jeho ostatky byly převezeny do jeho rodiště a uloženy v novém farním chrámu.

Epitaf tvoří velká barokní kartuše z černé žuly nesený putti a vespod zdobený palmetou. Ve vrchní části epitafu se mezi anděly nachází erb rytířů z Waldstätten. Erbová kartuše je napříč půlená a dvěma svislými čarami naskrze do šesti polí rozdělená. V 1. a 6. poli je český lev, ve 2. a 4. orlice s korunou, 3. a 5. zdobí tři duby na pahrbcích. Uprostřed kartuše se nachází štítek s růží. Klenotem erbu jsou dvě korunované zavřené helmy s příkryvadly. Na levém helmu korunovaná orlice, na pravém korunovaný lev držící dubový strom. Vše polychromováno a zvýrazněno zlatou barvou. Dnes je epitaf zazděn do hlavní lodi před oltářem vpravo. Objednavateli tohoto epitafu byly dle nápisu synové zemřelého. Tato poznámka a také kvalitativní komparace náhrobníku jeho tentýž rok zemřelého bratra, primátora Pavla Hájka [porovnej s kat. č. 36], vede autora této práce k hypotéze, že se jedná o epitaf objednaný ve Vídni, kde Jan Zikmund také zemřel.

¹⁷⁶ Metoděj Zemek, *Uherský Brod, minulost i současnost slováckého města*, Brno 1972, s. 140-142.

¹⁷⁷ Justus Perthes, *Gothaisches genealogisches Taschenbuch der freiherrlichen Häuser*, Gotha 1941, s. 543.

¹⁷⁸ Jan Kučera, *Paměti královského města Uherského Brodu*, Brno 1903, s. 325.

JOANNI SIGISMUNDO
HAYECKA WILDSTÄTTEN

S. R. I. Equiti

Legationi olim ad pacem Rysvicensem Caesareae
dein

Consilio Impi. Austro à Secretis
Caesari à Consilijs Austriacis;
Patriæ suæ
Urbis hujus

ORNAMENTO

Multis in eandem et Rempublicam
meritis claro

CUI

Prima labentis anni dies
vitæ fuit
Partorumque honorum ultima.

Pio, Iusto, Indefesso
PATRI OPTIMO

Viennæ ætate

HANC

Filialis obsequij tessera
maestri posuere liberi
Anno Domini

M. D. C. CXXXVII.

[27] Náhrobník Prokopa z Troubska (16. století)

Umístění: Husův kostel v Uherském Brodě¹⁷⁹

Materiál: Pískovec

Rozměry: 162 x 80 cm

Nápisy: Nápis v 5 řádcích, po bocích je nápis nečitelný; gotická minuskula; nápisovým jazykem je latina.

„anno domini / [...] / nobilis. / procopius. de / Trubcka. hic. / sepultus eat (ora)te. pro. eo. deu(m)“

Prameny: Nezaznamenáno

Literatura: PILNÁČEK 1972, s. 335; PRAGER 1930, s. 25; RAŠTICOVÁ 1976, s. 146; RŮŽIČKA 1968, s. 18; TOMEČEK 2002, s. 48.

Náhrobek náleží Prokopovi z Troubska (též psaný z Trubky, z Trúbska, Trubcka), členovi starého vladyckého rodu, z nichž Václav držel v Oslavici dvůr a zemřel okolo roku 1493. Jeho synové byli Mikuláš a již zmíněný Prokop z Troubska a Oslavice, z nichž Prokop byl 1493 purkrabím ve Velkém Meziříčí.¹⁸⁰ Znak pánů z Troubska nebyl doložený, jediným znakem doloženým s tímto jménem je náhrobek Prokopa.¹⁸¹

V lodi Husova kostela vlevo od vchodu ve stěně zasazená deska. V horní části se v obdélníkovém vyhloubeném poli nachází polský erb, který zdobí paroží. Nad erbem uzavřený helm, klenotem je také paroží. V dolní části se nachází nápis, po bocích jsou jeho nečitelné zbytky, jen na levé straně patrný zbytek nápisu. Dnes je náhrobník zazděn do interiéru kostela při vchodu vlevo.

¹⁷⁹ Bývalý farní kostel sv. Jana Křtitele, byl zrušen za Josefa II. v roce 1784, sloužil jako skladiště. V roce 1920 ho převzala církev československá. Nacházelo se v něm několik hrobek a krypta.

¹⁸⁰ Augustin Kratochvíl, *Vlastivěda moravská*, č. 41, 2, 4, Brno 1907, s. 78.

¹⁸¹ Josef Pilnáček, *Staromoravští rodové*, Kroměříž 1930, s. 335.

[28] Náhrobník Mikuláše Lipenského (1682)

Umístění: Husův kostel v Uherském Brodě

Materiál: Pískovec

Rozměry: 167 x 85 cm

Nápisy: Nápis veden po obrubě, minuskula, nápisovým jazykem je čeština.

„Zde odpocziwa Slowutny / muz Mikulass Lipensky / Miesstienin Miesta Brodu / vsnul v Panie / dne 4 Dubna Leta Panie 1682 a(etatis) Suae 93“

Prameny: HOUDEK G 50 k. 3.

Literatura: KUČERA 1903, s. 6; ZEMEK 1972, str.118; RAŠTICOVÁ 1976, s. 146; RŮŽIČKA 1949, 137–138; tentýž 1968, s. 15; SVOBODOVÁ 1972; TOMEČEK 2002, s. 99.

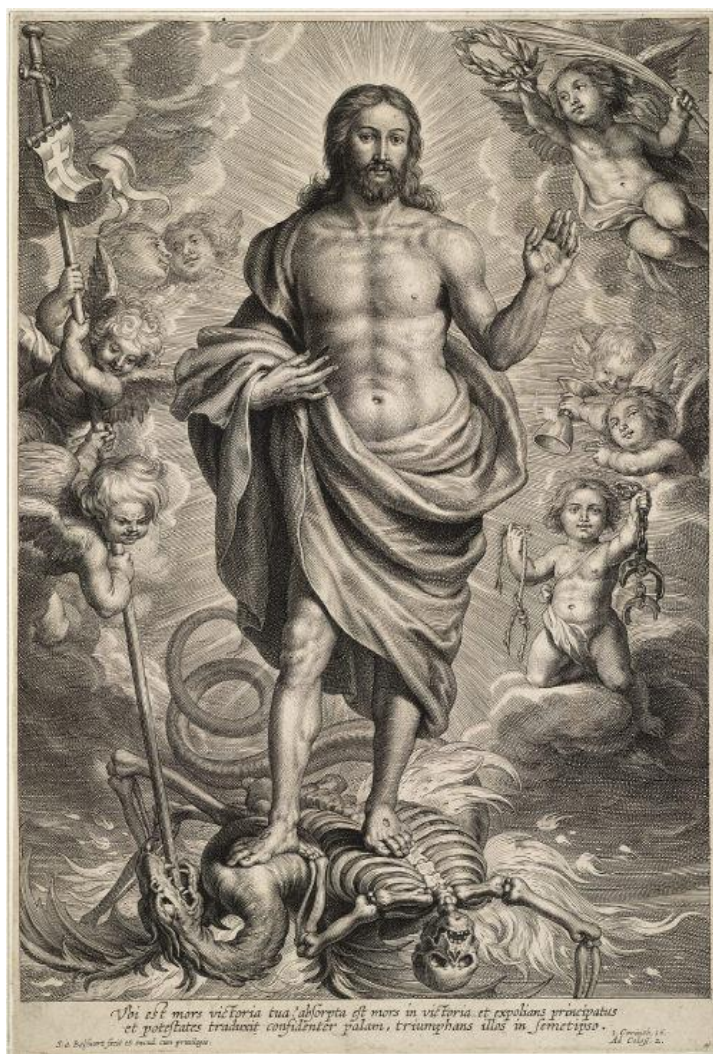
Náhrobník náleží Mikuláši Lipenskému (* asi 1589, + 4. dubna 1682 v 93 letech, Uherský Brod).¹⁸² Rod Lipenských se poprvé objevuje v době konce třicetileté války. Mikuláš byl zaznamenán jako majitel domu nyní č. 138 na Dolním náměstí a v letech 1664–1680 domu č. 105 na témže náměstí v Uherském Brodě. Mikuláš Lipenský byl roku 1648 poprvé zvolen jako člen městské rady, kde měl dohled nad cechy valchovými. Poté se objevuje dost často až do své smrti v městské radě, býval často primátorem a městským rychtářem. Posledním z rodu Lipenských byl Jan, který se objevuje v listinách z první poloviny 18. století.¹⁸³ Mikuláš byl pohřben v hrobce u kostela sv. Jana Křtitele. Z matričních záznamů vyplívá, že za svědky při pohřbu mu šli Martin Hrabovský a Martin Ležák, byl pohřben Martinem Františkem Vavrovským, pravděpodobně uherskobrodským kaplanem.

¹⁸² Moravský zemský archiv Brno, Sběrka matrik, Uherský Brod MZ 12197, s. 103.

¹⁸³ Jan Kučera, *Paměti královského města Uherského Brodu*, Brno 1903, s. 273-274.

V lodi kostela vlevo od vchodu ve stěně zasazená deska. Uprostřed v mělkém vyhloubeném poli reliéf Krista zahalený v rouchu svázaném na hrudi, stojící v kontrapostu s korouhvičkou v levici, pravicí žehná. Stojí na lebce a svinutém hadu – Houdek i Růžička tvrdí, že jde o mit Vzkříšení Krista, autor této práce se přiklání k názoru, že se pravděpodobně jedná o ikonografický motiv Krista vítězího nad hříchem a smrtí. Tento motiv byl velmi populární ve Vlámsku a v německém prostředí 16. století. Objevuje se například v rytinách vlámských umělců Hieronyma Wierixe a Schelte Bolwerta nebo v díle Petra Paula Rubense. Mezi lety 1550–1582 se v Uherském Brodě díky migraci usadilo na 150 občanů, z toho 34 německých.¹⁸⁴ Je možné, že se sem takto dostaly některé z tehdejších reprodukcí grafik. Rytý nápis obíhá po obrubě kolem desky. Náhrobek byl původně na hřbitově kostela nad hrobkou Mikuláše Lipenského, v roce 1941 byl zasazen na dnešní místo.

Schelte Adams Bolswert, Kristus vítězí nad hříchem a smrtí, nedat.

¹⁸⁴ Ibidem, s. 93.

[29] Náhrobek Josefy Hlavicové (1782)

Umístění: Husův kostel v Uherském Brodě

Materiál: Pískovec

Rozměry: 82 x 64 cm

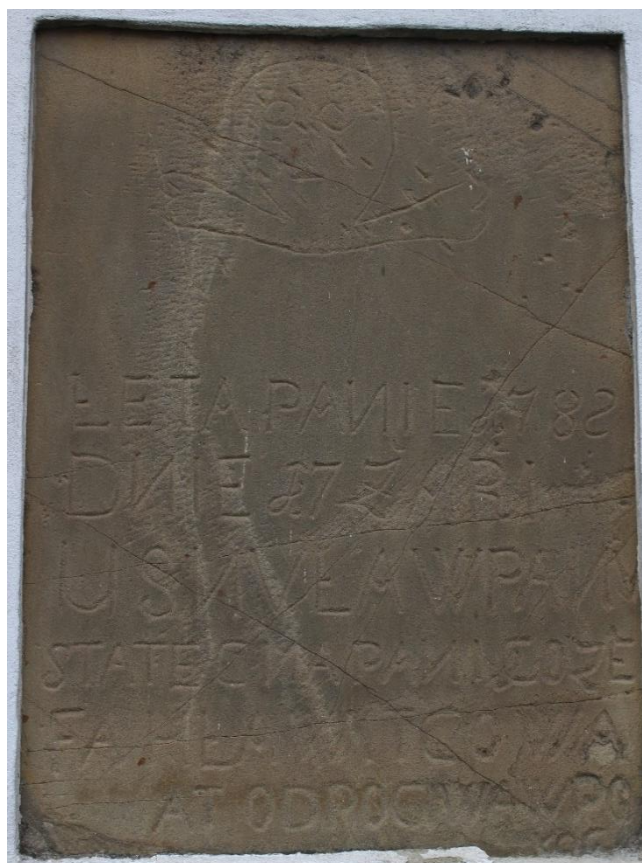
Nápisy: Nápis v 6 řádcích¹⁸⁵; kapitála; nápisovým jazykem je čeština.

„LETA PANIE 1782 / DNIE 17 ZARI. / USNVLA W PANV / STATECNA PANI GOZE/FA
HLAWITCOWA / AT ODPOCIWA W PO/ [...]“

Prameny: Nezaznamenáno

Literatura: RAŠTICOVÁ 1976, s. 146–147; RŮŽIČKA 1949, s. 138; tentýž 1968, s. 15;
TOMEČEK 2002, s. 91.

Náhrobek patří Josefě Hlavicové (* asi 1711, + 17. září 1782 ve věku 71 let, Uherský Brod).¹⁸⁶Nachází se v průčelní stěně kostela vlevo od vchodu. V horní části lebka se zkříženými kostmi, neuměle vyrytá. Ve spodní části rytý nápis psaný kapitálou. Jednoduchá náhrobní deska byla nalezena roku 1920 v dlažbě kostela a následně zazděna do jeho průčelí.

¹⁸⁵ Spodní část náhrobku chybí, poslední řádek je nečitelný.

¹⁸⁶ Moravský zemský archiv Brno, Sběrka matrik, Uherský Brod MZ 12199, s. 390.

[30] Náhrobek neznámé osoby (?)

Umístění: Dominikánský kostel Nanebevzetí P. Marie¹⁸⁷

Materiál: Nezjištěno

Rozměry: Nezjištěno

Nápisy: Čitelné jen jedno slovo; gotická minuskula; nápisovým jazykem je čeština.

„[...] hrabienka [...]“

Prameny: Nezaznamenáno

Literatura: RAŠTICOVÁ 1976, 148.

V lodi kostela vlevo od vchodu ve zdi před hlavním oltářem byla odkryta malá část náhrobku, čitelné jen jedno slovo. Nepodařilo se zjistit, o čí náhrobek se jedná.

¹⁸⁷ Postaven do dnešní podoby v letech 1656–1673. V klášteře od roku 2019 působí řád dominikánských mnišek. Kvůli papežské klauzuli, kterou se tento řád řídí, nebylo možné provést terénní výzkum. Popis a text náhrobku byl přejat z Rašticové.

[31] Náhrobek manželů Trchalíkových (1723)

Umístění: Kaple Nejsvětější Trojice v Uherském Brodě¹⁸⁸

Materiál: Bílý mramor

Rozměry: 89 x 107 cm

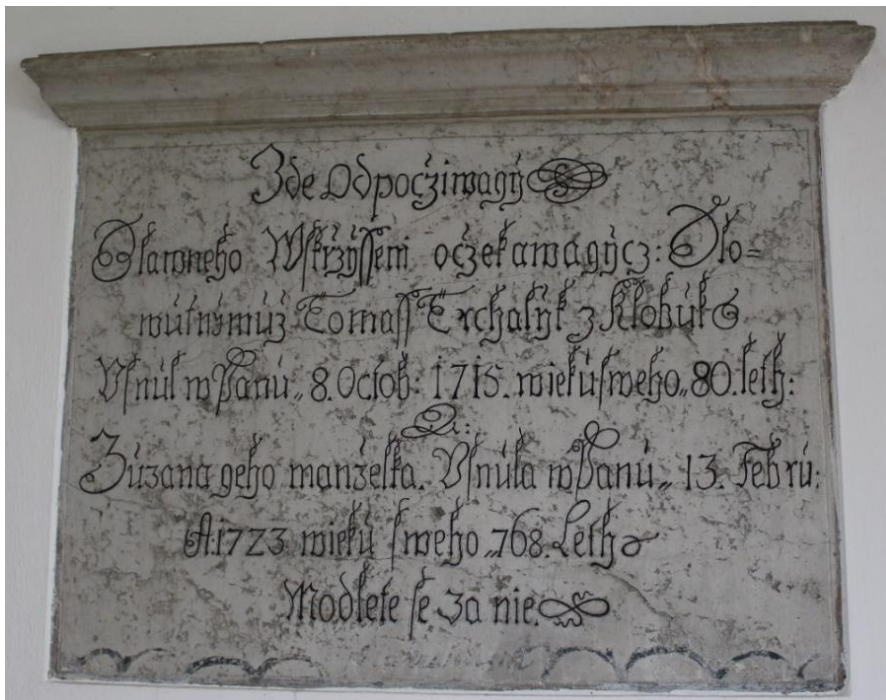
Nápisy: Nápis v 7 řádcích; fraktura; nápisovým jazykem je čeština.

„Zde Odpoziwagy / Slawneho wskrzysseni oczekawagycz: Slo/wutny muz Tomass Trchalyk
z Klobuk / Vsnul w Panu „8. Octob: 1715. wieku sweho“ 80 leth. / Zuzana gehu manzelka.
Vsnula w Panu „13. Febru(ari) / A: 1723. wieku sweho“ 768¹⁸⁹ Leth / Modlete se za nie“

Prameny: Nezaznamenáno

Literatura: RAŠTICOVÁ 1976, s. 151; RŮŽIČKA 1949, s. 132–133; RŮŽIČKA 1946, s. 26.

Náhrobek náleží Tomáši Trchalíkovi (* asi 1635, + 8. října 1715)¹⁹⁰ a jeho ženě Zuzaně (* asi 1653, + 12. února 1723),¹⁹¹ rodičům tehdejšího uherskobrodského faráře a děkana Jana Trchalíka (+ 8. října 1739 ve věku 67 let), který byl i objednavatelem tohoto náhrobku. Tomáš byl jednou z mnoha obětí moru, který se městem prohnal v roce 1715. První den měsíce července tohoto roku konala se ve městě velká slavnost, na Dolním rynku hrála hudba a měšťané se veselili z dostavby nové barokní radniční věže a osazení sochy Spravedlnosti od jistého sochaře Lipenského na její vrchol. Málo ještě měšťané věděli o tom, že se jejich obydlími pomalu šíří krutá

¹⁸⁸ Byla postavena v roce 1718 na památku moru z roku 1715.

¹⁸⁹ Zde se kameník dopustil chyby, jelikož v matričním záznamu je napsáno, že se Zuzana dožila 70 let.

¹⁹⁰ Moravský zemský archiv Brno, Sběrka matrik, Uherský Brod MZ 12198, s. 353.

¹⁹¹ Ibidem, s. 401

nemoc, která si dle městského písaře Letochy na městu vezme více než 400 obětí.¹⁹² Tento mor sem byl zatažen pravděpodobně z Olomouce, kde si městský dráb Joannes Schulz v červnu koupil od jakéhosi „ohněstrůjce“ nakažený oděv, díky čemuž 30. června umírá a brzy na to i jeho žena Rosina,¹⁹³ stávají se tak prvními oběťmi uherskobrodské morové nákazy na kterou bude v příštích šesti měsících umírat 6–7 lidí denně. Tomáš Trchalík byl pohřben „in hortulo“ (na zahrádce), totiž na hřbitově u kostela svatého Jana Křtitele. Tento hřbitov byl městský a byl také nazýván „communitatis hortus“. V kapli postavené roku 1718 bylo vykopáno hrobové, ve které byly pohřbeny ostatky Zuzana Trchalikové (v matrice se výslovně praví „ad S. Joan. in capella in cemeterio“), k té byly vzápětí přiloženy ostatky jejího zesnulého manžela Tomáše. Jejich hrob kryla mramorová deska, kterou dal zhotovit jejich syn, děkan a spolutvůrce kaple děkan Jan Trchalík. Náhrobek je zasazen do zdi v interiéru kaple, má podobu obdélné desky s převýšenou římsou v horní části. Písmo je dekorativně vyryté, obtažené černou barvou.

¹⁹² Vilibard Růžička, *Zaniklé kaple v Uherském Brodě*, Uherský Brod 1946, s. 8–9.

¹⁹³ *Ibidem*, s. 348.

[32] Náhrobek Jana Primuse (1579)

Umístění: Lapidárium Muzea Jana Ámose Komenského v Uherském Brodě (Japonská zahrada)

Materiál: Pískovec

Rozměry: 179 x 74 cm

Nápisy: Nápis vedoucí po obrubě; kapitála; nápisovým jazykem je latina.

„DIE VENERIS ANTE DOMINICAM QVASIMODOGENITI / ANNO DO 1579 / (DE)CCESIT EX HAC. VITA CIRCVM SPECTVS. VIR. / IOHANES PRIMVS“

Prameny: HOUDEK G 50, k. 3; Inventární seznam lapidária Muzea Jana Ámose Komenského, s. 51.

Literatura: KUČERA 1903, s. 9; RAŠTICOVÁ 1976, s. 151; RŮŽIČKA 1949, s. 123; SVOBODOVÁ 1972, s. 320.

Jan Primus ze Zvířetína (+ 31. března 1579) byl měšťan novoutrakvistického vyznání a primátor města Uherský Brod byl po dlouhé nemoci pohřben do hrobu v Dolním kostele. Měl dům na Dolním rynku v Uherském Brodě. Během výkonu jeho funkce byl znovu stavěn mlýn Bajovec koupený obcí za 800 zlatých od Matyáše, syna Jakuba Škrle za úřadování Matěje Hlaváče. Za vlády Jetřicha z Kunovic se ve městě začaly šířit konfesijní spory. Tyto spory živili odpůrci Bratří, mezi něž patřil i Jan Primus, a novoutrakvistický děkan Pavel Kyrmezer, který nacházel oporu v pánu Jetřichovi.¹⁹⁴

¹⁹⁴ Vilibard Růžička, Uherský Brod. Průvodce městem Komenského, Uherský Brod 1968, s. 7.

Uprostřed kamene v prohloubeném poli se nachází štítek s monogramem HP. Toto pole je rámováno arkádou, kterou v rozích zdobí palmety. Náhrobník rámuje reliéfně tesaný nápis psaný po obrubě humanistickou kapitálou, dnes již těžce čitelný. Na náhrobník velmi negativně působí přírodní podmínky, roh v levé části byl mechanicky uražen. Náhrobní kámen se dle Kučery a Houdka nacházel ve věži Dolního kostela, v roce 1932 byl darován farním úřadem. v inventárním seznamu Muzea Jana Ámose Komenského se píše, že se do té doby nacházel na hřbitově při kostele sv. Jana Křtitele. Je opřen o zeď v tzv. „japonské zahradě“ (dále jen lapidárium) muzea Jana Ámose Komenského

[33] Náhrobek neznámé osoby (2. polovina 16. století)

Umístění: Lapidárium Muzea Jana Ámose Komenského v Uherském Brodě (Japonská zahrada)

Materiál: Pískovec

Rozměry: 52 x 46 x 15 cm

Nápisy: Nápis na fragmentu má dvě části, část 1) na vnějším okraji; 2) na vnitřním, gotická minuskula; nápisovým jazykem je čeština.

1) „Leta Pa [...] Geho.“

2) „w strelu pred s [...]“

Prameny: Inventární seznam lapidária Muzea Jana Ámose Komenského, s. 5

Literatura: RAŠTICOVÁ 1976, 154.

Jedná se o fragment renesančního erbovního náhrobku, konkrétně jeho levý horní roh. Ve vpádlém poli se nachází erb dosud neurčeného rodu nebo měšťanská měrka, ta je lemována arkádou s fragmentem nedochovaného nápisu.¹⁹⁵ Levý horní roh arkády zdobí palmeta. Písmo je reliéfní. I přes zásadní mechanické poškození a působící povětrnostní vlivy je náhrobník v zachovalém stavu, sama kvalita provedení náhrobku se zdá být v porovnání zachovalých sepulkrálních monumentů na poměrně vysoké úrovni. Původ náhrobku a způsob akvizice není známý.

¹⁹⁵ Autor této práce se domnívá, že by mohl náhrobník sloužit Jaroslavu z Kunovic. Dochované torzo nápisu srovnej se zápisem z roku 1563 v Bartoškově kronice: „V středu po svatém Lukáši umřel urozený pán, pan Jaroslav z Kunovic v Vídni a přivezen jest do Brodu Uherského, a tu jest pochován v klášteře v středu před svatým Šimonem a Judú.“ Více in: Petr Zemek (ed.), *Bartoškova kronika*, Uherský Brod 2004, s. 59.

[34] Náhrobek neznámé osoby (2. polovina 16. století)

Umístění: Lapidárium Muzea Jana Ámose Komenského v Uherském Brodě (Japonská zahrada)

Materiál: Pískovec

Rozměry: 50 x 57 x 26 cm

Nápisy: Nápisy po obrubě a ve vyhloubeném poli, gotická minuskula, nápisovým jazykem je čeština.

„A Matous [...]"

Prameny: Inventární seznam lapidária Muzea Jana Ámose Komenského, s. 10.

Literatura: Nezaznamenáno

Jedná se o fragment renesančního erbovního náhrobku. Ve vyhloubeném poli uprostřed náhrobníku se nachází poškozený erb neurčeného rodu vespuďu zdobený vegetabilním motivem. Vpadlé pole bylo rámováno pilastry na vyvýšeném podstavci. Epigrafický doprovod obíhal po obrubě náhrobníku, část se dochovala i v obdélníkově rámovaném vpadlém poli. Nápis je reliéfní, po obrubě dnes zcela nečitelný. Stylově je náhrobník velmi podobný předešlému z tohoto

fondu. V inventárním seznamu se můžeme dočíst, že náhrobníky patří pravděpodobně k sobě a tvořily kdysi jeden kus. Autor této práce se domnívá, že se jedná o dva separátní monumenty s přihlédnutím k „hloubce“ jejich provedení [srovnej rozměry kamene s kat. č. 33]. Tato památka je dnes značně poškozena, kusy z ní jsou odlámány ze všech stran kromě levé části. Na náhrobku se velmi negativně projevují přírodní podmínky. Původ náhrobku a způsob akvizice není známý.

[35] Náhrobník Jana Rosynského (1721)

Umístění: Lapidárium Muzea Jana Ámose Komenského v Uherském Brodě (Japonská zahrada)

Materiál: Bílý mramor

Rozměry: 130 x 67 cm

Nápisy: Nápis v 11 řádcích; kapitála; nápisovým jazykem je čeština.

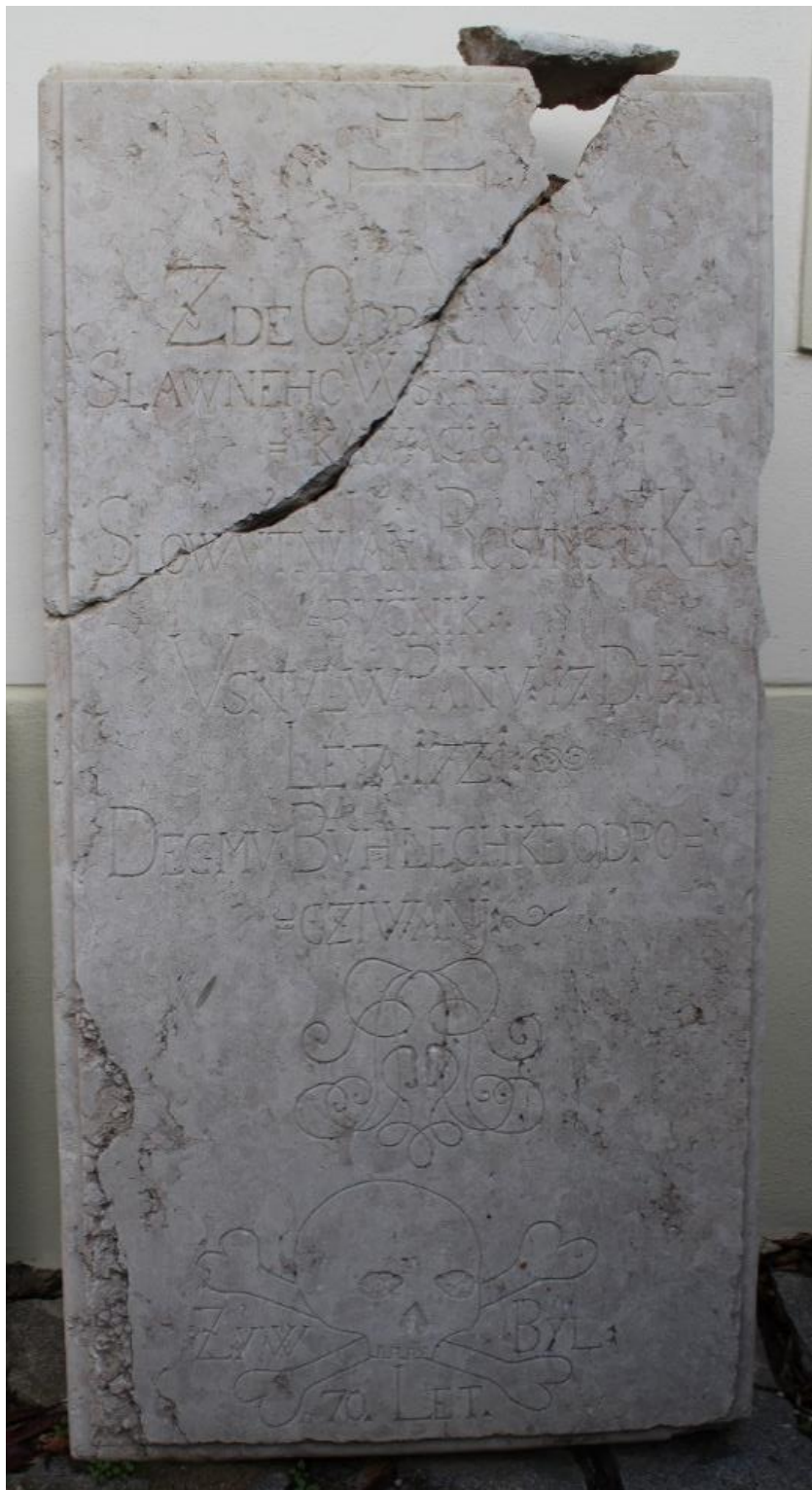
„ZDE ODPOCIWA. / SLAWNEHO WSKRZYSENI OCE= / =KAWAGIC / SLOWVTNY IAN
ROSYNSKY KLO = / =BVCKNIK / VSNVL W PANV: 17 DVBNA / LETA. 1721: / DEGMV
BVH LECHKE ODPO= / =CZIWANJ: / ZYW BYL: / 70 LET.“

Prameny: HOUDEK G 50 k. 3; Inventární seznam lapidária Muzea Jana Ámose Komenského, s. 42.

Literatura: KUČERA 1903, s. 6; RAŠTICOVÁ 1976, s. 154; RŮŽIČKA 1949, s. 138; SVOBODOVÁ 1972, s. 321.

Janu Rosynský (* asi 1651 / 1661, + 17. dubna 1721)¹⁹⁶ byl kloboučník z Uherského Brodu, pohřbený na hřbitově u kostela sv. Jana Křtitele. V horní části mramorové desky se nachází mělce vyhloubený dvouramenný kříž. Nápis je vytesaný humanistickou kapitálou, první čtyři řádky jsou přerušené frakturou, která desku rozděluje na tři nesouměrně velké části. Ve spodní části vyrytý dekorativní motiv, pod ním lebka se zkříženými hnáty a domnělým věkem dožití. Z inventárním seznamu se dočteme, že deska byla až do roku 1890 ve hřbitovní zdi u Dolního kostela. Muzeum ji získalo darem 12. 6. 1899.

¹⁹⁶ Moravský zemský archiv Brno, Sběrka matrik, Uherský Brod MZ 12198, s. 388. Dožitá léta Jana Rosynského na náhrobní desce se neshodují s nápisem v matrice – zde je uvedeno, že mu bylo 60 let. Nebylo v silách autora této práce dohledat jeho přesné narození.

ZDE ODPRAVNA
SLAVNEHO VSEH SEN OCE
SLOVNA PESTINSKO KLO
VSNV ANVIZ DĚA
LEZITZ
DEGIN BYHECHKE ODPO
GZIVAN

[36] Náhrobník Pavla D. Hájka (1737)

Umístění: Lapidárium Muzea Jana Ámose Komenského v Uherském Brodě (Japonská zahrada)

Materiál: Pískovec

Rozměry: 128 x 54 cm

Nápisy: Nápis v 9 řádcích; kapitála; nápisovým jazykem je čeština.

„LETA PANIE 1737 / DNE 24. DECEMBRIS¹⁹⁷ / USNUL W PANIE / OPATRNI PANN / PAWEL DAMAS / HAGEK BIVALI / PRIMATOR A / OBHAGITEL / MIESTA BRODU“

Prameny: HOUDEK G 50, k. 3; Inventární seznam lapidária Muzea Jana Ámose Komenského, s. 52.

Literatura: HAUERLAND 1938, s. 102; PRAGER 1930, s. 17; tentýž 1928, s. 13; RAŠTICOVÁ 1976, s. 155; RŮŽIČKA 1949, s. 128; SVOBODOVÁ 1972, s. 320.

Pavel Damas Hájek (* 20. ledna 1664, Uherský Brod¹⁹⁸, + 21. prosince 1737, Uherský Brod¹⁹⁹) byl primátor a obránce města Uherský Brod. Narodil se jako mladší ze dvou synů Tomáše Hájka a jeho ženy Kateřiny [viz kat. č. 26]. Pavel se narodil do velmi dynamické a nešťastné doby. Během jeho dospívání zažil morovou ránu, která postihla město v roce 1680. Následně v roce 1683 zažil vpád Tökölyho vojska, které ve městě povraždilo na 368 obyvatel.²⁰⁰ Mladý Hájek se pravděpodobně jako zázrakem zachránil úprkem do blízkých lesů. Dne 9. července si 21letý Pavel bere za ženu Zuzanu, vdovu po bývalém primátorovi Pavlu Hrabovském.²⁰¹ Tento prostý řemeslník se vzápětí společně s jinými měšťany začal domáhat opravení hradeb a bran ze zemských prostředků, stejně tak žádali na vrchnosti stálou přítomnost zemské hotovosti, více munice a lepších obranných prostředků. Protože bylo město vylidněné, prakticky v ruinách a pod neustálým ohrožením ze strany Uhrů, shodla se městská rada, na radu inspektora panství Pavla Wagsteinera, na přátelském vyrovnání bez právníka s majitelem panství Dominikem Ondřejem z Kounic. Kvůli upuštění části dluhů a jiným malým výhodám, upsalo se město do

¹⁹⁷ Datum se neshoduje se zápisem v matrice, Pavel se vyzpovídal, dostal poslední pomazání a zemřel v jeden a ten samý den, 21. prosince. Pohřeb samotný se konal 23. prosince.

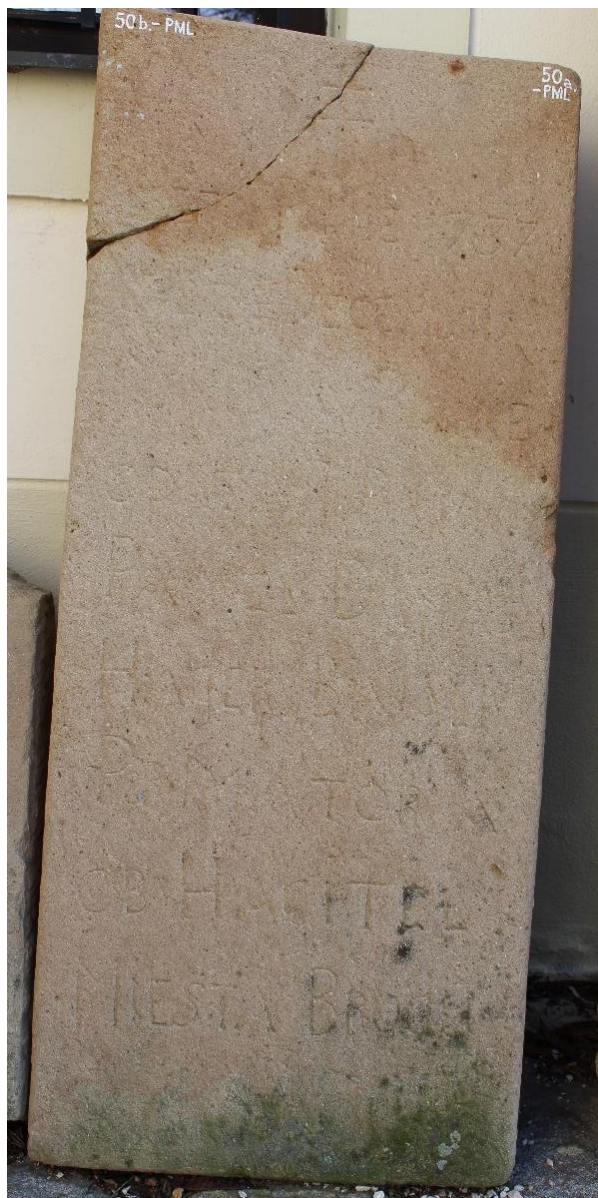
¹⁹⁸ Moravský zemský archiv Brno, Sběrka matrik, Uherský Brod MN 12147, s. 92.

¹⁹⁹ Moravský zemský archiv Brno, Sběrka matrik, Uherský Brod MZ 12198, s. 35.

²⁰⁰ Jan Kučera, *Paměti královského města Uherského Brodu*, Brno 1903, s. 297–304.

²⁰¹ Moravský zemský archiv Brno, Sběrka matrik, Uherský Brod MO 12175, s. 101–102.

poroby majiteli panství. Měšťané brzy se vši trpkostí poznávají, jak hluboce se zmýlili, že panu hraběti záleží na městu a jeho obyvatelích. Již roku 1691 předstupují měšťané před Dominika Ondřeje z Kounic a stěžují si na pokleslost města, žádajíc zproštění z poddanství, což bylo stvrzeno německou listinou z roku 1706.²⁰² Už od roku 1697 bylo v Horních Uhrách pozorováno rozsáhlé revoluční hnutí knížete Františka II. Rákócziho, zvaní Kuruci. Město se jalo postupně postavit a vyzbrojit 16 vojáků a nashromáždit dostatečné množství munice. Když přitáhli ke konci března roku 1704 k Brodu, jal se tehdejší primátor a hejtman zemské hotovosti Pavel Hájek velení na hradbách a po několika pokusech Kuruců město dobýt nepřátelé odtáhli a poplenili okolní vesnice. Město však zkázy ušetřeno nebylo, povstalci ho během boje podpálili a vítr oheň rozvál tak, že skoro celé lehlo popelem. Tehdy se Pavel Hájek vyznamenal jako obhájitel Uherského Brodu a do konce života užíval od měšťanů velké vážnosti.²⁰³ V době pozvolné obnovy města a přibývání

obyvatel, započala se roku 1711 za purkmistra Hájka stavba špitálu.²⁰⁴ Vrchnost si taky v těch letech pro sebe vystavěla budovu zvanou Baraník, ve které dnes sídlí městské muzeum.²⁰⁵ Pavel Hájek zůstal purkmistrem neboli primátorem až do konce svého života. Vděční občané mu za jeho služby nechali na náhrobní kámen vyryt titul „Obhájitel města“. V publikaci Vilibarda Růžičky *Dolní kostel* se dočteme, že byl Hájek pohřben do hrobky před oltářem Bolestné Panny Marie, který sám nechal zbudovat v bývalém chrámu sv. Jana Křtitele a jeho hrob kryla pískovcová deska.

²⁰² Josef Václav Hauerland, Purkmistr Pavel Hájek z Uherského Brodu, *Mojmírova říše I*, č. 7, Zábřeh 1938, s. 102.

²⁰³ Jan Kučera, *Paměti královského města Uherského Brodu*, Brno 1903, s. 336–339.

²⁰⁴ *Ibidem*, s. 349.

²⁰⁵ Alena Horynová, *Uherský Brod*, Brno 1973, nestr.

Náhrobník má podobu rustikální pískovcové desky s vyrytým epigrafickým doprovodem a dvouramenným křížem. Nápis je dnes velmi těžko čitelný. Ze starších fotografií lze předpokládat, že byl text zvýrazněn černou barvou. Dle Houdka byl v jeho podání náhrobek nalezen v dlažbě kostela sv. Jana Křtitele, kam byl podle něj zasazen po zrušení kostela. Bereme-li v potaz, že byl Pavel Hájek pochován pod podlahu kostela, můžeme z formálního hlediska považovat tento kámen za náhrobník. Dle inventárního seznamu lapidária byl náhrobník muzeu darován městem roku 1899. Levý horní roh náhrobníku je uražen, fraktura vede kosmo skrz rytinu kříže a první řádek nápisu. Na náhrobník velmi negativně působí přírodní vlivy.

[37] Náhrobek Jana A. Losentha (1742)

Umístění: Lapidárium Muzea Jana Ámose Komenského v Uherském Brodě (Japonská zahrada)

Materiál: Pískovec

Rozměry: 52 x 62 cm

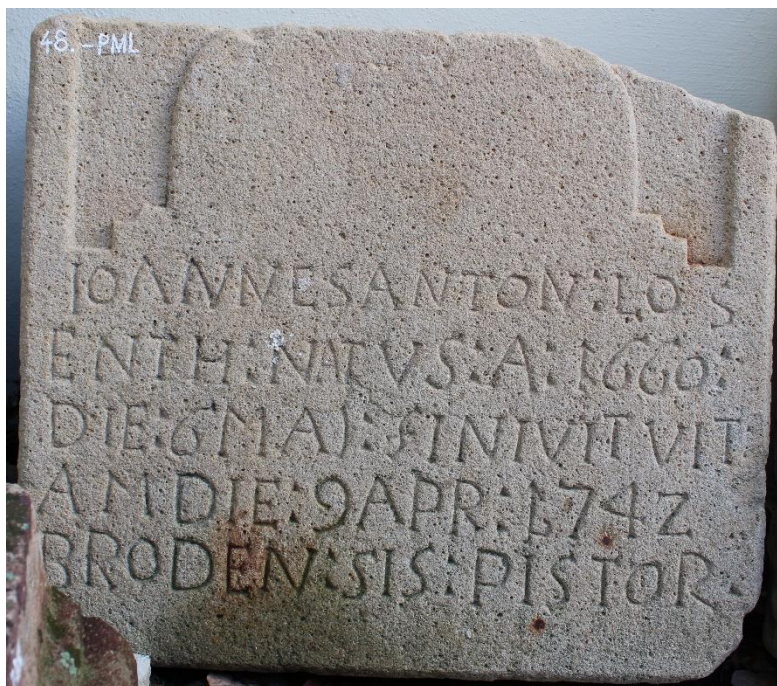
Nápisy: Nápis v 5 řádcích; kapitála; nápisovým jazykem je latina.

„IOANNES ANTON: LOS/ENTH: NATVS: A(NNO) 1660 / DIE: 6 MAI: FINVIT VIT / AM:
DIE: 9 APR(ILIS) 1742 / BRODEN: SIS: PISTOR“

Prameny: Inventární seznam lapidária muzea Jana Ámose Komenského, s. 48.

Literatura: RAŠTICOVÁ 1976, s. 155.

Náhrobek náleží uherskobrodskému mlynáři Janu Antoníu Losenthovi (* 6. května 1660, + 9. dubna 1742).²⁰⁶ Dochovala se jen spodní část náhrobku, lze předpokládat, že vrchní část tvořil plastický kříž. Na dochovaném fragmentu se nachází ve vpadlém poli oblý podstavec s patkou. Ve spodní části se nachází rytý nápis. Původ náhrobku a způsob akvizice není známý.

²⁰⁶ Jméno Antonína Losentha a bližší informace o jeho úmrtí se autorovi této práce v matrikách bývalého uherskobrodského panství nepodařilo dohledat.

[38] Náhrobek Františka Bartla (1766)

Umístění: Lapidárium Muzea Jana Ámose Komenského v Uherském Brodě (Japonská zahrada)

Materiál: Pískovec

Rozměry: 71 x 43 cm

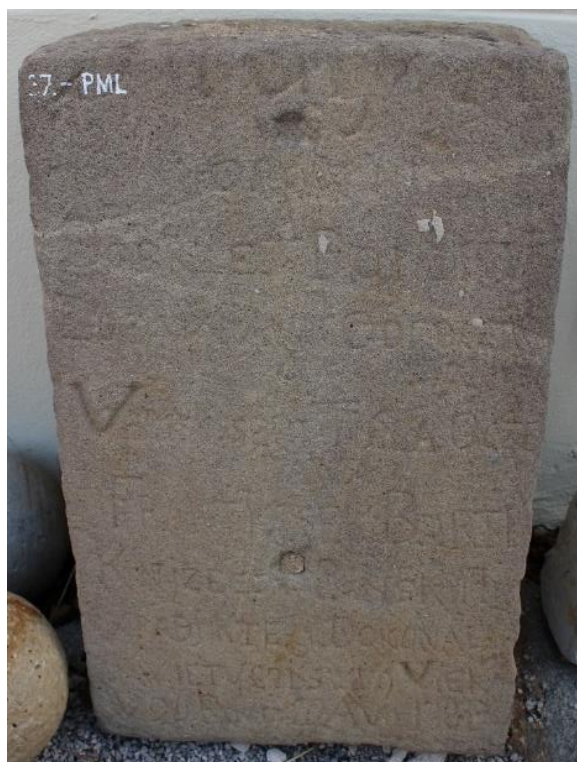
Nápisy: Nápis v 10 řádcích; kapitála; nápisovým jazykem je čeština.

„[...] / A / DOBRZE POMNI / ZDE W PANU ODPOCZIW... / VZKRZISSENI TIELA OCZE / KAWA / FRANTIŠEK BARTL / KNIZECZI PANSKI PU / KRABJ KTERJ DOKONAL / KWIETVCZI SWVG VIEK W 96 ROKV 20 AVG 1766“

Prameny: Inventární seznam lapidária muzea Jana Ámose Komenského s. 37.

Literatura: RAŠTICOVÁ 1976, s. 155.

Náhrobek náleží knížecímu purkrabí Františku Bartlovi (* asi 1731, + 20. srpna 1766, Uherský Brod).²⁰⁷ Záznam o úmrtí vyrytý na náhrobku neodpovídá matričnímu záznamu. Na kameni se píše, že „*FRANTIŠEK BARTL... DOKONAL KVĚTOUCÍ SVŮJ VĚK W 96 ROKU...*“, v matričním záznamu označuje farář zemřelého Františka jako 35letého. Přestože se autorovi této práce nepodařilo ani v jedné z matrik dohledat jméno zemřelého, přiklání se autor k domněnce, že se František narodil někdy kolem roku 1731. Tuto domněnku zakládá autor na faktu, že se jméno František/Franciscus v matričních záznamech poloviny 17. století příliš často nevyskytuje, taktéž dožitý věk 96 let autorovi nepřipadá příliš pravděpodobný. Z matričních záznamů se dozvídáme, že byl František pohřben na hřbitově u kostela sv. Jana Křtitele.

²⁰⁷ Moravský zemský archiv Brno, Sběrka matrik, Uherský Brod MZ 12198, s. 239.

Náhrobek má podobu masivního pískovcového kvádrů s vyrytým, již těžko čitelným nápisem. Zdá se, že vrchní část náhrobku chybí. Způsob akvizice náhrobku není známý. Na náhrobek velmi negativně působí povětrnostní podmínky.

[39] Náhrobek Martina Kaimy (1777)

Umístění: Lapidárium Muzea Jana Ámose Komenského v Uherském Brodě (Japonská zahrada)

Materiál: Pískovec

Rozměry: 70 x 58 cm

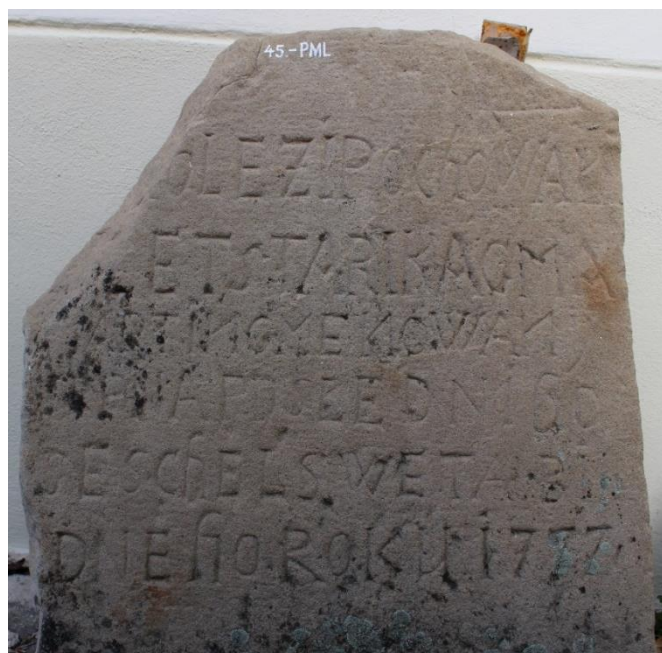
Nápisy: Nápis v 6 řádcích; kapitála; nápisovým jazykem je čeština.

„[...] LEZI POCHOVAN / LET STARI KAGMA [...] / MARTIN GMENOWANIJ / SRPNA
POSLEDNIHO / SESCHEL SWETA BI. / DNEHO ROKU 1777“

Prameny: Inventární seznam lapidária muzea Jana Ámose Komenského, s. 45.

Zdroje: RAŠTICOVÁ 1976, s. 156; RŮŽIČKA 1949, s. 138.

Martin Kaima (* asi 1718, + 31. srpna 1777 ve věku 59 let),²⁰⁸ byl brodský měšťan, který držel dům číslo 76 a byl pochován u kostela sv. Jana Křtitele. Náhrobek byl nalezen společně s jinými náhrobky do zdiva městské spořitelny (č. p. 138) v zadním traktu. Pravděpodobně se jedná o spodní část náhrobku, který měl podle Růžičky podobu kříže. Inventární seznam ani Rašticová neuvádí úplné jméno pohřbeného. Příjmení Kaima se autorovi této práce podařilo potvrdit díky práci s matrikami. Náhrobek je mechanicky poškozen a negativně na něj působí přírodní vlivy.

²⁰⁸ Moravský zemský archiv Brno, Sběrka matrik, Uherský Brod MZ 12199, s. 345.

[40] Náhrobek Antonína Suchánka (1779)

Umístění: Lapidárium Muzea Jana Ámose Komenského v Uherském Brodě (Japonská zahrada)

Materiál: Pískovec

Rozměry: 70 x 62 cm

Nápisy: Nápis v 5 řádcích, kapitála.

„ZDE ODPOCIWAW / PANU P: ANTONIN / SUCHANEK USNUL / DNIE 2 OCTOBRA / ROKU 1779“²⁰⁹

Prameny: Inventární seznam lapidária Muzea Jana Ámose Komenského, s. 43.

Zdroje: RAŠTICOVÁ 1976, s. 156.

Antonín Suchánek (* asi 1718, + 2. října 1779 ve věku 61 let)²¹⁰ byl brodský měšťan a bývalý purkmistr, který držel dům 64. Patřil k několika měšťanům, kteří nejdéle dodržovali vinný pořádek.²¹¹ V polovině 18. století se městská rada vlivem vrchnostenských zásahů čím dál více poněmčovala, a po roce 1750 se začala objevovat s německou většinou. Po smrti Hájka [viz kat. č. 36], až do zrušení úřadu (primátorský úřad zanikl při zavedení regulovaného magistrátu v r. 1786), zastával primátorský úřad Němci Ig. Valcher, Fr. Koblic (1756) a Fr. Kettner (1770). Úpadek městské rady a jejích zasedání byl patrný i z toho, že rada postrádala stálého městského písaře, který do té doby v češtině i němčině zaznamenával všechny důležité události města. Protokoly se snažili zapisovat jen velmi stručně a krátce úřadující purkmistři Antonín Suchánek, Ant. Hladký a Martin Kučík, kteří psávali česky, Pankrác Duroid (bývalý poručík přijatý v roce 1755 za měšťana), Martin Pogliés a Fr. Kettner německy.²¹² V roce 1756 se jeho jméno vyskytuje v městské radě jakožto konšel bez práva purkmistrovského. V témže roce on a dalších 79 měšťanů podávají krajskému úřadu stížnost, že jim bylo městskou radou nařízeno ubytovat a všeobecně zaopatřit vojáky z pluku Hladík a Spleny a že se jim za to nedostalo odškodnění, spíše naopak, bylo od nich ještě k tomu vybráno po 5 zl. z velkého domu a po 2,5 zl. z malého domu, ale ve výsledku nebylo prokázáno, jak byly peníze využity. Krajský úřad

²⁰⁹ Pro U je použito obrácené písmeno N

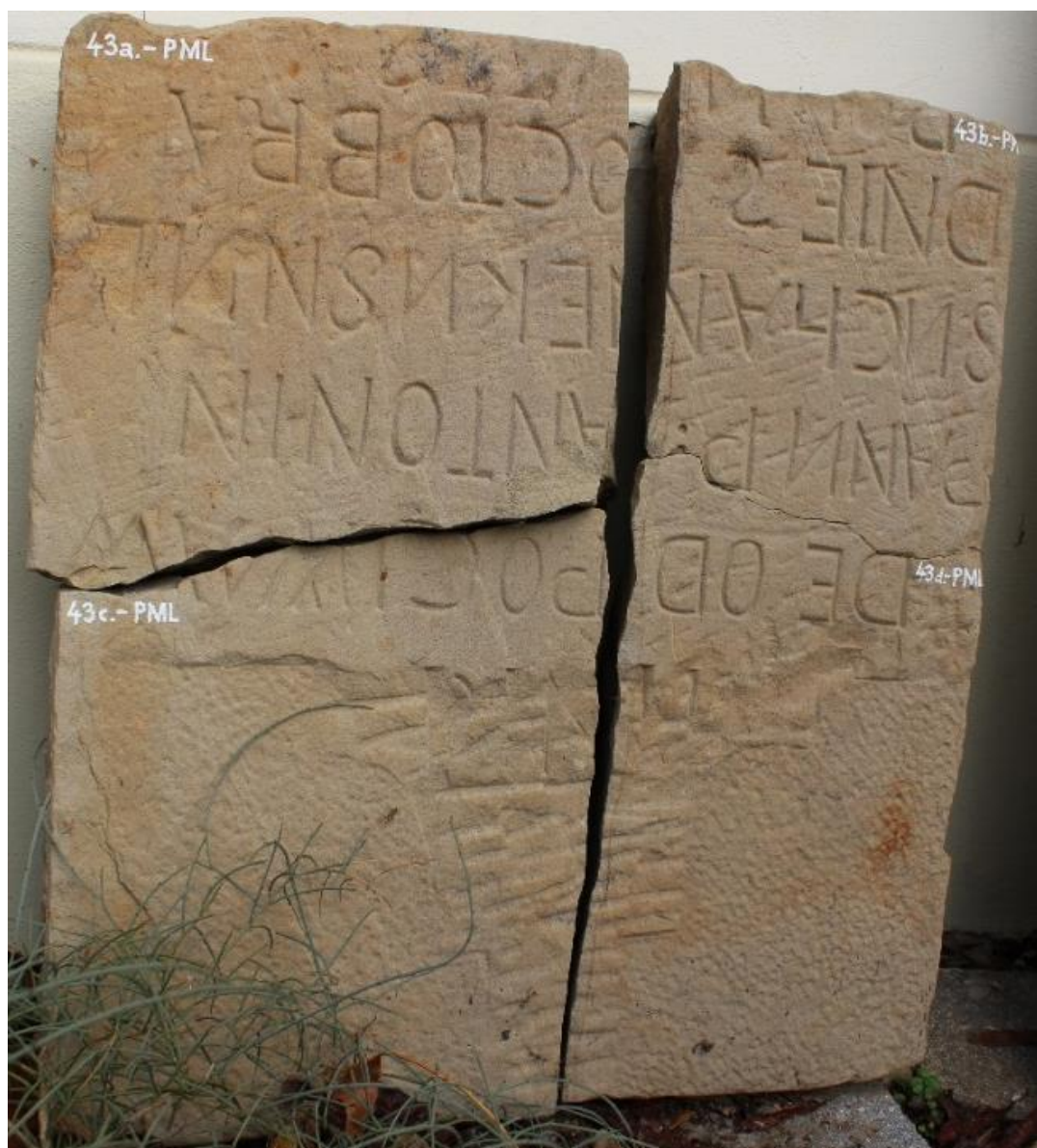
²¹⁰ Moravský zemský archiv Brno, Sbíрка matrik, Uherský Brod MZ 12199, s. 364.

²¹¹ Jan Kučera, *Paměti královského města Uherského Brodu*, Brno 1903, s. 383.

²¹² Metoděj Zemek, *Uherský Brod, minulost i současnost slováckého města*, Brno 1972, s. 153–154.

vyslal do města revidenta Langšedla, který vyšetřil, že městská rada na měšťanstvu vybrala o téměř 1000 zl. více než měla.²¹³

Jedná se o čtyři fragmenty náhrobku, který je mechanicky uražen ve spodní a pravděpodobně i horní části. Je možné, že se na náhrobku nacházel plastický kříž. Dochována byla poměrně dobře čitelná část epigrafického doprovodu. Náhrobek se původně nacházel na hřbitově u kostela sv. Jana Křtitele, způsob akvizice není známý.

²¹³ Jan Kučera, *Paměti královského města Uherského Brodu*, Brno 1903, s. 385–386.

[41] **Horní část náhrobku s reliéfem kříže v rostlinné výzdobě (?)**

Umístění: Lapidárium Muzea Jana Ámose Komenského v Uherském Brodě (Japonská zahrada)

Materiál: Pískovec

Rozměry: 60 x 60 cm

Nápisy: Bez nápisové části.

Prameny: Inventární seznam lapidária Muzea Jana Ámose Komenského, s. 2.

Literatura: Nezaznamenáno

Náhrobek je zdobený plastickým křížem s jetelovitým ukončením ramen, kříž je ozdoben rostlinnými motivy, snad vinnou révou. Spodní část náhrobku chybí, je pravděpodobně že se ve spodní části nacházel epigrafický program.

[42] **Horní část náhrobku s reliéfem kříže (?)**

Umístění: Lapidárium Muzea Jana Ámose Komenského v Uherském Brodě (Japonská zahrada)

Materiál: Pískovec

Rozměry: 68 x 63 cm

Nápisy: Bez nápisové části.

Prameny: Inventární seznam lapidária muzea Jana Ámose Komenského, s. 52

Literatura: Nezaznamenáno

Náhrobek neznámé osoby má podobu pískovcové desky s mělce vyhloubeným polem, který zdobí masivní plastický kříž s jetelovitým zakončením ramen. Deska je podél obvodu lemována vyvýšeným rámem. Deska je vespuďu a po levé straně mechanicky poškozena, na náhrobek negativně působí přírodní vlivy. Původní umístění a způsob akvizice není známý.

[43] Fragment náhrobní desky s reliéfem kříže (?)

Umístění: Lapidárium Muzea Jana Ámose Komenského v Uherském Brodě (Japonská zahrada)

Materiál: Pískovec

Rozměry: 70 x 57 cm

Nápisy: Bez nápisové části.

Prameny: Inventární seznam lapidária muzea Jana Ámose Komenského, s. 49.

Literatura: Nezaznamenáno

Náhrobek neznámé osoby má podobu pískovcové desky s mělce vyhloubeným polem, který zdobí plastický kříž s jetelovitým zakončením ramen. Deska je podél obvodu lemována vyvýšeným rámem. Deska je v pravém horním rohu a ve spodní části mechanicky poškozena, na náhrobek působí povětrnostní podmínky. Původní umístění a způsob akvizice není známý.

[44] Spodní část náhrobní desky s erbem neznámého původu (?)

Umístění: Lapidárium Muzea Jana Ámose Komenského v Uherském Brodě (Japonská zahrada)

Materiál: Pískovec

Rozměry: 99 x 61 cm

Nápisy: Bez nápisové části.

Prameny: Inventární seznam lapidária muzea Jana Ámose Komenského, s. 53.

Literatura: Nezaznamenáno

Náhrobek neznámé osoby zdobí plasticky zhotovený polský štít s přikryvadly a dosud nerozpoznaným erbem. Helm je postaven na něčem, co se zdá jako pata plastického kříže, který vybíhá zpoza helmy a dochoval se jen částečně. Náhrobek je mechanicky poškozen prakticky ze všech stran, nese znaky sešlapání a velmi negativně na něj působí přírodní podmínky. Původní umístění a způsob akvizice není známý.

[45] Horní část náhrobku s reliéfem jednoramenného kříže (?)

Umístění: Lapidárium Muzea Jana Ámose Komenského v Uherském Brodě (Atrium)

Materiál: Pískovec

Rozměry: 70 x 62 cm

Nápisy: Bez nápisové části.

Prameny: Inventární seznam lapidária muzea Jana Ámose Komenského, s. 31.

Literatura: Nezaznamenáno

Náhrobek neznámé osoby má podobu dvou dochovaných fragmentů pískovcové desky, kterou zdobí plastický kříž s jetelovitým ukončením ramen v mělce vyhloubeném poli. Deska je podél okraje lemována vyvýšeným rámem. Náhrobek je rozpůlen vertikální prasklinou, spodní část chybí úplně. Fragменты náhrobku jsou umístěny asi 10 metrů od sebe v atriu muzea. Na starších fotkách byly obě části poměrně dobře zachovány. Dnes je dobře zachovaná jen pravá část, na druhou velmi negativně působí přírodní a povětrnostní vlivy.

[46] Náhrobní deska Maxmiliána Františka z Deblína (1641)

Umístění: Kostel Nanebevzetí Panny Marie na Velehradě²¹⁴

Materiál: Bílý mramor

Rozměry: 220 x 112 cm

Nápisy: Nápis ve 14 řádcích, kapitála.

„DEVS OPTIMVS MAXIMVS / PERILLVSTRI AC GENEROSO / DOMINO / MAXIMILIANO FRANCISCO. / SENIORI ADEBLIN / SAC: CAES: REGIAE QVE MAIESTATIS / CONSILIARIO ET AD / REGIVM TRIBVNAL / IN MARCHIONATV MORAVIAE / ASSESSORI / Ao. DNI. MDCXLI DIE XXVII SEPT: / MORTVO / LARGIRI DIGNETVR / REQVIEM SEMPITERNAM. AMEN“

Prameny: CERRONI I 97, f. 165a – 165b; HOUDEK G 50, k. 3.

Zdroje: SLAVÍK 1885, s. 46–47; SVOBODOVÁ 1972, s. 324; VYCHODIL 1882, s. 14; tentýž 1925, s. 28; VOLNÝ 1857, s. 239.

Maxmilián František z Deblína (+ 27. září 1641), císařský a královský rada, přisedící královského soudu markrabství moravského a také velehradský dobrodinec. Jeho manželkou byla Marie Magdalena rozená z Hofu, jejíž náhrobek se dochoval v Náměšti u Olomouce a jak erb její, tak erb Maxmiliána Františka.²¹⁵ Byl členem jedné ze dvou novoštitných brněnských rodin zvaných z Deblína. Maxmilián František patřil k rodové větvi zvané Schramové z Deblína, jejíž první zaznamenaný předek byl pravděpodobně Ratibor z Deblína, který se připomíná již roku 1295 jako brněnský purkrabí.²¹⁶ Dne 7. února 1583 byli bratři Matouš, Řehoř a Valentin Schramerovi obdařeni znakem a heslem z Deblína. Jejich erb byl polepšen dne 31. prosince 1645 Gabrielovi Schramerovi z Deblína, císařskému rychtáři. Rod byl později povýšen do rytířského stavu, kdy už se psal pouze z Deblína.²¹⁷ Po meči vymírají brzy, již v roce 1748. Se starým moravským rodem z Deblína neměly rodiny nic společného, ačkoliv to

²¹⁴ Původně klášterní kostel cisterciáckého řádu, v roce 1721 byla dokončena jeho přestavba. V lapidáriu pod bazilikou se nachází několik středověkých náhrobků a sarkofágů.

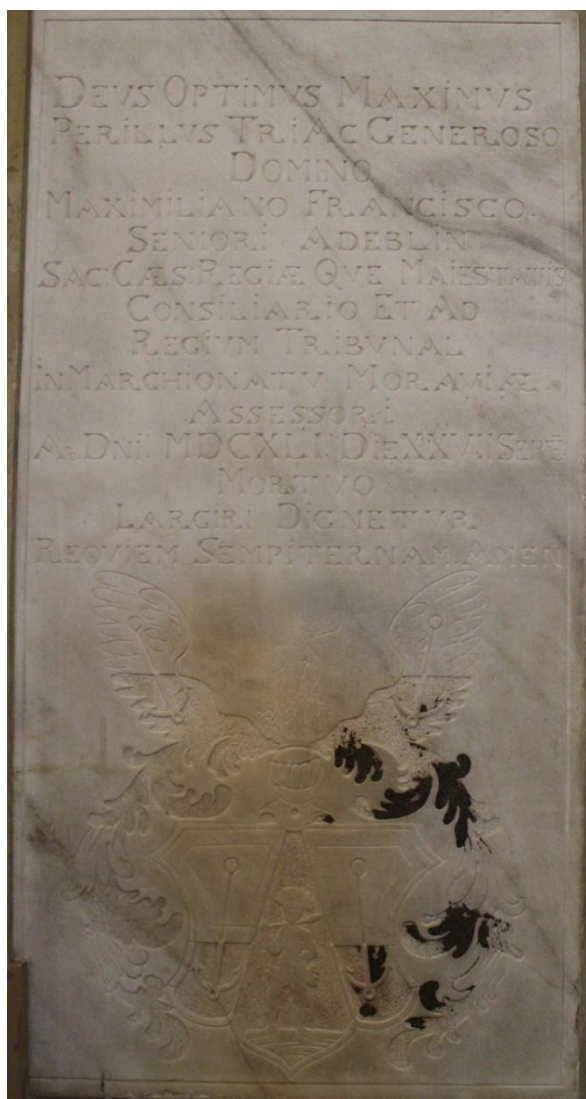
²¹⁵ Vítězslav Houdek, *Moravské vývody erbovní*, Brno 1917, s. 4.

²¹⁶ Jan Vychodil, *Popis obnovené svatyně Velehradské*, Uherské Hradiště 1882, s. 2.

²¹⁷ Josef Pilnáček, *Staromoravští rodové*, Kroměříž 1930, s. 171.

neprávem dokazovaly. Maxmilián František z Deblína kupuje roku 1679 od Zikmunda Bohumíra Půhončí z Předmostí svobodný dvůr na předměstí v Mohelnici.²¹⁸

Na mramorové desce se ve vrchní a střední části nachází latinský nápis psaný humanistickou kapitálou. Ve spodní části se nachází rodinný znak. Ten se skládá z klínem vzhůru postaveného štítu, který je rozdělený na tři části. V klínu stojí nahý chlapec s palicí v ruce. V pravém a levém dílu štítu se nachází kotvy, štít samotný je zdoben rostlinným dekorem. Vyhlobené části vyplňoval černý materiál, jehož pozůstatky jsou v některých částech stále patrné. Na radu PhDr. Jan Chlábce Ph.D. se autor této práce přiklání k názoru, že by černý materiál mohla být směsice černého popela s pryskyřicí. Klenotem turnajského helmu jsou orlí křídla a mezi nimi chlapec, stejně jako na štítu. Mramorová deska se znakem a nápisem byla zazděna do evangelijní části kostela, do kaple sv. Benedikta před oltářem.

²¹⁸ Ibidem, s. 41

[47] Náhrobek Jana Kaschnitze z Weinbergu (1792)

Umístění: Ohradní zeď u kaple Poslední večere Páně na Velehradě

Materiál: Pískovec

Rozměry: 100 x 56 cm

Nápisy: Nápis v 15 řádcích, kapitála, nápisovými jazyky jsou němčina a čeština.

„HIER RVHET VON AC/HTEN IVNII HERR IO/HANN V. KASICHNIT/Z RITTER VON RIT/TERSPORN GOTT L / ASSE IHNRWIG IM FR/IEDEN RVHEN / ZDE LEZI OD OSM/EHO IVNI PAN IOHA/NN V. KASCHNITZ RI/TIRZ Z RITTERSPO/ RNV PAN BVH GEMV/ PROPVGZITI RACZISS VGECZNI POKOG“²¹⁹

Prameny: HOUDEK G 50, k. 3.

Literatura: RAŠTICOVÁ 1976, s. 176; SLAVÍK 1885, s. 57; VYKYDAL 1883, s. 41; WOLNÝ 1857, s. 241;

Náhrobek náleží rytíři Janovi Kaschnitzovi z Weinbergu (dnes Vinohrádky, Brno-Žabovřesky.) (* asi 1716, + 5. června 1792 na Velehradě).²²⁰ Z velehradských matričních záznamů se dozvídáme, že zemřel urozený pan Jan Kaschnitz z Weinbergu rytíř z Rittenspornu, v Myslicích jubilovaný státní vrchní. Zemřel na plicní vodnatelnost v 76 letech a svátostmi byl zaopatřen od tehdejšího kooperátora Amada Kratochvíle, pohřben byl pak farářem Bartolomějem Konrádem Veselým. V matrikách musíme rozlišovat tři Kaschnitze: Antonína Valentína, Jana a Antonína. Antonín Valentín byl mezi lety 1780–1783 c. k. radou a vrchním ředitelem komorních statků, pak od roku 1783 do roku 1790 c. k. guberniálním radou a vrchním ředitelem c. k. kamerálního, náboženského a studijního fondu na Moravě a v Čechách, od r. 1786 měl titul „svobodný pán“.²²¹ Antonín Valentín byl zapsán jako kmotr 13. září 1787, společně snad se svým bratrem Antonínem, velehradským panem vrchním.²²² Jan před svou smrtí zastupoval s jistou Barbarou v kmotrovství 22. prosince 1791 velehradského pana radního a do matriky výslovně napsal „Jan Kaschnitz z Weinbergu, major, místo svého bratra Antonína z Kaschnitzu z Weinbergu“.²²³ Tento Antonín byl vrchním na Velehradě a dle křestní matriky, v níž byl velmi

²¹⁹ Nápis je ve spodní části nečitelný, text převzat od Vykydala.

²²⁰ Moravský zemský archiv Brno, Sběrka matrik, Velehrad MZ 12322, s. 129.

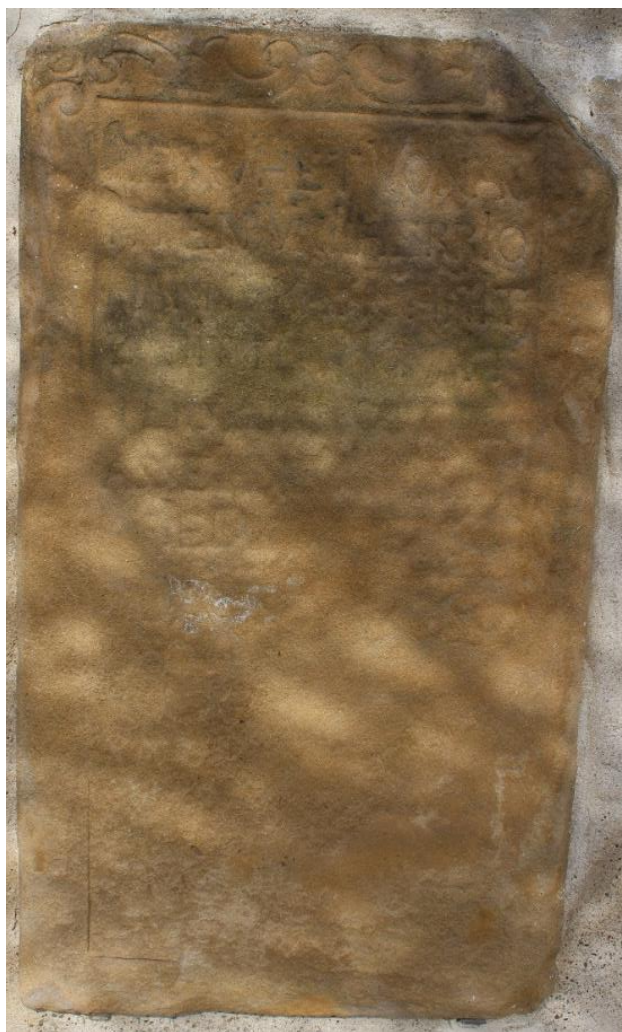
²²¹ Josef Vykydal, Cyrilka na Velehradě, in: *Sborník Velehradský*, č. 3, Praha 1883, s. 41.

²²² Moravský zemský archiv Brno, Sběrka matrik, Velehrad MN 12294, s. 195.

²²³ Moravský zemský archiv Brno, Sběrka matrik, Velehrad MN 12294, s. 208.

často zapsán i s jeho manželkou Barborou. Avšak při křtu 21. března 1802 byl zapsán velehradský vrchní Antonín Kaschnitz a Rosalina²²⁴ Kaschnitzova z Weinbergu „jeho dcera“²²⁵ v letech 1786–1806.

Náhrobek byl původně zasazen do venkovní zdi kaple vedle dveří, dnes přemístěn do zdi kolem kaple přímo proti vchodu. Dvoujazyčný nápis se nachází v rytém rámečku po celé ploše desky. Náhrobek má charakter jednoduché pískovcové desky se zdobným motivem podél okraje. Na náhrobek velmi negativně působí povětrnostní podmínky, nápis je dnes prakticky nečitelný.

²²⁴ Její náhrobek se dochoval ve zdivu obíhající kolem kaple, stojí na něm „Hic. Jacet. Juxta. Filium. Victorem. mens. III. Ante. ipsam. Deces. III. Dom. Rosalia. Com. a Jugny nata. De Equit. Kaschnitz a Weinberg. Die 23. Octob. 1823. aetat. Suae. ann. 33 defunct. Uxori. opt. propter. Mor. Purit. Ingem. Amoent. Erga. Famil. Carit. Parent. Piet. Dilectiss. moest. pos. Conjux. Victor Com. a Jugny. Venat. Aust. Capit.“

²²⁵ Moravský zemský archiv Brno, Sběrka matrik, Velehrad MN 12294, s. 350.

[48] Náhrobník synů Václava Slaminého (?) (1560)

Umístění: Kostel sv. Jakuba Většího ve Vlčnově²²⁶

Materiál: Pískovec

Rozměry: Neznámé

Nápisy: Gotická fraktura; nápisovým jazykem je čeština.

„Leta Pane 1560 / oba dva ovie° / w stredu po / Trech Kralich / Tuto su pochowani / dwa synove
[...] / e Waclawa Slamine° / magyc [...] / [...] / Matusse mladssy / K. W. I.“

Prameny: Nezaznamenáno

Literatura: BALHAR 1908, s. 62; RAŠTICOVÁ 1976, s. 180; VLACH 1960, s. 68 – uvádí rok 1650; ZEMEK 1966, s. 54.

Podle Metoděje Zemka se jedná o náhrobník synů Matouše z Kunovic, bratra Jetřicha z Kunovic, majitele Vlčnova. Tato domněnka se ujala a je v další literatuře udávána jako primární zdroj, z epigrafického doprovodu a ani z erbu však nic takového nevyplývá. Nejblíže se erb podobá erbu pánů ze Zvole, tedy tři pětিলisté lilie na stoncích s lupeny.²²⁷ Pravděpodobně se jedná o měšťanskou merku. Náhrobník má podobu obdélníkové pískovcové desky s vyhloubeným polem, ve kterém se nachází nápis a erb. Nápis obíhá kolem okrajů desky v několika vrstvách a je obtažen tmavou barvou. Dnes je umístěn ve zdi původního presbytáře.

²²⁶ Byl postaven v roce 1779, v roce 1928 byl přestavěn. Z původního kostel byl ponechán presbytář.

²²⁷ Josef Pilnáček, *Staromoravští rodové*, Brno 1972, s. 60.

5.2 Nedochované náhrobní kameny

[49] Náhrobek Jana Buriana Světlovského (1549)

Umístění: Bývalý kostel sv. Jiří v Bojkovicích

Materiál: Neznámý

Rozměry: Neznámé

Nápisy: „Létha Panie 1549 v ten pátek po svatém Martinu pohřben gest urozený a statečný rytíř Jan Burian Světlovský. Pane Bože rač geho duši milostiv býti“

Prameny: Nezasnamenáno

Literatura: HOSÁK – ZEMEK 1918, str. 179; JAŠEK 1937, s. 40–41; MYSLIVEČKOVÁ 2014, str. 93-94; RAŠTICOVÁ 1976, s. 12.

Jana Buriana Světlovského z Vlčnova (* ?, + 1549), který roku 1527 odkoupil hrad Nový Světlov. Burianovou manželkou byla Johanka z Kornic (+ 1539) se kterou po sobě zanechal tři dcery. Z nichž Kateřinu provdali za manželku Adamu z Lomnice a na Brumově a Magdalena se stala ženou Václava Tetoura z Tetova na Malenovicích. Burianem vymírá rod pánů z Vlčnova po meči. Tento pán Burian se se po smrti Ludvíka Jagellonského (+ 1526) postavil na stranu Jana Zápolského a jako jeho spojenec se přimlouval, aby neuznali volbu Ferdinanda I., protože vládcem Moravy měl být Jan Zápolský jako korunovaný uherský král.²²⁸ Za toto konání mu byl hrad následně zkonfiskován, ale brzy nato zase navrácen. Figurální náhrobek podle Aloise Jaška nesl „pěkně tesanou postavu rytíře“.

²²⁸ Josef Hanáček, *České dějiny, Doba předbělohorská 1526-1547, 1/2*, Praha 1984, s. 33–34.

[50] Náhrobky pánů z Vlčnova (1517–1563)

Umístění: Bývalý kostel sv. Jiří v Bojkovicích

Materiál: Neznámý

Rozměry: Neznámé

Nápisy: Znění nápisu se nedochovalo

Prameny: Nezaznamenáno

Literatura: JAŠEK 1937, s. 6; RAŠTICOVÁ 1976, s. 12.

Náhrobky pocházející z bývalého kostela sv. Jiří byly dle Jaška zasazeny do podlahy nynějšího farního kostela sv. Vavřince. Podlaha se skládala z pískovcových ploten položených pouze mimo plochy lavic. Podlaha prý byla často spravována a doplňována zedníkem Prchlíkem a později Josefem Kasanem. K jejímu opravení byly bohužel necitlivě použity i kamenné desky patřící pánům z Vlčnova. Nacházely se na nich zbytky nápisů, letopočtů nebo také tesané a ryté kříže. Dva kameny ležely před kůrem, další dva u postavníku soukenického cechu na epištolní straně, tři pod obrazem Piety, jeden u pilastru mezi Pietou a X. zastavením, dva pod X. zastavením a jeden pod lavicí u XI. zastavení. Chrámovou kryptu kryl před schody do kněžiště velký obdélníkový kámen s rozměry 180 x 100 cm.²²⁹ Rašticová píše, že bylo do dlažby nynějšího kostela sv. Vavřince do dlažby zasazeno 14 nečitelných fragmentů náhrobků, nebylo možné zjistit jejich totožnost. Na vnější straně „Tetaurky“ se dnes nachází ke zdi připevněná obdélníková deska s fragmentem rytého nápisu popisem připomínající krycí desku hrobky, jiné náhrobky se nedochovaly.

²²⁹ Alois Jašek, *Dějiny a popis farního chrámu sv. Vavřince v Bojkovicích*, Bojkovice 1937, s. 27.

[51] Náhrobník manželky Josefa Nejezchleba (1758)

Umístění: Kostel sv. Vavřince v Bojkovicích

Materiál: Neznámý

Rozměry: 125 x 46 cm²³⁰

Nápisy: „Dne 9 Marci / zde odpocziwa w Panv zesnvla [...] Manželka Go / zefa Neschleba / doconala swvg ziwot w rokvi 1758“

Prameny: HOUDEK G 50, k. 3.

Literatura: JAŠEK 1937, s. 42; RAŠTICOVÁ 1976, s. 20.

Rodina Nejezchlebova dle Jaška patřila k zámožnějším měšťanům, kteří měli na hřbitově v 18. století hrobky. Po těchto hrobkách zůstalo jen několik náhrobních desek (Jurčovi 1719, Matějčíkovi 1725), vezděných r. 1926 do pilířů hřbitovních bran. Houdek uvádí, že měl náhrobník podobu plochy s reliéfním zobrazením kříže [srovnej kat. č. 1–3]. Jašek psal o nešetrném zacházení s těmito monumenty v jeho době.

²³⁰ Uvedeno dle Houdka.

[52] Náhrobek nebo náhrobek Heleny ze Žerotína (1572)

Umístění: Kostel sv. Alžběty v Buchlovicích²³¹

Materiál: Neznámý

Rozměry: Neznámé

Nápisy: „Leta Panie 1572. Ten Patek před swatim Jiřim Pan Buch powolati račil urozenou Pani Pani Elenku z zierotina, gegisto Tielo w tomto mistie položeno gest, weseleho Wskřisseni oczekawage.“

Prameny: CERRONI I 79, f. 396; HOUDEK, G 50, k. 3.

Literatura: KUČÍK 1949, s. 19; PŘIKRYL 1907, s. 285; RAŠTICOVÁ 1976, s. 32; SVOBODOVÁ 1972, s. 31-32; ŽIŽLAVSKÝ 2015, s. 53.

Náhrobek náležel Heleně Ždánské ze Žerotína (* ?, + 18. dubna 1572). Byla dcerou Václava ze Žerotína a Anny, rozené ze Zahrádky a druhá manželka Jana Ždánského ze Zástřizl, jenž jí v roce 1564 postoupil své majetky. Po její smrti mělo panství připadnout synům Janova příbuzného Jiřího Prakšického ze Zástřizl.²³² Její ostatky byly pochovány do rodinné hrobky pod bratrským sborem. Důkaz o existenci této památky se objevuje pouze v Cerroniho díle. Přikryl uvádí, že se dochoval v kostele sv. Martina, tuto domněnku ve své publikaci přejímá Svobodová i Bořek Žižlavský.

²³¹ Původně bratrský sbor, který byl roku 1644 vysvěcen pro katolické obřady, tehdy byly z kostela vyhozeny náhrobky. Část z nich byla v roce 1922 při opravě farního kostela zasazena do zdí lodi, část náhrobků se ztratila. Kostel byl odsvěcen v roce 1786 a přeměněn na skladiště. Dnes je kostel pod správou městyse Buchlovice.

²³² Josef Pilnáček, *Staromoravští rodové*, Kroměříž 1930, s. 248a.

[53] Náhrobek Kunhuty Petřvaldské rozené ze Zástřizl (1654)

Umístění: Kostel sv. Alžběty v Buchlovicích

Materiál: Neznámý

Rozměry: Neznámé

Nápisy: „Tuto w Panu odpocziwa Tielo urozeney Pani Kunhoty Petřzwaldske rozene zastřizel na hradie Buchlovie, žierawiczich a Střizkach gegii dussii Pan Buch racz bit milostiw. 1654.“

Prameny: CERRONI I 79, f. 396; HOUDEK G 50, k. 3.

Literatura: KUČÍK 1949, s. 19; PILNÁČEK 1972, s. 354; RAŠTICOVÁ 1976, s. 32; SVOBODOVÁ 1972, s. 34; ŽIŽLAVSKÝ 2015, s. 68.

Náhrobek náležel Kunhutě Petřvaldské z Petřvaldu, rozená Prakšická ze Zástřizl (* 27. července 1603; + 1654). Dcera Jiřího Zikmunda Prakšického ze Zástřizl a Alžběty, rozené Kotvrdovské z Olešničky. Dne 24. ledna 1622 se provdala za Bernarda Diviše Petřvaldského z Petřvaldu. Po smrti bratra Miloty připadlo skrze ni buchlovské panství Petřvaldským z Petřvaldu. Její ostatky byly s největší pravděpodobností pochovány do rodinné hrobky pod bratrským sborem. Důkaz o existenci této památky se objevuje pouze v Cerroniho díle. Pilnáček uvádí, že se na tomto místě nacházel také náhrobek Anny Libuše (+ 1657), manželky Zikmunda Petřvaldského z Petřvaldu.

[54] Náhrobek Františka Norberta Walthera (1712)

Umístění: Bývalý kostel sv. Jiří v Uherském Hradišti

Materiál: Neznámý

Rozměry: Neznámé

Nápisy: Znění nápisu se nedochovalo

Prameny: Nezaznamenáno

Literatura: FIŠER 1920, s. 98; RAŠTICOVÁ 1976, s. 112.

František Norbert Walther (* asi 1639; +23. února 1712 v 73 letech, Uherské Hradiště) byl velitelem zdejší pevnosti.²³³ Rašticová neuvádí dataci, ta byla autorem této práce doplněna díky matričním záznamům. Byl pohřben v bývalém farním kostele sv. Jiří před oltářem sv. Anny, který ozdobil a stolicí při něm vystavil.

²³³ Moravský zemský archiv Brno. Sběrka matrik. Uherské Hradiště, MZ 12085, s. 211.

[55] Náhrobek Jiřího Adama z Říččan (1723)

Umístění: Bývalý kostel sv. Jiří v Uherském Hradišti

Materiál: Mramor

Rozměry: Neznámé

Nápisy: „Hic in pace quiescit / Excell: ac Illus: Dom. / Georgius Adamus E. Bar: / de Rziczcan / S. C. M. general: Campi Marschalus / Locus tenens et / Coxendans Hradistii / obiit 8. Novemb: 1723 setatis suae 77 / ter fidelis / ad cuius triplex inscribe solium / Deo Caesari Populo / et huic requiem praecare aeteram“

Prameny: CERRONI I 79, f. 278-279; HOUDEK G 50, k. 3.

Literatura: RAŠTICOVÁ 1976, s. 110–111; SVOBODOVÁ 1972, s. 318.

Jiří Adam svobodný pán z Říččan (* asi 1724; + 8. listopad 1723 v 79 letech, Uherské Hradiště)²³⁴ byl velitelem Uherskohradištské pevnosti v letech 1699–1723.²³⁵ Roku 1706 propukl ve městě požár, který se naštěstí díky rozvaze svobodného pána z Říččan podařilo omezit.²³⁶ Posádka pevnosti se svým tehdejším generálem Jiřím Adamem ovlivnila i podobu města, a to výstavbou kaple sv. Šebestiána na památku moru v roce 1715. Slavnostně byla vysvěcena v den sv. Rocha 16. srpna 1716.²³⁷ Dle matričního záznamu byl pochován v kryptě bývalého kostela sv. Jiří.

²³⁴ Moravský zemský archiv Brno. Sbíрка matrik. Uherské Hradiště, MZ 12086, s. 18 udává datum 20. listopadu. Pravděpodobně jde o den pohřbu.

²³⁵ Bohumil Fišer, *Uherské Hradiště I. Topografie*, Uherské Hradiště 1921, s. 63.

²³⁶ *Ibidem*, s. 179.

²³⁷ Blanka Rašticová – Jiří Čoupek, heslo: Pevnost Uherské Hradiště, in: Jiří Čoupek (ed.), *Uherské Hradiště: Královské město na řece Moravě*, Uherské Hradiště 2007, s. 114.

[56] Náhrobek Karla Antonína ze Schaumburku (1726)

Umístění: Bývalý kostel sv. Jiří v Uherském Hradišti

Materiál: Bílý mramor

Rozměry: Neznámé

Nápisy: „E Via / Vistor de via / Audacter enim pusilus / ibi Homo stas / uvi magnus jacet / Carolus Antonius / Sac: Rom: Imp: Comes / a Schaumburg / S: C: R: M: Colonellus / Comendans Hradistii / Suscitaris quantus fuerit / fuit magnus in proximos. / Quos captiva victa affabilitate / Major in Caesarem / Quem vindicavit et jam constitutus / ic Captivitate / Maximus in Deum / Cujus aras adivit aere et pietate / qui / dum pro patria perduelium / Colla cecidit belli tempore / ipae cecidit in Pace / die 13. Septembris 1726 / Aetatis Suae annorum 43 / Cade tu quoque viator / Et hanc ei precare aeternam“

Prameny: CERRONI 79, f. 278; HOUDEK G 50, k. 3.

Literatura: RAŠTICOVÁ 1976, s. 111–112; SVOBODOVÁ 1972, s. 317.

Náhrobek patřil Karlovi Antonínovi ze Schaumburku (* asi 1681; +13. září 1726 ve věku 45 let, Uherské Hradiště)²³⁸ pánovi na Hrádku a Mladoticích, který byl velitelem uherskohradištské pevnosti v letech 1717–1723.²³⁹ Karel Antonín byl pochován v bývalém kostele sv. Jiří u oltáře sv. Jana Nepomuckého. Jeho náhrobek stál naproti náhrobku lékaře Corvina [kat. č. 22].

²³⁸ Moravský zemský archiv Brno. Sběrka matrik. Uherské Hradiště, MZ 12086, s. 35.

²³⁹ Bohumil Fišer, *Uherské Hradiště I. Topografie*, Uherské Hradiště 1921, s. 63.

[57] Náhrobek Josefa ze Stubenberka (1759)

Umístění: Bývalý kostel sv. Jiří v Uherském Hradišti

Materiál: Mramor

Rozměry: Neznámé

Nápisy: „Hic tumulatus quiescit / in Domino / Expectans Salvatorem / Illust: D. D. Josephus e / Comitibus et Dominis de / Stubenberg S. C. R. et. apos. / Mattis Collonellus / Hradistiensis fortalitie / Comendans / obiit XX. Januarii MDCCLIX / aetatis suae LXIX ann.“

Prameny: CERRONI I 79, f. 278; HOUDEK G 50, k. 3.

Literatura: RAŠTICOVÁ 1976, s. 112; SVOBODOVÁ 1972, s. 318.

Náhrobek patřil plukovníkovi Josefovi ze Stubenberka (*asi 1684; + 20. leden 1759 v 75 letech, Uherské Hradiště)²⁴⁰, který byl v roce 1743 velitelem uherskohradišťské pevnosti.²⁴¹ Dle matričních záznamů byl pohřben v kryptě uprostřed kostela.

²⁴⁰ Moravský zemský archiv Brno. Sběrka matrik. Uherské Hradiště, MZ 12086, s. 143.

²⁴¹ Bohumil Fišer, *Uherské Hradiště I. Topografie*, Uherské Hradiště 1921, s. 63.

[58] Náhrobek Františka Zikmnda Žalkovského (1796)

Umístění: Kostel Nanebevzetí Panny Marie v Mařaticích, Uherské Hradiště

Materiál: Pískovec a mramor

Rozměry: Neznámé

Nápisy: „Josepho Žalkovský Penultino Ex Illust. Et A vita Stirpe Equi de Zalkovicz Surculo Hoc Piae et gratae Mentis Monumentum Avunculo Optimo Posn. Fideliss. Neptis Maria Josepha Com. de Waffenberg Nata Ex Prosapia Illustrum S.R.I. Equitum de Bevier et Freyrit Anno Reparatae Salutis MDCCXCVI.“

Prameny: Nezaznamenáno

Literatura: FIŠER 1921, s. 62 a 163; RAŠTICOVÁ 1976, s. 132

František Zikmund Žalkovský ze Žalkovic na Chválkovicích (*asi 1728; + 3. únor 1796 v 68 letech, Uherské Hradiště)²⁴² byl v roce 1739 krajským hejtmanem.²⁴³ Dle matričního záznamu zemřel v domě č. 130. Jeho pomník z pískovce pořídila jeho příbuzná paní. Marie Josefa hraběnka z Waffenbergu roz, Bevierová z Freyriedu, Pískovcový pomník měl stát na mramorovém soklu, který nesl nápis a znak rodiny. Dle Fišera byl pomník později přenesen na místo pro staré památníky.

²⁴² Moravský zemský archiv Brno. Sběrka matrik. Uherské Hradiště, MZ 12088, s. 11.

²⁴³ Bohumil Fišer, *Paměti Hradišťské*, Uherské Hradiště 1920, s. 141.

[59] Náhrobek Elišky ze Žerotína (1558)

Umístění: Dominikánský kostel Nanebevzetí Panny Marie v Uherském Brodě

Materiál: Neznámý

Rozměry: Neznámé

Nápisy: Znění nápisu se nedochovalo

Prameny: HOUDEK G 50, k. 3.

Literatura: PAPROCKÝ 1593, CXXI; RAŠTICOVÁ 1976, s. SEDLÁČEK 1914, s. 83; ZEMEK 1972, s. 95.

Náhrobek patřil Elišce ze Žerotína (* ?; + 1558, Uherský Brod), která byla dcerou Jana ze Žerotína na Strážnici a Johanky z Perštejna. Byla druhou manželkou Jetřicha z Kunovic a Na Uherském Brodě, syna Jana z Kunovic a Magdaleny z Boskovic. zemřela ve středu po sv. Vavřinci. Na náhrobku byly 4 erby: Pánů z Kunovic, z Žerotína, z Boskovic a Ludanic. Paprocký uvádí, že byla pochována v dominikánském kostele. Houdek uvádí, že se nacházel pod dlažbou kostela.

[60] Náhrobek Magdaleny z Kunovic (1564)

Umístění: Dominikánský kostel Nanebevzetí Panny Marie v Uherském Brodě

Materiál: Neznámý

Rozměry: Neznámé

Nápisy: „Létha Páně 1564 w Pátek před Pamatkau Swate(h)o Wavřince vsnula w Pánu Bohu Vrozena Panna Magdalena z Kunowicz. Pan Bůh Dussy gegi rač milostiv byti.“

Prameny: HOUDEK G 50, k. 3.

Literatura: PAPROCKÝ 1593, CXXI^r; RAŠTICOVÁ 1976, s. 147; SVOBODOVÁ 1972, s. 321; ŠROBLÍKOVÁ 1973, s. 90.

Náhrobek náležel Magdaléně z Kunovic (* ?; + 1564, Uherský Brod), není zaznamenáno, kdo byli její rodiče. Houdek uvádí, že se náhrobek nacházel pod dlažbou kostela.

[61] **Maxmilián Dudek (1780)**

Umístění: Lapidárium muzea Jana Ámose Komenského v Uherském Brodě

Materiál: Neznámý

Rozměry: Neznámé

Nápisy: „Pan Maxmilián Dudek zemř. 26. máje“

Prameny: Nezaznamenáno

Literatura: RŮŽIČKA 1949, s. 139.

Náhrobek patřil Maxmiliánovi Dudkovi (* asi 1705; + 1780 v 75 letech, Uherský Brod)²⁴⁴, brodskému měšťanovi, který byl pochován u kostela bývalého kostela sv. Jana Křtitele. Dle Růžičky měl tento náhrobek podobu kříže a byl nalezen společně s náhrobkem Martina Kaimy ve zdivu městské spořitelny a následně uložen v lapidáriu muzea. Dnes je náhrobek nezvěstný.

²⁴⁴ Moravský zemský archiv Brno. Sběrka matrik. Uherský Brod, MZ 12199, s. 370.

[62] Náhrobek Magdaleny z Boskovic (1551)

Umístění: Kostel sv. Ondřeje v Uherském Ostrohu²⁴⁵

Materiál: Neznámý

Rozměry: Neznámé

Nápisy: „Létha Paně 1551 w Středu před Swatau Alžbětau prwnij Hodinu na noc, Urozena Panij Panij Mandaléna z Bozkowic, skončila wěk swůg ostatnij: kteréžto Dussy Pan Bůh rač dáti wěčné odpočinutij. Byla manželka uroz. P: Jana z Kunowicz a na Uherském Brode.“

Prameny: CERRONI I 79, f. 281; HOUDEK G 50, k. 3.

Literatura: PAPROCKÝ 1593, CXXv; RAŠTICOVÁ 1976, s. 163; SEDLÁŘOVÁ 2015, s. 53-54; SVOBODOVÁ 1972, s. 321–322; ŠTROBLÍKOVÁ, s. 91; VOLNÝ 1857, s. 235;

Magdaléna z Boskovic (* ?; + 1551, Uherský Ostroh) byla druhou manželkou Jana z Kunovic (+ 1545), majitele uherskobrodského dominia. Jan byl synem Duchka z Bydžova a jeho ženy Zuzany, sestry varadinského biskupa Jana Filipece. Právě Filipec se po Duchkově smrti stal poručníkem jeho dětí a přenesl na ně svou přízeň. Díky jeho přičinění byl později Jan z Kunovic povýšen císařem Fridrichem III. do stavu říšských pánů a také roku 1506 vydal darovací listinu, kterou udělil Janu z Kunovic, erbům a budoucím potomkům zámek a město Uherský Brod s fojtstvím, se vsí Šumicemi a okolím. Během svého života zastával významné politické a veřejné úřady. Mezi lety 1520–1545 byl podkomořím moravského markrabství a roku 1529 hejtmanem kyjovského kraje.²⁴⁶

Její náhrobní kámen byl součástí kostela, který stál na stejném místě jako nynější kostel. Náhrobek pravděpodobně utrpěl při přestavbě kostela 1753–1757. Houdek uvádí, že se později nacházel pod dlažbou kostela.

²⁴⁵ Byl postaven v letech 1753–1757 na místě dřívějšího kostela.

²⁴⁶ Metoděj Zemek, *Uherský Brod, minulost i současnost slováckého města*, Brno 1972, s. 76–78.

[63] Náhrobek Marie Schminkové Gostizové (1593)

Umístění: Kaple poslední večeře Páně na Velehradě

Materiál: Neznámý

Rozměry: Neznámé

Nápisy: „Dulcissimae filiolae Marie Schminkoninae Gostiz maetissimus parens posuit Anno 1593 Tu autem Domine propter innocentiam meam suscepisti me“

Prameny: CERRONI I 97, f. 184b; HOUDEK G 50, k. 3.

Literatura: RAŠTICOVÁ 1976, s. 176; SLAVÍK 1885, s. 57; SVOBODOVÁ 1972, s. 324; VOLNÝ 1857, s. 241.

Náhrobek byl původně na epištolní straně presbytáře. Bližší informace o pochované osobě se autorovi práce nepodařilo nalézt, náhrobek se nedochoval.

5.3 Špatně určené náhrobní kameny

[64] Společná nápisová deska (1619)

Umístění: Kostel sv. Martina v Buchlovicích

Materiál: Pískovec

Rozměry: 90 x 106 cm

Nápisy: Dvě znaková pole s nápisy: nápis 1) v 9 řádcích, kapitála, nápisovým jazykem je čeština; nápis 2) v 9 řádcích, kapitála; nápisovým jazykem je čeština.

1) „GIRZY ZYGMUND / Z ZASTRIZL NA / HRADIE BVCHLOWIE / ZIERAWICZYCH:
ZIALM / 122: WERSS: 1. WESELIM / SE Z TOHO ZIE MNIE RZI / KANO BYWA: PODME
DO DO / MU HOSPODINOVA: / LETHA 1619“

2) „ALZBETA Z WO / LESSNICZKY NA HRA / DE BVCHLOWIE A ZIER / AWICZYCH:
ZIALM 12 P(AN) / HOSPODIN OTRZIHATI TE / BUDE KDYZ WYCHAZET / I Y
WCHAZETI BUDESS OD / TOHOTO CZASV AZ NA / WIEKY: LETHA / LETHA 1619“

Prameny: CERRONI I 97, f. 184 a; HOUDEK G 50, k. 3.

Literatura: BERCHTOLD 1893, s. 113 a 188; HOUDEK 1917, s. 4; JAŠEK 1927, s. 89; MÜLLER 1837, s. 35; PILNÁČEK 1972, s. 47; PŘIKRYL 1907, s. 285; RAŠTICOVÁ 1976, s. 35; SVOBODOVÁ 1972, s. 1972; ŽIŽLAVSKÝ 2012, s. 100-102; ŽIŽLAVSKÝ 2015, s. 61-62.

Společná znaková deska se jmény Jiřího Zikmunda Prakšického ze Zástřizl (* 30. ledna 1582, + 1614) a jeho manželky Alžběty Prakšické ze Zástřizl, rozené Kotvrdovská z Olešničky (* ?, 25. ledna + 1644), dcery Hanuše Gedeona Kotvrdovského z Olešničky a Aliny, roz. Morkovské ze Zástřizl. Po předčasné smrti manžela se Alžběta ujala správy panství a také za svého života vedla vleklý spor o patronát buchlovického kostela sv. Martina.

Cerroni tuto desku označoval prostým slovem „Stein“ tedy kámen nebo náhrobek, Müller a Berchtold tuto desku označují pojmem „Grabstein“, tedy náhrobek nebo pomník. Ve smyslu funerální památky jej označuje Houdek pouze jako „kámen“. Jako náhrobní kámen jej následně označují všichni česky píšící autoři až na Martina Žižlavského, který ve své práci vyslovil hypotézu, že letopočet 1619 může poukazovat na blíže neznámou stavební aktivitu v objektu

bratrského sboru.²⁴⁷ K hypotéze, že se jedná o společnou erbovní desku bez funerálního charakteru se přiklání i autor této práce, avšak nesouhlasí s hypotézou, že by musel být Jiří Zikmund ve chvíli vytvoření desky nutně naživu. Erbovní deska se skládá ze dvou obdélných pískovcových desek, z nichž vrchní má výrazně zaoblené horní rohy. Obě části desky jsou orámovány subtilní páskou. V dolní části kamene jsou dvě oválná nápisová pole vedle sebe. U místa, kde se tato pole spojují, se nachází reliéfní květinové zdobení. V horní části desky je heraldická výzdoba. Oba štíty obtočeny každý jedním vavřínovým věncem, přepásaným nahoře a dole stuhou. Stuha oba věnce také spojuje. V prostoru mezi věnci florální výzdoba. Oba štíty jsou polské a jsou lemovány subtilní linkou. První polský štít nese ve svém poli přepásanou lilii. Druhý, opět polský štít má v poli paroží jelena desateráka vespuďu spojené v lebce. Nápisová deska byla původně umístěna pravděpodobně nad některým z vchodů do bratrského sboru, do kostela sv. Martina byla přenesena společně s ostatními deskami během jeho rozšiřování ve 20. letech 20. století. V současnosti je zazděna na epištolní straně hlavní lodi farního kostela v Buchlovicích.

²⁴⁷ Toto platí i u kamenů kat. č. 61 a 62.

[65] Nápisová deska Miloty ze Zástřizl (1619)

Umístění: Kostel sv. Martina v Buchlovicích

Materiál: Pískovec

Rozměry: 101 x 100 cm

Nápisy: Nápis v 7 řádcích; kapitála; nápisovým jazykem je čeština.

„LETHA PANIE 1619 / MILOTA Z ZASTRIZEL / NA HRADIE BVCHLOWIE A ZIER / AWICZYCH: ZIALM 96 WERSS 6 / PODTE SKLANIEGME SE A PADNIE / ME PRZEDE PANEM ONT GEST ZA / GISTE BVH NASS A MY GSME LID / PASTWY GEHO A [STA]DO [RU]K[OU] [GEHO]“²⁴⁸

Prameny: CERRONI I 97, f. 184 a; HOUDEK G 50, k. 3.

Literatura: BERCHTOLD 1893, s. 118; JAŠEK 1927, s. 89; PŘIKRYL 1907, s. 285; RAŠTICOVÁ 1976, 34-35; SVOBODOVÁ 1972, s. 32; ŽIŽLAVSKÝ 2012, s. 102-3; ŽIŽLAVSKÝ 2015, s. 62-63.

Nápisová deska s erbovní výzdobou se jménem Miloty Prakšického ze Zástřizl (* 25. září 1609, + 26. dubna 1644), syna Jiřího Zikmunda Prakšického ze Zástřizl a Alžběty, rozené Kotvrdovské z Olešničky. Pocházel sice z českobratrského prostředí, ale vychováván byl již v katolickém duchu, mimo jiné i u vídeňského dvora. V Buchlovicích nechal vystavět nový kostel svatého Martina. Vzhledem k tomu, že bylo Milotovi v době vytvoření desky 10 let, považuje autor této práce jako objednavatele jednoho z jeho rodičů [viz. kat. č. 64].

²⁴⁸ Tato část nápisu poškozena, celé znění nápisu in: Franz Janik, *Buchlovic und daselbst befindlichen alten Grabdenksteine aus dem 16. Jahrhunderte in Verbindung mit einem kleinen geschichtlichen Abrisse aus den Zeiten des daselbst verbreitet gewesenen Pikarditenthums*, Notizen – Blatt 1894, s. 18–19.

V horní části nápisové desky se po obou stranách nacházejí na vegetabilně zdobených soklech reliéfní piniové šišky, mezi kterými je na římsě postaven oválný vavřínový věnec, převázaný stuhami, obklopující erb rodiny Zástřizlů. Tento erb nese polský štít, lemovaný subtilní jednoduchou linkou a reliéfní přepásanou lilií ve štítě. V dolní části desky je vytesáno oválné nápisové pole, završené římsou s formulářem „*LETHA PANIE 1619*“. Letopočet neodkazuje na datum Milotovy smrti, ale dle Martina Žižlavského pravděpodobně na neznámou stavební aktivitu v objektu buchlovského bratrského sboru. Obdélná pískovcová deska byla původně pravděpodobně umístěna v bratrském sboru, do kostela byla přenesena společně s ostatními deskami v roce 1922 a dnes je zazděna na epištolní straně v hlavní lodi v kostele sv. Martina v Buchlovicích.

[66] Alianční erbovní deska (1682)

Umístění: Kostel sv. Martina v Buchlovicích

Materiál: Pískovec

Rozměry: 90 x 84 cm

Nápisy: Z nápisové části dochován jen letopočet zcela dole.

„16²⁴⁹82“

Prameny: CERRONI I 97, f. 184 b; HOUDEK G 50, k. 3.

Literatura: BERCHTOLD 1893, s. 14; JAŠEK 1927, s. 89; RAŠTICOVÁ 1976 35-36; ŽIŽLAVSKÝ 2012, s. 104; ŽIŽLAVSKÝ 2015, s. 71.

Téměř čtvercová deska s vtesanou datací a aliančním znakem Petřvaldských a Serenyiů. V dolních rozích desky se nachází letopočet, který by mohl upřesňovat barokní přestavbu bývalého bratrského sboru, kostela sv. Alžběty. Není jisté, zda jde o samostatnou sepulkrální památku, její případnou část či jen prostou erbovní desku. Mohlo by se jednat o alianční erbovní desku Jana Zikmunda Petřvaldského z Petřvaldu (* 20. listopadu 1626, + 1688) a Anny Marie Petřvaldské z Petřvaldu, rozená Serenyiová (* ?, + 21. června 1698).

Heraldická výzdoba je obtočena vavřínovým věncem a nese dvojici reliéfních kartuší. Pravá kartuše má v jemně zahloubeném poli kráčejího páva se složeným ocasem směřujícího vlevo, levá kartuše je půlená s jemně zahloubeným polem. V pravé polovině svisle posazený had s korunkou, třikrát esovitě zatočen, s hlavou směřující vlevo. Pravá polovina ve své dolní třetině dělena břevnem, z něhož vyrůstá pegas. Obě kartuše jsou osazeny turnajskými helmy s

²⁴⁹ Zde je nápis rozdělen ozdobným vavřínovým věncem.

korunkami a akantovými přikryvadly. Klenotem helmu napravo je kráčejí páv se složeným ocasem nalevo směřující, klenotem levého helmu pegas s korunkou, vyskakující z helmovní korunky. Primární umístění památky není známo. V současnosti se zazděna na evangelijní straně kostela sv. Martina.

Závěr

Autor se ve své bakalářské diplomové práci pokusil zdokumentovat stav raně novověkých sepulkrálních památek v okrese Uherské Hradiště, provést jejich stylovou analýzu a pokud možno objasnit kulturně-sociální podtext a prosopografii zesnulé osoby. Toto bádání nejprve spočívalo ve vyhledání literatury a pramenů zabývajících se epigrafickými a sepulkrálními památkami, které se autor pokusil doplnit dosavadním poznáním v oblasti sepulkrálních památek ve sledovaném okrese pomocí poznatků z terénu. V práci využil nejen umělecko-formální analýzy, ale také se snažil o přiblížení sociálního a objednatelského okruhu zemřelých a v jednotlivých kapitolách analyzoval fond dochovaných památek. Z této analýzy vyplynuly další zajímavé otázky týkající se osoby Johanna Nepomuka Hoffmana, objednatelské činnosti Marie Eleonory Petřvaldské, hypotéza nad možným fragmentem náhrobku patřící Jaroslavu z Kunovic, ikonografického motivu na náhrobku Mikuláše Lipenského nebo autorského pozadí epitafu Jana Zikmunda Hájka.

Jako největší přínos své práce považuje autor zmapování současného stavu děl a také bohatou obrazovou přílohu, která tyto práce v katalogu doprovází. Autor se pokusil sjednotit terminologii týkající se funkční klasifikace zkoumaných sepulkrálií a také se k těmto památkám snažil přistupovat jinými metodami, než které byly dosud na tyto památky aplikovány – tj. epigrafika, heraldika a genealogie. Autor také věří, že struktura katalogu poslouží jako předloha budoucím badatelům zabývajících se sepulkrální tematikou.

Seznam použitých pramenů

Inventární seznam lapidária muzea Jana Ámose Komenského v Uherském Brodě

MZA Brno, fond G12, inv. č. 79, karton č. I, Jan Petr Cerroni, *Monumenta sepulchralia et inscriptiones in Moravia*, 1799.

MZA Brno, fond G12, inv. č. 97, karton č. I, Jan Petr Cerroni, *Sammlung von Grabschriften und Inschriften im Margschaft Mähren und dem Kaiserlichen Anteil Schleisen*.

MZA Brno, fond G50, karton č. 3, Augustýn Kratochvíl – Vítězslav Houdek.

Seznam použité literatury

Nepublikované práce

Andrea Ježková, *Memoriální a sepulkrální kultura šlechty na Boskovicku v období raného novověku* (diplomová práce), Seminář dějin umění. Obecná teorie a dějiny umění a kultury FF MU, Letovice 2014.

Blanka Rašticová, *Epigrafické památky okresu Uherské Hradiště do roku 1800* (diplomová práce), Filozofická fakulta Univerzity Jana Evangelisty Purkyně, Brno 1976.

Nikol Sedlářová, *Epigrafické památky mikroregionu Ostrožsko do roku 1900* (diplomová práce), Ústav pomocných věd historických a archivnictví FF MU, Brno 2015.

Marcela Svobodová, *Příspěvky k soupisu moravských náhrobních kamenů* (diplomová práce), Filozofická fakulta Univerzity Jana Evangelisty Purkyně, Brno 1972.

Anna Štroblíková, *Epigrafické památky v díle Bartoloměje Paprockého* (diplomová práce), Filozofická fakulta Univerzity Jana Evangelisty Purkyně, Brno 1973.

Martin Žižlavský, *Katalog epigrafických a heraldických památek na území katastru městyse Buchlovice* (bakalářská diplomová práce), Katedra historie FF UP, Olomouc 2015.

Publikované práce

Philippe Ariès, *Dějiny smrti I*, Praha 2000.

Jakub Balhar, *Popis okresního hejtmanství Uhersko-Brodského*, Uherský Brod 1908.

Leopold Berchtold, *Vergangenheit und Gegenwart der Herrenburg Buchlau im Mährischen Marsgebirge*, Brno 1893.

Bedřich Beneš Buchlovan (ed.), *Vlastivědné čtení z pověstí hradištského okresu*, Uherské Hradiště 1935.

Giorgoni Cadorini, *Cramârs, furlanští a italští obchodníci v Českých zemích 2*, Praha 2003

Jan Chlíbec – Jiří Roháček, *Monumenta mortis et memoriae: Sepulkrální skulptura ve výtvarné kultuře českého středověku*, Ústav dějin umění Akademie věd, Praha 2022.

Jan Chlíbec – Jiří Roháček, *Sepulkrální skulptura jagellonského období v Čechách: figura a písmo*, Ústav dějin umění Akademie věd, Praha 2011.

- Jiří Čoupek, *Uherské Hradiště – Klášter františkánů a kostel Panny Marie*, Velehrad 2010.
- Jiří Čoupek (ed.), *Uherské Hradiště: Královské město na řece Moravě*, Uherské Hradiště 2007
- Karel Dolina, *Kronika Bojkovic*, Bojkovice 2004.
- Bohumil Fišer, *Paměti hradištské*, Valašské Meziříčí 1920.
- Bohumil Fišer, *Uherské Hradiště I. Topografie*, Uherské Hradiště 1921.
- Josef Václav Hauerland, Purkmistr Pavel Hájek z Uherského Brodu, *Mojmírova říše I*, č. 7, Zábřeh 1938, s. 101-103.
- Ivo Hlobil – Eduard Petřů, *Humanismus a raná renesance na Moravě*, Praha 1992.
- Ivo Hlobil, Sepulchrální skulptura. In: Marek Perůtka – Ivo Hlobil, *Od gotiky k renesanci: výtvarná kultura Moravy a Slezska 1400-1550. III. Olomoucko*, Olomouc 1999, s.366-384.
- Ladislav Hosák – Metoděj Zemek, *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku I. Jižní Morava*, Praha 1981.
- Vítězslav Houdek, *Moravské vývody erbovní*, Brno 1917.
- Vítězslav Houdek, *O vývoji náhrobků moravských po stránce umělecké*, Brno 1915.
- František Hrubý, Moravské památníky z doby předbělohorské, *Časopis Matice moravské*, roč. 49, 1925, 196-223.
- Josef Hanáček, *České dějiny, Doba předbělohorská 1526-1547*, 1/2, Praha 1984.
- Ondřej Jakubec, *Kde jest, ó smrti, osten tvůj? Renesanční epitafy v kultuře umírání a vzpomínání raného novověku*, Praha 2015.
- Franz Janik, *Buchlovic und daselbst befindlichen alten Grabdenksteine aus dem 16. Jahrhunderte in Verbindung mit einem kleinen geschichtlichen Abrisse aus den Zeiten des daselbst verbreitet gewesenen Pikarditenthums*, Notizen – Blatt 1894, s. 18–19.
- Alois Jašek, Z osudů buchlovských Zástřizlů na Moravě, in: *Zahrada Moravy IV*, 1927, s. 51–53.
- Alois Jašek, *Dějiny a popis farního chrámu sv. Vavřince v Bojkovicích*, Bojkovice 1937.

Jiří Kohoutek, Průzkum barokních krypt v kostele sv. Františka Xaverského a Zvěstování Panny Marie v Uherském Hradišti v 1998, in: *Vlastivědný sborník Slovácko* XLI, č. 41, 1999.

Pavel Král, *Smrt a pohřby české šlechty na počátku novověku*, České Budějovice 2004.

Jan Kučera, *Paměti královského města Uherského Brodu*, Brno 1903.

Alois Kučík, Dvě vraždy v renesanční šlechtě moravské, *Vlastivědný věstník moravský* I, 1946, s. 161-162.

Alois Kučík, Starý bratrský kostelík v Buchlovicích, in: *Vlastivědný sborník okresu uh. hradištského. Uh. Hradiště: Vlastivědná sekce okresní osvětové rady*, Uherské Hradiště 1949.

Johann Müller, *Die Herrenburg Buchlau im gesegneten Marchlande*, Prag 1837.

Hana Myslivečková, *Mors Ultima Linea Rerum*, Olomouc, 2014.

Vladimír Nekuda (ed.), *Uherskohradištsko*, Brno 1982.

Karel Jaroslav Obrátil, *Průvodce po Buchlově*, Uherské Hradiště 1907.

Erwin Panofsky, *Tomb sculpture: four lectures on its changing aspects from Ancient Egypt to Bernini*, London 1992.

Miroslav Pavlů, Buchlovský náhrobník Anny Švíkové z Lukonos – erb a osudy Levínských Švíků na Moravě, in: *Zpravodaj Klubu genealogů a heraldiků Ostrava Domu kultury ROH VŽSKG*, Ostrava 1985.

Bartoloměj Paprocký z Hlohol a Vůle, *Zrcadlo Slawného Markrabstwj Morawského: W kterémž geden každý Staw dáwnost, wzáctnost y powinnost swau vhléda*, Olomouc 1593.

Josef Pilnáček, *Staromoravští rodové*, Brno 1972.

Miloslav Pojzl, Středověké sepulkrální památky na Velehradě, in: *Archaeologia historica*, 1985, 10, číslo 1, s. 423-438.

Ferdinand Prager, *Turistický průvodce po Uherském Brodě a okolí*, Brno 1930.

Ferdinand Prager, Z dějin města Uherského Brodu, *Lidové noviny* XXXVI, 1928, 7. 7., s. 13–14.

František Příkryl, *Sv. Cyril a Metod v památkách starožitných na Moravě a ve Slezsku*, Týn u Lipníka nad Bečvou 1907.

Blanka Rašticová, Sakrální památky, in: Jiří Mitáček – Jiří Břečka et al., *Hluk: dějiny města*, Hluk 2011, s. 555–574.

Jiří Roháček, *Epigrafika v památkové péči*, Praha 2007.

Vilibard Růžička, *Dolní kostel*, Uherský Brod, 1949.

Vilibard Růžička, *Uherský Brod. Průvodce městem Komenského*, Uherský Brod 1968.

Vilibard Růžička, *Zaniklé kaple v Uherském Brodě*, Uherský Brod 1946.

August Sedláček, *Pýcha urozenosti a vývody u starých Čechův a Moravanův*, Praha 1914.

Karel V. Slavík, *Průvodce po Velehradě a okolí*, Napajedla 1885.

Jana Spathová, Farní kostel Neposkvrněného Početí Panny Marie v Uherském Brodě, in: *Malovaný kraj*, 1997, 33, číslo 3, s. 4.

Jana Spathová, Seznam chráněných památek v okrese Uherské Hradiště, in: *Slovácko XXXV*, 1993, s. 229-242.

Radek Tomeček, *Uherský Brod: putování historií královského města*, Uherský Brod 2002.

Josef Válka, *Dějiny Moravy díl 2. Morava reformace, renesance a baroka*, Brno 1996.

Řehoř Tomáš Volný, *Kirchliche Topographie von Mähren, meist nach Urkunden und handschriften. II. Band Olmützer Erzdiocese*, Brno 1857.

Jindřich Erazim Vitásek, *Dějiny a místopis král. města Uh. Hradiště*, Uherské Hradiště 1879.

Jan Vychodil, *Popis obnovené svatyně velehradské*, Uherské Hradiště 1882.

Jan Vychodil, *Popis velehradských památností*, Velehrad 1925.

Josef Vykydal, Cyrilka na Velehradě, in: *Sborník Velehradský*, č. 3, Praha 1883, s. 2–48.

Metoděj Zemek, *Vlčnov: Dějiny slovácké obce*, Brno 1966.

Metoděj Zemek – Josef Bartoš – Ladislav Hosák et al., *Uherský Brod, minulost i současnost slováckého města*, Brno 1972.

Bořek Žižlavský, Renesanční náhrobky v kostele sv. Martina v Buchlovicích, in: *Archeologie Moravy a Slezska*, 2012, s. 98–106.

Seznam obrazové přílohy

1. Bojkovice, Náhrobník Mikuláše Guerce, 1719, Foto: autor práce
2. Bojkovice, Náhrobník Mikuláše Zikmundíka, 1725, Foto: autor práce
3. Bojkovice, Náhrobník Ignáce Zikmundíka, 1727, Foto: autor práce
4. Bojkovice, Náhrobek Johanky z Kornic s dcerou Maruší, 1539, Foto: autor práce
5. Bojkovice, Náhrobník Kateřiny Pavlacké, 1773, Foto: autor práce
6. Buchlovice, Náhrobek Anny Švíkové z Lukonos, 1580, Foto: autor práce
7. Buchlovice, Sarkofág Karla Zikmunda z Petřvaldu, 1751, Foto: autor práce
8. Buchlovice, Epitaf rodu Petřvaldských, po roce 1763, Foto: autor práce
9. Buchlovice, Krycí deska hrobky, 1767, Foto: autor práce
10. Buchlovice, Náhrobek neznámé osoby z rodu Valkounů z Adlaru, 1581, Foto: autor práce
11. Buchlovice, Náhrobek Zikmunda Prakšického ze Zástřizl, 1582, Foto: autor práce
12. Buchlovice, Náhrobek Jindřicha Prakšického ze Zástřizl, 1582, Foto: autor práce
13. Buchlovice, Epitaf Jiřího Zikmunda Prakšického, 1794, Foto: autor práce
14. Buchlovice, Náhrobek neznámé osoby, 1742, Foto: autor práce
15. Buchlovice, Náhrobek Jana Pluskoty, 1748, Foto: autor práce
16. Buchlovice, Fragment náhrobku neznámé osoby, pol. 18. stol, Foto: autor práce
17. Buchlovice, Náhrobek Jana Pošivala, 1796, Foto: archiv Bořka Žižlavského
18. Hluk, Epitaf pro otce Johanna Nepomuka Hoffmana, 1805, Foto: autor práce
19. Reprofoto: Moravský zemský archiv Brno, Sběrka matrik, Hluk MZ 11503, s. 265.
20. Uherské Hradiště, Náhrobek Juliany Kulíškové a dětí, 1615, Foto: autor práce
21. Uherské Hradiště, Náhrobek Zuzany Meneanové a dětí, 1639, Foto: autor práce
22. Uherské Hradiště, Fragment náhrobku Jana Františka Korvína, 1724, Foto: autor práce
23. Uherský Brod, Náhrobek Janka Janoura ze Strachnova a Nedachlebic, 1579, Foto: autor práce
24. Uherský Brod, Náhrobek Ludmily z Kounic, detail erbů, 1626, Foto: autor práce
25. Uherský Brod, Náhrobek Ludmily z Kounic, 1626, Foto: autor práce
26. Uherský Brod, Náhrobek Maxmiliána z Kounic, 1632, Foto: autor práce
27. Uherský Brod, Epitaf Jana Zikmunda Hájka, 1737, Foto: autor práce
28. Uherský Brod, Náhrobník Prokopa z Toubška, 16. stol., Foto: autor práce
29. Uherský Brod, Náhrobník Mikuláše Lipenského, 1682, Foto: autor práce
30. Schelte Adams Bolswert, Kristus vítězí nad hříchem a smrtí, nedat., Foto: <https://theraccolta.tumblr.com/image/83286421792>

31. Uherský Brod, Náhrobek Josefy Hlavicové, 1782, Foto: autor práce
32. Uherský Brod, Náhrobník Manželů Trchalíkových, 1723, Foto: autor práce
33. Uherský Brod, Náhrobek Jana Primuse, 1579, Foto: autor práce
34. Uherský Brod, Náhrobek neznámé osoby, 2. pol. 16. stol., Foto: autor práce
35. Uherský Brod, Náhrobek neznámé osoby, 2. pol. 16. stol., Foto: autor práce
36. Uherský Brod, Náhrobník Jana Rosynského, 1721, Foto: autor práce
37. Uherský Brod, Náhrobník Pavla D. Hájka, 1737, Foto: autor práce
38. Uherský Brod, Náhrobek Jana A, Losentha, 1742, Foto: autor práce
39. Uherský Brod, Náhrobek Františka Bartla, 1766, Foto: autor práce
40. Uherský Brod, Náhrobek Martina Kaimy, 1777, Foto: autor práce
41. Uherský Brod, Náhrobek Antonína Suchánka, 1779, Foto: autor práce
42. Uherský Brod, Horní část náhrobku s reliéfem kříže v rostlinné výzdobě, nedat., Foto: autor práce
43. Uherský Brod, Horní část náhrobku s reliéfem kříže, nedat., Foto: autor práce
44. Uherský Brod, Fragment náhrobní desky s reliéfem kříže, nedat., Foto: autor práce
45. Uherský Brod, Spodní část náhrobní desky s erbem neznámého původu, nedat., Foto: autor práce
46. Uherský Brod, Horní část náhrobku s reliéfem jednoramenného kříže, nedat., Foto: autor práce
47. Uherský Brod, Horní část náhrobku s reliéfem jednoramenného kříže 2, nedat., Foto: autor práce
48. Velehrad, Náhrobní deska Maxmiliána Františka z Deblína, 1641, Foto: autor práce
49. Velehrad, Náhrobek Jana Kaschnitze z Weinbergu, 1792, Foto: autor práce
50. Vlčnov, Náhrobník synů Václava Slaminého, 1560, Foto: autor práce
51. Buchlovice, Společná nápisová deska, 1619, Foto: autor práce
52. Buchlovice, Nápisová deska Miloty ze Zástřizl, Foto: autor práce
53. Buchlovice, Alianční erbovní deska, 1682, Foto: autor práce